

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

POLITSEI
ALTKÄEMAKSUJUHTUMITE
KONSTRUEERIMINE EESTI
TRÜKIMEEDIAS 2000-2003

Bakalaureusetöö

Ilona Leib
Juhendaja doktor Halliki Harro-Loit

Tartu
2003

Sisukord	2
1. Sissejuhatus	4
2. Lähtekohad	6
2.1. Kriitiline diskursuse analüüs	6
2.2. Süütuse presumptsioon	6
2.3. Õiguslik ja ajakirjanduslik diskursus	7
2.4. Korruptsioon	9
2.5. Altkäemaks Eesti õigusruumis	10
2.5.1. Altkäemaksu võtmine	11
2.5.2. Altkäemaksu vahendamine	12
2.5.3. Altkäemaksu andmine	12
2.5.4. Altkäemaks Kriminaalkodeksis ja Karistusseadustikus	13
2.5.5. Altkäemaksu tõkestamise abinõud	13
2.5.6. Korruptsiooni käsitlemise probleematika	14
2.6. Seadused avalikustamise kohta	16
2.7. Kriminaalmenetluse käik	17
2.8. Politsei korruptsiooni sotsioloogiline foon	19
2.8.1. Politsei usaldatavus	20
3. Töö uurimisküsimus ja hüpoteesid	23
4. Empiirilise analüüsi meetod	24
4.1. Kriminaalmenetluse etappide empiiriline analüüs	24
4.1.1. Õigusliku protsessi kulgemise skeem	26
4.2. Diskursuse analüüsi kategooriad	26
4.2.1. Tegutsejad ja kõnelejad	27
4.2.2. Allikate analüüs	27
4.2.3. Ideoloogilised eeldused	28
5. Korruptsioonijuhtumite diskursuse analüüs	29
5.1. Muravljovi kaasus	31
5.1.1. Muravljovi kaasuse faabula	31
5.1.2. Muravljovi juhtumi kriminaalmenetluse ja selle kajastamise protsessi võrdlus	31
5.1.3. Muravljovi kaasuse diskursuse analüüs	35
5.2. Tederi kaasus	48

5.2.1. Tederi kaasuse faabula	48	
5.2.2. Tederi juhtumi kriminaalmenetluse ja selle kajastamise protsessi võrdlus	48	
5.2.3. Tederi kaasuse diskursuse analüüs	52	
5.3. Malahhovi kaasus	63	
5.3.1. Malahhovi kaasuse faabula	63	
5.3.2. Malahhovi juhtumi kriminaalmenetluse ja selle kajastamise protsessi võrdlus	63	
5.3.3. Malahhovi kaasuse diskursuse analüüs	67	
5.4. Konstaablite kaasus	79	
5.4.1. Konstaablite kaasuse faabula	79	
5.4.2. Konstaablite juhtumi kriminaalmenetluse ja selle kajastamise protsessi võrdlus	79	
5.4.3. Konstaablite kaasuse diskursuse analüüs	83	
6. Järeldused	94	
Inglisekeelne kokkuvõte	97	
Kasutatud kirjandus	100	
Kasutatud allikad	102	
Lisad	103	Lisa
1 Muravljovi kaasuse meediakajastused		
Lisa 2 Tederi kaasuse meediakajastused		
Lisa 3 Malahhovi kaasuse meediakajastused		
Lisa 4 Konstaablite kaasuse meediakajastused		

1. Sissejuhatus

Altkäemaks on levinuim korruptsioonitegu ametialastest süütegudest. Korruptsioon oma ühiskonnaohtliku olemusega õõnestab riigi toimimist ja usaldusväärust. Seetõttu on riik tervikuna kehtestanud hulga seadusandlike aktidega piiranguid korruptsiooni tõkestamiseks. Kuid ilma avalikkuse kaasamiseta ei muuda regulatiivsed korruptsiooni tõkestamise abinõud isikute ja organisatsioonide korruptiivset käitumist. Seega on korruptsiooni piiramise seisukohast oluline nii altkäemaksu kajastamine kui ka kajastamise viis meedias.

Käesolev töö kuulub meediakriitika valdkonda. Töö eesmärk on analüüsida politseinike altkäemaksukaasuste ajakirjanduslikku konstruktsiooni: meediakajastust võrreldes politseiametnike altkäemaksukaasuse uurimise kulgemisega väidetava teo toimepanemisest kohtuotsuse või uurimise lõpetamiseni, käsitlemise objektiivsust, õiguspärasust, informatsiooniallikate kasutamist ja süüdistatava esindatust ajakirjanduslikes tekstides. Uurimisküsimuseks on: millise rõhuasetusega kajastab meedia konkreetseid altkäemaksujuhtumeid?

Võrreldes korruptsioonijuhtumi uurimist ja korruptsiooni diskursust uudistes on oluline uurimisküsimus, kas ja mil määral muutub kapo ajakirjanduse käsutusse antud tekst ajalehepoolse töötamise käigus. Kuivõrd on kapo oma teated juba uudisteks vorminud ning kas ja mil viisil ajakirjandus muudab ametlikku teadet allikaid lisades, fakte maha vaikides või sõnakasutust muutes.

Töö empiiriline osa põhineb neljal kaitsepolitseiameti (kapo) poolt uuritud altkäemaksujuhtumil, milles oli kahtlustatavaks politseiametnik või -ametnikud. Empiirilises osas käsitletavad altkäemaksukaasused on valitud kapo uuritud kriminaalasjade hulgast, et eristada selgelt korruptsioonikahtluse all oleva politseiametniku organisatsiooni (Eesti Politsei) ja uurimisasutuse (kapo) kasutamine ajakirjandusliku allika ja tegutsejana.

Töö praktiline eesmärk on näidata konkreetsete juhtumite analüüsi abil ajakirjanikele ja õiguskaitseametkondadele, milliste ajakirjanduslike võtete kasutamisel on paremini täidetud korruptsioonijuhtumite kajastamise peamine eesmärk: korruptsiooni preventsioon, mil määral on protsessi osaliste avalikustamine õigustatud ja jääb õiguslikult korrektseks süütuse presumptsiooni kui isiku põhiõigust austades.

2. Lähtekohad

2.1. Kriitiline diskursuse analüüs

Kuivõrd uurimistöö põhiküsimus on korruptsioon kui ajakirjanduslik konstruktsioon, siis on töö uurimismeetodiks kriitiline diskursuse analüüs. Analüüsi kategooriate väljatöötamisel on kasutatud põhiliselt Norman Fairclough 1992. aastal ilmunud raamatut *“Discourse and Social Change”*, Allan Belli artiklit *“The Discourse Structure of News Stories”* ja Halliki Harro doktoritöös (2001) kasutatud kategooriaid.

Kriitilise diskursuseanalüüsi puhul on alati oluline konteksti küsimus, antud juhul tuleb arvesse võtta nii õiguslikku konteksti (korruptsiooni puudutavad normid) kui ka sotsiaalset konteksti (kuidas Eestis suhtutakse politsei altkäemaksujuhtumitesse).

Töö empiirilises osas on vaatluse all neli Kaitsepolitseiameti menetletud politseinike altkäemaksukaasust.

Kõigi kaasuste puhul jälgitakse keelelise ja struktuurilise diskursuse muutumist kapo teatest ajakirjanduslike tekstideni. Vaadeldakse kas ja mil viisil ajakirjandus muudab ametlikku teadet, mida peab meedia vajalikuks lisada esmaste allikate informatsioonile. Käesoleva töö eesmärk on vastata küsimusele: kas ja millal tekivad meediakonstruktsioonides lahknevused ja erisused võrreldes antud süüteasjas toimuva kriminaalmenetlusega ehk õigusliku protsessiga ning mis on selle põhjuseks.

2.2. Süütuse presumptsioon

Põhiseadus sätestab, et keegi ei ole kriminaalmenetluses kohustatud oma süütust tõendama. Meedia, nimetades (sildistades) kedagi süüdlaseks enne vastavat kohtuotsust, võib osutada süütuse presumptsiooni ehk Põhiseaduse rikkujaks. Eesti ajakirjanduseetika koodeks sätestab samuti, et ajakirjandus ei või inimest käsitleda kurjategijana enne sellekohast kohtuotsust. (p. 4.4.)

Süütuse presumptsiooni rikutakse praktikas näiteks ka selliselt, et sunnitakse süüdistatavat enne kohtupidamist avalikkuse ees oma süütust tõendama või kui isik ei soovi meediaga

suhelda, siis väidetakse, et isik ei soovi ning esitatakse ajakirjanduse ühepoolne seisukoht ikkagi.

Süütuse presumptsiooni põhimõtte järgimine esitab ajakirjandusele ja esmastele allikatele ühe põhiküsimuse: millises uurimise etapis ja mil määral teavitada avalikkust korruptsioonijuhtumist selliselt, et isikutel, kelle tegude suhtes on uurimine algatatud, säiliks õigus heale nimele ja õiglasele kohtumõistmisele, täites samas ka avalikkuse informeerimise kohustust.

Avatud Eesti Fondi ja *Constitutional & Legal Policy Institute* Budapestis poolt finantseeritud uurimistöö “Korruptsiooni piiramine üleminekuühiskonnas (õiguslik aspekt)” raames Tartu Ülikooli õigusteaduskonna dotsent Jaan Ginteri poolt kohtunike seas 2002. aastal läbi viidud sotsioloogilise uuringu tulemustest nähtub, et 40 % kohtunikke tunnetab end olevat välistest asjaoludest niivõrd mõjutatavad, et tunnistab võimalikku avaliku arvamuse reaktsiooni mõnede otsuste tegemisel arvesse võtvat.

Kohtunike mõjutatus avalikust arvamusest ja seda loovast meediast seab kahtluse alla süütuse presumptsiooni töökindluse reaalsuses, juhul kui meedia peaks konstrueerima õiguslikust lähenemisest erinevat korruptsioonidiskursust.

2.3. Õiguslik ja ajakirjanduslik diskursus

Käesoleva töö kaks põhimõistet on õiguslik ja ajakirjanduslik diskursus. Õigusliku diskursuse all on mõistetud nii õigusorganite poolt loodud tekste, spetsiifilist sõnavara kui ka spetsiifilisi kommunikatsioonisituatsioone. Näiteks: süüdistuskokkuvõte on kindlate reeglite järgi koostatud tekst, spetsiifilise keelekasutuse ja struktuuriga, kuid ka väga erilise mõju ja tähendusega. Süüdistuskokkuvõte on üks osa õiguslikust diskursusest.

Õiguslik diskursus (või kohtu diskursus, juriidiline diskursus jne) väljendub:

- õigusaktidel või –traditsioonidel nii keelekasutuse kui ka tegutsemise mõttes;
- juriidiliselt määratletud keelekasutusel: juriidilisi termineid kasutatakse ainult kindlaks määratud juhtudel, need on võimalikult täpsed ja sellisel terminikasutusel on alati juriidiline põhjendus;

- õiguslikul loogikal ja struktuuril: nt tegu > teost teatamine politseile > kriminaalmenetluse alustamine > eeluurimine > eeluurimise lõpetamine > süüdistus > kohtupidamine > kohtuotsuse langetamine > kohtuotsuse jõustumine > karistus;
- erapooletul, objektiivsel suhtumisel, hinnangute vältimisel ja süütuse presumptsioonil;
- määratletud osalejatega protsessidel: nt kannatanu, kahtlustatav ja kurjategija, uurimisasutus ja prokuratuur (väljaspool uurimise faasi pole õiguslikus diskursuses osaleja identifitseerimine tulemuse mõttes oluline);
- määratletud faasidega protsessidel: eeluurimise, süüdistamise ja kohtupidamise faas;
- allika autoriteetsusel, mille määrab osalus protsessis: pealtnägija on usaldusväärsem kui kahtlustatava sõber.

Ajakirjandusliku diskursusena on käesolevas töös peamiselt käsitletud uudistekste. Uudise struktuuri on põhjalikult analüüsinud oma 1988. aastal avaldatud raamatus “*News as Discourse*” Teun van Dijk. Selles raamatus esitatud teoreetilist lähenemist uudise diskursusele on edasi arendanud Allan Bell, kes sõnastab selle ühte selgesse küsimusse: mida see konkreetne lugu tegelikult juhtunu kohta väidab? (Bell, 1998: 65, minu allakriipsutus -IL). Kuna ajakirjanduslikku diskursust mõjutab ka tehniline vahend, mille abil sõnum edastatakse, siis on oluline märkida, et käesoleva töö uurimisobjektiks on korruptsiooni kajastamine kirjutavas meedias.

Uudise diskursust mõjutavad järgmised faktorid:

- sündmusele antav uudisväärtus: huvitavus, mõju inimeste elule, osaliste prominentsus, konfliktsus, retsiipendi jaoks emotsionaalne, värskus, ebatavalisus, päevakajalisus;
- keelekasutus: üldkeelde võetakse üle erialatermineid, kuid neid võidakse kasutada erinevalt algsest tähendusest või üldisemas tähenduses, termin on üldkeeles lihtsalt üks lüli sünonüümiahelas;
- uudise struktuur ja struktuurielemendid: olulisim info (pealkiri ja juhtlause); narratiiv (sündmus 1, sündmus 2 jne + sündmuste aeg ja koht) taustinformatsioon ja ajalooline taust, kommentaarid, tulevikuperspektiivid (van Dijk: 1988, Bell: 1998);
- Kõnelejad: isikud, keda uudistekstis tsiteeritakse või refereeritakse;
- Tegutsejad (*actors*): isikud, kelle tegudest uudis jutustab;
- Hea tava reeglid: näiteks tasakaalustatuse taotlus, mis seab normiks, et informatsioon uudises põhineks mitmelt allikalt; fakti ja kommentaari lahususe nõue jms.

Korruptsiooni diskursus hõlmab:

- korruptsiooni käsitlemist nii ajakirjanduslikus kui ka õiguslikus diskursuses;
- info käsitlemist nii õiguslikus kui ka ajakirjanduslikus diskursuses;
- keelekasutust nii õiguslikus kui ka ajakirjanduslikus diskursuses;
- korruptsiooni konstrueerimist nii õiguslikus kui ka ajakirjanduslikus diskursuses.

2.4. Korruptsioon

Väljend korruptsioon tuleb ladinakeelsest sõnast *corruptio*, mis tähendab rikutust ja moraalselt laostumist. Korruptsioonivastase seaduse praegu kehtiva regulatsiooni (§ 5 lg 1) kohaselt on korruptiivne tegu ametiisiku poolt ametiseisundi kasutamine omakasu saamise eesmärgil, tehes põhjendamatuid või õigusvastaseid otsuseid või toiminguid või jättes tegemata õiguspäraseid otsused või toimingud. Korruptsiooni legaalse definitsiooni praegu kehtiv regulatsioon ei anna.

Korruptsiooni käsitlevas erialakirjanduses on Robert Klitgaard (1988) viidanud viiele korruptsiooni üldisele tunnusele:

- 1) Korruptsiooni universaalsus. Korruptsiooniuurijad rõhutavad, et korruptsioon ei ole vaid Kolmanda maailma probleem ning seda esineb praktiliselt kõikides maades, ka arenenud riikides.
- 2) Suures osas nn Kolmanda maailma korruptsiooniskeemides osaleb nn Esimene maailm ehk arenenud riigid. Ülemaailmse sõltumatu korruptsiooni uuriva organisatsiooni *Transparency International* ülevaates maailma korruptsiooni kohta sisaldub selge viide sellele, et enamus Kolmanda maailma altkäemaksudest on antud Esimese maailma kodanike poolt.
- 3) Korruptsioon esineb nii avalikus kui ka erasektoris ning selle vastu aitab sama tõhusate meetodite rakendamine kui korruptsioon seda isegi on.
- 4) Mõiste “korruptsioon” alla mahub väga palju erinevaid mõisteid: altkäemaks, väljapressimine, kelmus, onupojapoliitika ja paljud teised vormid.
- 5) Korruptsiooni erinevad variandid on erineva kahjulikkuse astmega. Ohtlikumateks loetakse ulatuslikke õigussüsteemis, panganduses või omandiõiguses kehtivate reeglite eiramisi. Kõige ohtlikum on süstemaatiline korruptsioon ning sellel on ühiskonna jaoks ka kõige raskemad tagajärjed.

Mis puutub korruptsiooni ja altkäemaksu vahetkorda, siis viimane on lihtsalt üheks esimese sagedamini esinevaks vormiks.

2.5. Altkäemaks Eesti õigusruumis

Altkäemaksuga kahjustatav õigushüve on oma olemuselt kokkulangev ametialase süüteo poolt kahjustatava õigushüvega, milleks on riigivõimu funktsioneerimine ehk täpsemalt: riigivõimu nõuetekohane, normaalne funktsioneerimine.

Eesti Vabariigi õiguses käsitletakse altkäemaksu germaaniõiguslikult, mis näeb altkäemaksu ebaõiglust ametniku äraostmises. Selles käsitluses on oluline, et eraõiguslik isik ostab altkäemaksu teel ära riigi tahte. Käsitluse määratlemise aluseks on ametniku lubadus toime panna või juba toime pandud tegu, millega ta kahjustab riigi normaalset talitlemist. Seega on Eesti õigusruumis kehtiva lähenemise puhul oluline kausaalne seos altkäemaksu andmise ja ametiisiku teo vahel. (Sootak 1998)

Alternatiivne roomaõiguslik käsitlus lähtub põhimõttest, et ametnik ei tohi teenistuse raames mingeid kingitusi ega muud meelehead vastu võtta. Roomaõiguslik lähenemine on rangem, põhinedes printsiiibil, et riik ei saa olla kindel eraisikutelt kingitusi vastu võtva ametniku usaldatavuses, seeläbi ka oma võimu teostamises. Roomaõiguslikult on määrav ametniku altkäemaksu võtmine kui riigiteenistuse aluste ja ametniku aususe või puhtuse rikkumine. Selline õiguslik lähenemine ei eelda, et ametnik oleks ilmtingimata midagi kingituseandja huvides toime pannud või pidanud toime panema.

Jaan Sootak (1998: 397) märgib, et altkäemaksu spetsiifikast tulenevalt on õigushüve määratlemisel vaja täiendavalt arvestada veel üht aspekti – ametnikku kui riigivõimu teostajat. Tegu, mille altkäemaksu saaja toime paneb, peab olema seotud tema ametialase tegevusega. Käesolev töö räägib politseiametnike altkäemaksukaasustest.

Altkäemaksu võtmine kuriteo mõttes on otseselt seotud ametiisiku mõistega kriminaalõiguses. Ametiisiku mõiste on toodud kehtivas Karistusseadustikus (KarS) § 288 (KrK § 160). Selle kohaselt on ametiisikuks isik, kellel on ametiseisund ükskõik millisel omandivormil põhinevas asutuses, ettevõttes või organisatsioonis, kui temale on riigi või omaniku poolt

pandud haldamis-, järelevalve-, juhtimisülesanded või varaliste väärtuste liikumist korraldavad või võimuesindaja ülesanded. Seega peab ametiisikul kriminaalõiguse mõttes olema:

- 1) ametiseisund ükskõik millisel omandivormil põhinevas asutuses, ettevõttes või organisatsioonis;
- 2) temale peab olema riigi või omaniku poolt pandud haldamis-, järelevalve-, juhtimisülesanded või varaliste väärtuste liikumist korraldavad või võimuesindaja ülesanded.

Politseiametnikul on teenistuses alati ametiseisund ning vähemalt järelevalve- ja võimuesindaja ülesanded. Seega on politseinik alati ametiisik kriminaalõiguse mõttes.

Altkäemaksu reguleerivad sätted on paigutatud alates 2002. aasta 1. septembrist kehtivas Karistusseadustikus ametialaste süütegude peatükki (ptk 17). Altkäemaksu ja pistise võtmine ja vahendamine on koondatud selle peatüki teise jaosse, mis käsitleb aususe kohustuse rikkumist. Kuni 2002. aasta 1. septembrini kehtinud Kriminaalkoodeksis (KrK) oli altkäemaks ametialaste kuritegude peatükis (ptk 8).

2.5.1. Altkäemaksu võtmine

Altkäemaksu võtmine on antud legaalseadustikuna Karistusseadustiku § 294 (KrK § 164) esimeses lõikes. Dispositsiooni kohaselt tähendab altkäemaksu võtmine vara või muu soodustuse vastuvõtmist või sellega nõustumist kas ametiisiku või temaga seotud isiku poolt vastutasuna altkäemaksu andja huvides mingi seadusega mittelubatud teo toimepanemise või toime panemata jätmise eest, mida ametiisik pidi tegema või võis teha oma ametiseisundit kasutades, samuti kui on alust arvata, et ta paneb selle toime või jätab toime panemata edaspidi.

Muu soodustuse all on vaadeldavad ka näiteks tasuta turismireisid, lennukipiletid, makstud arved, makstud koolituskulud jne. Tegu on lõpule viidud nimetatud vara saamisega enda valdusse või käsutusse, olenemata selle edasisest kasutamisest. Altkäemaksu eseme rahaline väärtus ei ole kuriteo kvalifitseerimisel oluline. Mitteainelised väärtused ei moodusta altkäemaksu eset.

Altkäemaksu võtmise eest karistatakse ühe kuni viieaastase vangistusega. Sama teo eest, kui see on toime pandud vähemalt teist korda, altkäemaksu väljapressimisega, grupi poolt või suures ulatuses on sanktsioon kahe- kuni kümneaastane vangistus.

2.5.2. Altkäemaksu vahendamine

Altkäemaksu vahendamise (KarS § 296, enne KrK § 164-1) legaaldefiniitsiooni seaduses ei ole. Vahendajana võib vaadelda isikut, kes altkäemaksu andja või võtja ülesandel tegutsedes annab vahetult üle altkäemaksu eseme. Oluline ei ole see, kas ta ka ise seejuures tasu saab.

Altkäemaksu vahendamise eest karistatakse rahalise karistuse või üheaastase vangistusega. Sama teo eest, kui see on toime pandud vähemalt teist korda või ametiseisundit kasutades, on sanktsioon rahaline karistus või kuni kolmeaastane vangistus.

2.5.3. Altkäemaksu andmine

Altkäemaksu andmise (KarS § 298, enne KrK § 165) legaaldefiniitsiooni kehtiv seadusandlus ei anna, see on tuletatav altkäemaksu võtmise definitsioonist: altkäemaksu andmine on altkäemaksu võtmise peegelpilt. Altkäemaksu vorm ei ole altkäemaksu andmise puhul oluline. See võib olla ka täiesti legaalne tehing soodsa lepingu näol vms. Altkäemaksu ese peab olema igal juhul selgelt määratletav. Altkäemaksu andmise eest näeb Karistusseadustik ette sama range karistuse kui altkäemaksu võtmise eest – ühe kuni viieaastase vangistuse, raskendavatel asjaoludel kahe kuni kümneaastase vangistuse.

2.5.4. Altkäemaks Kriminaalkodeksis ja Karistusseadustikus

Töö õigusteoreetilises osas käsitletakse võrrelduna nii 2002. aasta 1. septembrini kehtinud Kriminaalkodeksi kui ka alates nimetatud kuupäevast jõustunud Karistusseadustiku altkäemaksu dispositsioone ja sanktsioone, sest käesolevas töös vaadeldav periood jääb mõlema kriminaalõigust reguleeriva seaduse kehtivusaega. Olulisemad erinevused altkäemaksu käsitlemisel on järgmised:

Kuni 1. septembrini 2002 kehtinud Kriminaalkodeks käsitles altkäemaksuna ka Karistusseadustikus eraldi defineeritud pistise. Pistise all mõistetakse ametiisiku poolt pistise eest seadusega lubatud teo toimepanemist pistise andja huvides. Altkäemaksuna mõistetakse ametiisiku poolt altkäemaksu eest altkäemaksu andja huvides mingi seadusega mittelubatud

ehk siis ebaseadusliku teo toimepanemist. Sellest tulenevalt on pistis võrreldes altkäemaksuga Karistusseadustikus liigitatud altkäemaksust vähemohtlikuks ning see põhimõtte kajastub ka sanktsioonides.

Altkäemaksu esemena käsitletakse Karistusseadustikus vara või siis muud soodustust. Selline mõiste laiendab oluliselt Kriminaalkoodeksis käsitletud altkäemaksu eseme mõistet ning ei ole ainult lingvistilise tähendusega.

Muudatused on ka karistusest vabastamise alustes (KarS §-d 73 – 80). Prokurör võib altkäemaksusüüteo toimepanija kriminaalvastutusest vabastada ja menetluse lõpetada, kui altkäemaksu andnud või võtnud isik teatab sellest vabatahtlikult esimesel võimalusel ning enne seda, kui ta on teo toime pannud või toime panemata jätnud või kui altkäemaks on välja pressitud või altkäemaksu võtja on sellest teatanud vahetule ülemusele või pädevale ametiasutusele.

2.5.5. Altkäemaksu tõkestamise abinõud

Ettepanekutega korruptsiooni piiramiseks on esinenud Kaitsepolitsei peadirektor Jüri Pihl, tuues välja kolm tähtsat:

- 1) organisatoorsed meetmed: avalikustatud omand ja tulud, hankekonkursside avalikkus, ametnike tegevuse reglementeeritus ja läbipaistvus, õiguskaitseorganite omavaheline koostöö;
- 2) kriminaalõiguslikud meetmed. See puudutab peamiselt seaduste kvaliteeti ning jälitustegevust;
- 3) avalikustamine.

Viimase, avalikustamise osas, valitseb korruptsiooni analüüsivate autorite seas üksmeel. Altkäemaks on peale kriminaalõigusliku mõiste ka sotsiaalne nähtus, nõudes edu saavutamiseks selle kuriteoliigi vastases võitluses laialdast ühiskondlikku hukkamõistu. Seadus üksi jääb jõuetuks, ka senine kohtupraktika on hüplev, olemata vastavuses korruptsiooni kui nähtuse tegeliku ohtlikkusega. Kokkuvõtlikult, pole võimalik saavutada olulist ametialaste kuritegude vähenemist, kui ei suudeta muuta karistuspraktikat vastavaks ühiskonna õigustatud ootustele ja avalikku arvamust sellest süüteoliigist.

2.5.6. Korruptsiooni käsitlemise problemaatika

Ühtne korruptsioonivastane strateegia Eestis puudub. Ametkonnast sõltuvalt valitseb erinev kultuur ka korruptsiooniteo avalikustamise küsimuses. Suhtekorraldusteoriad soovivad probleemi või probleemse isiku ilmnemisel organisatsioonis avalikustada juhtum viivitamata, saades sellega meedia kui võimaliku paljastava allika ees edumaa. Kiire avalikustamine kinnistab organisatsiooni avatud ja ausa kuvandi ning distantseerib organisatsiooni probleemi allikast.

Süütuse presumptsioon kohustab kõiki osapooli järgima süütuse eeldust kuni süüdimõistva kohtuotsuseni.

Avalikkus ootab nii ajakirjanduselt kui ka teistelt osapooltelt ametialaste süütegude avalikustamist ja hukkamõistu.

Eesti ajakirjanduseetika koodeksi (§ 1.2) järgi teenib ajakirjandus avalikkuse õigust saada tõest, ausat ja igakülgselt teavet ühiskonnas toimuva kohta. Ajakirjanduse üks peamine kohustus on ühiskonnas kriitiliselt jälgida poliitilise ja majandusliku võimu teostamist.

Ajakirjandusel on ühiskonnas eksisteerivate erinevate huvide ristumiskohal eriti vastutusrikas ülesanne – toimuvat analüüsida, tagades käsitlustes nii õiguse kui õigluse.

Ajakirjanduse aktiivset rolli korruptsiooni paljastamisel peetakse üldiselt küllalt mõjusaks, kuna kuritöö ja karistuse avalikustamine kannab endas üldpreventiivset iseloomu.

Korruptsiooni käsitlevad autorid (Pöör 1997) ja (Mõtsar 1997) on välja toonud neli korruptsiooniga võitlemise põhisuunda:

- 1) Suurimate korruptantide karistamine. On täheldatud, et kui ühiskonnas valitseb karistamatuse tunne ja täielik lootusetus paranemise suhtes, aitab pahatihti olukorda parandada paari tuntud süüdlase süüdi mõistmine ning suhtumine ühiskonnas muutub;
- 2) Inimeste kaasamine korruptsiooni diagnoosimiseks. Praktika ja uurimused on näidanud, et inimesed hakkavad kohe meelsasti korruptsiooniallikate kohta informatsiooni jagama, kui nad tunnevad, et nende arvamust küsitakse ja arvestatakse. Kasutada võib erinevaid vorme: kampaaniaid, küsitlusi, nn kuumi liine, telesaateid jne;

- 3) Keskendumine preventsioonile. Eelkõige tuleb arvestada korruptsiooni analüütilist valemit $K=M+D+V$, milles K tähistab korruptsiooni, M monopoolsust, D diskreetsust ehk salajasust ja V vastutust. Ehk teisisõnu: kui kellelgi on monopoolne õigus salaja mingeid otsuseid langetada, siis ei kanna ta nende otsuste eest mingit vastutust ning korruptsioon on võimalik.
- 4) Motivatsiooni reformimine ehk teisisõnu avaliku sektori legaalse sissetulekute suurendamine. Paljudes riikides on avaliku sektori töötasud nii väikesed, et nendest pole võimalik parima tahtmise korral ära elada. Eriline osa on siin ka tulemuspalga süsteemil ning muudel legaalsetel võimalustel sissetulekuid suurendada. Liiga madal sissetulek soodustab alati korruptsiooni.

2.6. Seadused avalikustamise kohta

Seadusandlus on korruptsioonisüüdistuste uurimisega seotud info avalikustamise osas vastuoluline. Teabe avaldamist reguleeriv seadus keelab kriminaalasja uurimise kohta kriminaalmenetluses kogutud teabe avalikustamise enne kohtu faasi jõudmist täiesti. Kriminaalmenetlust reguleeriv seadus jätab otsustusõiguse kriminaalmenetlust puudutava info avalikustamise osas uurijale.

Vastavalt Avaliku teabe seadusele on teabevaldaja, kelleks kriminaalmenetluses on uurimisasutus, kohustatud tunnistama asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks kriminaalmenetluses kogutud teabe kuni kriminaalasja kohtusse esitamiseni (AvTS § 35).

Kriminaalmenetluse koodeks loetleb eeluurimise andmete avaldamise tingimused, milleks on andmete avaldamine ainult uurija loal ja tema poolt võimalikuks peetavas mahus (KrMK § 117). Uurijal on kohustus kasutada laialdaselt üldsuse abi kuritegude avastamiseks ja kuriteo toimepannud isikute jälitamiseks, kuriteo toimepanemist soodustanud asjaolude selgitamiseks ning kõrvaldamiseks ja süüdistatava isiksust iseloomustavate andmete kogumiseks (KrMK § 107 lg 1), millega on antud selge suunis erandina kriminaalmenetluse käigus informatsiooni andmisest avalikkusele, eirates AvTS § 35.

Korruptsiooni avalikustamise osas rikutakse võrdse kohtlemise printsiipi, kuna andmete avaldamise regulatsioon puudub ning uurija suvast lähtuv avalikustamise otsus ei pruugi olla sarnastes juhtumites ühetaoline. Tulenevalt avalikkuse survest paljastada kiiresti kõrgemate

ametnike, politseinike ja poliitikute võimalikud korruptsiooniteod, on nimetatud kategooriatesse kuuluvate kahtlustatavate õigus süütuse presumptsioonile ning au ja hea nime säilimisele eriti ohus seoses sellega, et avalikkuse surve võib mõjutada uurijat infot avaldama sellises mahus, mida ta teiste sarnaste juhtumite puhul ei teeks.

Seadusandja on kriminaalmenetluses kohustanud avalikustama vaid jõustunud kohtuotsused (AvTS §29 lg 29), millest nähtub seadusandja tahe hoida kogu kriminaalmenetluse protsessi ja selle osalisi sõltumatu kohtupidamise ja isiku põhiõiguste kaitsmise huvides avalikkuse kõrgendatud tähelepanu eest ning avalikustada seaduslik kohtuotsus.

Kohtupidamine on avalik, kui kohtunik ei ole otsustanud vastupidist. Kohtunikul on õigus piirata saalisviibijate hulka, keelata kohtuistungil pildistamine, filmivõtted, raadio- või televisiooniülekanne ning heli- ja videosalvestus, kui see võib häirida menetlusosaliste, tunnistajate, eksperdi või spetsialisti ärakuulamist või takistab muul viisil õigusemõistmist (KrMK §224 lg 6). Seadusandja on andnud seega võimaluse avalikkusel jälgida kohtuotsuse sünni protsessi seda osa, kus mõlemad pooled sõna saavad ning süüdistataval on võimalus end kaitsta.

Tänane Eesti õigusametkondade arusaam kriminaalmenetluse käigus andmete avaldamisest toetub KrMK § 117, mis sätestab uurija otsustusõiguse andmete avaldamise ja avaldamise mahu üle. Uurimisasutuse seisukohast on tegemist tõlgendusega, mis ei riiva uurimise huve, st kinni peetakse informatsioon, mille avaldamine kahjustab uurimist, soodustab kaitsetegevust ja nõrgestab formeeritavat süüdistust. Kuid sellele KrMK paragrahvile informatsiooni avaldamise poliitikat üles ehitades jääb tähelepanuta süüteos kahtlustatava või süüdistatava Põhiseaduse § 22 tulenev õigus mitte saada käsitatud kuriteos süüdi olevana enne jõustunud kohtuotsust. Samuti sunnib taoline kriminaalmenetluse andmete avaldamine isiku oma süütuse tõendamisele avalikkuse ees, olgugi Põhiseaduse sama paragrahv sätestab, et keegi ei ole kohustatud kriminaalmenetluses oma süütust tõendama. Uurimisasutuste käitumisloogika viib kriminaalmenetluse aga läbi meedia avalikkuse ette ja sunnib oma au ja väärkuse kaitseks oma süütust tõendama, jättes isiku ilma Põhiseaduse § 13 tulenevast õigusest riigi ja seaduse kaitsele.

2.7. Kriminaalmenetluse käik

Altkäemaksu juhtumi kohta saab alustada kriminaalmenetlust järgmistel asjaoludel (KrMK § 90):

- altkäemaksu andnud, võtnud või vahendanud isik tunnistab süü üles;
- uurimisasutus saab isikult avalduse süüteo kohta suuliselt või kirjalikult;
- uurimisasutus saab ettevõtte, asutuse, ametiisiku, ühiskondliku organisatsiooni või töökollektiivi teate;
- ajakirjanduses avaldatud andmed viitavad korruptsioonile;
- uurija, prokurör, kohus või kohtunik on avastanud korruptsiooni tunnused.

Uurija või prokurör alustab kriminaalmenetlust, kui üks eelpool loetletud tingimustest on täidetud. Esimese menetlustoimingu tegemisega loetakse kriminaalmenetlust alustatuks.

Kohtueelset uurimist teostavad Politseiameti, Keskkriminaalpolitsei ja politseiprefektuuride uurija õigustega ametnikud (KrMK § 105 lg 1). Kui väidetavalt pani altkäemaksukuriteo toime kõrgem ametnik, siis teostavad kohtueelset uurimist Kaitsepolitseiameti uurija õigustega ametnikud (KrMK §105 lg 2 p 5). Prokurör saab uurimisalluvust alati muuta, kuid see peab olema põhjendatud ja motiveeritud (KrMK § 120 lg 2 p 10).

Eeluurimine peab üldjuhul olema lõpule viidud hiljemalt kahe kuu jooksul, jõudes kriminaalmenetluse alustamisest kuni süüdistuskokkuvõtte saatmiseni kohtusse või menetluse lõpetamise või peatamiseni (KrMK § 111). Eeluurimine lõpeb süüdistuskokkuvõtte koostamise ja kriminaalasja prokuröri kaudu kohtusse saatmisega (KrMK § 167). Uurimise lõpetamisel on süüdistataval nii isiklikult kui kaitsja abil õigus tutvuda toimiku kõigi materjalidega ja esitada taotlusi eeluurimise täiendamiseks (KrMK § 169).

Isiku võib kahtlustatavana kinni pidada 48 tunniks, kui ta on tabatud kuriteo toimepanemisel või vahetult pärast seda; kuriteo pealtnägija osutab temale kui kuriteo toimepanijale või kui kuriteojäljed viitavad temale kui teo toimepanijale (KrMK § 108 märgiga 1).

Isiku, keda on alust kahtlustada kuriteos, tunnistab kahtlustatavaks uurija (KrMK §108 märgiga 3). Kahtlustatavaks tunnistamine võimaldab kahtlustataval alustada kaitsetegevust, võtta kaitsja või näiteks keelduda ütluste andmisest.

Küllaldaste tõendite olemasolu korral koostab uurija viivitamata motiveeritud määruse isiku vastutusele võtmiseks süüdistatavana (KrMK § 121). Enne süüdistuse esitamist kontrollib selle seaduslikkust prokurör ja kinnitab süüdistatavana vastutusele võtmise määruse.

Uurija peab politseinikule süüdistuse esitamisel otsustama, kas süüdistav tuleb kõrvaldada uurimise ajaks ametikohalt. Ametikohalt kõrvaldamine toimub uurija motiveeritud määrusega, mille sanktsioneerib prokurör. Uurija saadab määruse täitmiseks süüdistatava töökohta (KrMK § 129).

Süüdistataval on õigus lihtmenetlusele, millisel juhul süüdistuskokkuvõtet ei koostata ning prokurör ja kaitsja lepivad karistuse kokku (KrMK § 369-375).

Prokurör kontrollib uurijalt saadud toimiku materjale ja kinnitab süüdistuskokkuvõtte või tagastab kriminaalasja koos kirjalike juhenditega uurijale täiendavaks eeluurimiseks. Samuti võib prokurör kriminaalmenetluse lõpetada, koostades selle kohta määruse (KrMK § 179, 180). Prokurör saadab kriminaalasja kohtusse (KrMK § 181).

Kohtunik otsustab asja arutamise avalikul või kinnisel kohtuistungil, kohtuistungi aja ja koha (KrMK § 192). Kriminaalasja arutamine kohtuistungil peab toimuma hiljemalt 20 ööpäeva jooksul arvates süüdistatava kohtu alla andmisest. Esimese astme kohtuotsuse võib edasi kaevata. Jõustunud kohtuotsuseks loetakse teise astme kohtuotsust ning see kuulub täitmisele.

2.8. Politsei korruptsiooni sotsioloogiline foon

Avatud Ühiskonna Instituudi Euroopa Liiduga liitumise seireprogrammi üheks olulisemaks osaks kujunes 2002. aastal korruptsiooni uurimine kandidaatriikides. Projektis “Korruptsiooni piiramine üleminekuühiskonnas (õiguslik aspekt)” osalesid ka Eesti teadlased.

Sotsioloogilise küsitluse tulemused näitavad korruptsiooni tõsidust Eesti politseisüsteemis. Küsitletud advokaatidest 44,3 %, prokuröridest 14,5 % ning kohtunikest 9,2 % arvab, et Eesti politseisüsteemis esineb korruptiivset käitumist sageli. Küsitletud advokaatidest 50,8 %, prokuröridest 58,2 % ning kohtunikest 55,4 % arvab, et Eesti politseisüsteemis esineb korruptiivset käitumist vahetevahel. (Sillaots 2002: 97).

Politseiametnike korrumppeerumist soodustava tegurina peavad küsitletud väga tähtsaks või tähtsaks politseiametnike moraali ja väärtushinnanguid. (Sillaots 2002: 98) Järgmisel kohal politseinike korrupsiooni soodustava tegurina tuuakse välja tõhusa kontrolli ja järelevalve puudumist ametnike tegevuse üle. Olulisematest teguritest selgus küsitlusest korrumppeerumist soodustava tegurina politseinike madalad palgad ja suur töökoormus, mis oli 66% vastanud politseinike arvates väga tähtis korrupsioonipõhjus, seejärel tõid nad esile sotsiaalse ebavõrdsuse.

Korrupsioon on paljude inimeste loomuses. Saksamaal, Hohenheimi ülikoolis viidi läbi eksperiment: küsitleti 190 inimest altkäemaksu võtmise kohta. Põhiliselt oli tegu majandusinimestega ning pooled küsitletavatest olid naised. Pakuti altkäemaksu summas 0 kuni 144 DEM-i, kusjuures hoiatati, et kõige suurema altkäemaksuga kaasneb ka kõige suurem võimalus saada paljastatud. Altkäemaksu ei olnud üldse valmis võtma 12% küsitletutest, ülejäänud 88% aga olid valmis altkäemaksu võtma ning 28% küsitletutest olid valmis altkäemaksu võtma koguni maksimummääras, vaatamata kõige suuremale paljastamisvõimalusele (Frank & Schulze 1998).

Novembris 2001 Strathclyde ülikooli poolt läbi viidud uuringust selgus, et kolm neljandikku Euroopa Liidu kandidaatriikide elanikest usuvad enamike või kõigi avalike teenistujate rikutust (*Open Society Institute* 2002).

2.8.1. Politsei usaldatavus

Avatud Eesti Fondi ja *Constitutional & Legal Policy Institute* Budapestis poolt finantseeritud uurimistöö “Korrupsiooni piiramine üleminekuühiskonnas (õiguslik aspekt)” objektiivse õiguse alasuuna juht Meris Sillaots (2002) peab politseisüsteemi korrupsiooni vältimise esmaseks eelduseks politseijuhtide isiklikku eeskuju, süsteemset preventsoonikava, korrupsiooniriskide analüüsi. Sillaots (2002: 100) soovitab äärmiselt tähelepanelikult suhtuda teenistussaladuse reetmisse, asutusesiseste dokumentide edasiandmisse kolmandatele isikutele, toimiku või selle osade kadumisse, kriminaalmenetluslike meetmete vältimisse, andmete küsimisse ilma nähtava teenistusliku põhjuseta ja seletamatusse ebaedusse politseiliste meetmete rakendamisel. Samuti peab Sillaots vajalikuks jälgida politseiniku isiklikku elustandardit, pöörata tähelepanu teatud kõrvaltegevustele, nende varjamisele,

pidevale rahapuudusele ja võlgadele, seletamatult kõrgele elustandardile, alkoholisõltuvusele, mängukirele ja probleemsetele isiksuseomadustele, mis võivad kõik olla korruptsiooniohuks või indikaatoriks.

Politseiteenistuses töötavate ametnike korrumpeerumise vältimiseks on oluline kõigi ametnike võrdne kohtlemine ning objektiivselt põhjendatud edutamine, mis loob politseinikes perspektiivtunde. (Sillaots 2002: 101)

Avatud Eesti Fondi ja *Constitutional & Legal Policy Institute* Budapestis poolt finantseeritud uurimistöö “Korruptsiooni piiramine üleminekuühiskonnas (õiguslik aspekt)” raames Tartu Ülikooli õigusteaduskonna dotsent Jaan Ginteri (2002: 127) läbi viidud uuring näitas vastanuist 93,2 % advokaatide ja 51,5 % politseinike arvamust, et mõnedes Eesti politseistruktuurides tuleb alluvatel oma korruptiivset tulu jagada ülemustega.

Eesti õiguskaitseametnikest hindavad politseinikud ajakirjanduse aktiivset rolli korruptsiooni paljastamisel korruptsioonivastase võitluse meetmena madalamalt kui teised vastanud. Samas pidasid politseinikud mõjusaiks ametnikele piisava palga ja soodustuste tagamist, rangemaid valikukriteeriume ametnike teenistusse võtmisel, rangeid kriminaalkaristusi korruptiivsete tegude eest ja võitlust organiseeritud kuritegevusega, sedastab Ginter (2002: 132).

Avatud Ühiskonna Instituudi aruanne korruptsioonist ja korruptsioonivastasest poliitikast Eestis (2002) kinnitab laialtlevinud arvamust, et korruptsioon on Eestis väiksem probleem kui enamikes teistes Euroopa Liidu kandidaatriikides. Vastavalt uuringule on poliitilised juhid ja politseinikud kõige korrumpeerunud grupid Eestis. Sellist tajumist toetavaid kindlaid tunnustusi on siiski vähe.

Korruptsiooniaruande toimetaja Quentin Reed (*Corruption and Anti-corruption Policy in Estonia 2002*) hindas Eesti korruptsioonivastase õigusliku raamistiku ja institutsionaalse ülesehituse üheks paremaks Euroopa Liidu ja kandidaatriikide seas, kuid juhtis tähelepanu, et Eesti peab kindlustama nimetatud raamistiku efektiivse toimimise ning selle toetumise piisavale avalikkuse ja ametnike teadlikkusele

Eeltoodust nähtub, et ühiskonna suhtumine politseinike võimalikku korruptsiooni on eelduslik. Politseinikke peetakse ilma sellekohase väite tõestamiseta praktikas üheks kõige

korrumpeerunuma ameti esindajaiks. Käesolev töö otsib vastust küsimusele, kas avalik arvamus politsei korruptsioonist on adekvaatne, kas seda mõjutavad politseivälised uurimisorganid või konstrueerib korruptiivset fooni politseile keegi teine.

3. Töö uurimisküsimus ja hüpoteesid

Käesoleva töö uurimisküsimus on: kuidas konstrueeritakse kirjutavas meedias politseinike korruptsioonidiskursus.

Hüpotees: Politseinike korruptsiooni konstrueeritakse pigem kui kuriteokahtlustuse diskursust, rõhuga isikutele, keda kahtlustatakse. Politseinike korruptsiooni kaasustes konstrueerib meedia süüdlasi juba enne kohtuprotsessi, küll kahtlustatava nime all. Samal ajal on meedias väga vähe alalüüsi selle kohta, miks korruptsioon oli võimalik ning kuidas see avastati ja mis muutus pärast avastamist, kuigi see oleks meedia kohustus ühiskonna ees.

Seega, meedia ei loo üldpreventiivset efekti ning ei täida tegelikult ajakirjanduse kui neljanda võimu rolli – olla järelevalvaja õiguskaitseorganite poolt teostatavates uurimistes ning jälgida kriitiliselt võimude tegevust või tegevusetust.

4. Empiirilise analüüsi meetod

4.1. Kriminaalmenetluse etappide empiiriline analüüs

Käesolevas töös vaadeldakse nelja politsei altkäemaksukaasuse kajastust trükimeedias kriminaalmenetluse etappide foonil, tuginedes Halliki Harro-Loidi artiklis “Reaalsuse konstruktsioon uudistes” (2003) toodud uurimisküsimustele ja -viisidele.

Kriminaalmenetluse protsessi ja kajastamisprotsessi võrdlemine on üks alus, mille abil käesolevas töös kaht diskursust – õiguslikku ja ajakirjanduslikku – eristatakse; jälgitakse suuremaid lahknevusi ja erisusi meediakonstruktsioonides võrreldes antud süüteasjas toimuva kriminaalmenetlusega ja otsitakse selle põhjust.

Üks käesoleva töö põhiküsimustest on: kuidas ja millisena konstrueerib ajakirjandus reaalsust. Vaadeldakse kes saavutab ajakirjanduslikus diskursuses, mis iseenesest on meedia konstruktsioon õiguslikust diskursusest, võimupositsiooni, kes jääb esindamata, kes varju. Reaalsuse konstrueerimise jälgimiseks jagab käesolev töö vaadeldavate kaasuste menetlemise kui normatiivselt hästifitseeritud protsessi informatsioonivaldamise, käsutamise ja kasutamise seisukohast etappideks ja võrdleb ajaskaalal aset leidvaid deformatsioone (Harro-Loit 2003).

Õigusliku protsessi kulgemise skeemile asetatakse käesolevas töös konkreetse kaasuse kriminaalmenetluse kulg ja meediakajastused kriminaalmenetluse eri faasides, et jälgida, mis hetkel algab ajakirjandusliku diskursuse konstrueerimine ja millises faasis on kajastusi kõige enam, vastates küsimustele: kelle võimu meedia teostab.

Halliki Harro-Loit (2003) toob välja, et reaalne sündmus muudetakse uudiseks siis, kui sellele antakse uudisväärtus. Ajakirjandusteooria kohaselt on sündmus uudisväärtuslik põhijoontes siis, kui sündmus on mõjukas, ebatavaline, konfliktne, inimestele lähedane, värske või seotud prominentsete isikutega (Hennoste, 2001: 30). Harro-Loit (2003) väidab, et kuivõrd uudise informatsiooni maht on piiratud, kajastub uudises eeskätt see aspekt (fookus), millele antakse uudisväärtus. Nii toimub esimene deformatsioon.

Käesolev töö püüab anda vastuse sellele, kus deformatsioon toimub, st kus ja kelle poolt toimub üleminek kriminaalmenetluse õiguslikust diskursusest ajakirjanduslikule diskursusele,

ning kas üleminekuga säilib õiguslikult korrektne protsessi ja selle osaliste käsitlemine või saavad kellegi huvid või õigused kahjustatud diskususevahetuse ebakorrektsusest põhjustatud deformatsioonist.

Harro-Loit (2003) toob välja politseiuurijate ja prokuröride võimupositsiooni ajakirjandusliku diskursuse loomisel, olles privilegeeritud kriminaalmenetluse protsessis informatsiooni saamise, hoidmise ja levitamise mõttes, muutudes nii rutiinseteks ja autoriteetseteks informatsiooni allikateks. Harro-Loidi väitel määrab politsei võimupositsioon teiste protsessi osalejate positsiooni.

Kriminaalmenetluse protsesse aeglane kulg ja informatsiooni keerukus sobitub Harro- Loidi hinnangul uudise diskursusesse halvasti, põhjustades ühe uudisloo piires selle uudisega seotud sündmuste kronoloogia segipaiskamise. Üksikuudise puhul lõhutakse deformatsioonide läbi kronoloogiline struktuur. Jätkukäsitlustes mitme järjestikuse uudisega pööratakse mitmetele protsessi osadele tähelepanu erineval määral, andes üksikasjadele erinevaid rõhuasetusi ja tuues teatud protsessi osapooli rohkem esile (Harro-Loit 2003).

Etappide analüüs:

- fikseerib, millises sündmuse faasis saab juhtum avalikuks;
- fikseerib, kes teatab;
- toob välja, millises kriminaalmenetluse faasis kui palju kajastusi on;
- fikseerib põhilised infoallikad ja info omajad eri etappides;
- uurib, kas ja mil määral saab lõpplahendus kajastatud;
- vaatleb, kui suur osa publikatsioonidest käsitleb sündmust pärast kohtu- või lõpplahendit;
- hindab, kas õigus eelarvamusteta kohtumõistmisele on tagatud;
- jälgib loo täiendamist või muutumist, kui juhtum jõuab kohtumõistmise faasi (võrreldes eeluurimise faasiga).

4.1.1. Õigusliku protsessi kulgemise skeem

Skeem nr 1 Kuriteo ja selle õigusliku protsessi kulgemine*

Nr	Kriminaalmenetluse käik	Märkused
1.	Kuritegu (tegu või tegevusetus)	
2.	Uurimisorgan saab kuriteost teada	
3.	Uurija või prokurör alustab	

	kriminaalmenetlust või keeldub alustamisest	
4.	Kohtueelse uurimise alustamine: tõendite kogumine, fakti kontrollimine, tunnistajate ülekuulamine	Selles faasis võib menetluse lõpetada
5.	Politseiasutus peab isiku kahtlustatavana kinni, kui ta on tabatud vahetult teo toimepanemiselt või jälitustoimingute (näiteks kuriteo matkimise) käigus	See faas võib vahele jääda
6.	Uuriija tunnistab isiku kahtlustatavaks, mis võimaldab kahtlustataval alustada kaitsetegevust ja võtta kaitsja	See faas võib vahele jääda, kui kogutud tõendid võimaldavad kohe süüdistuse esitada
7.	Prokurör kontrollib süüdistuse seaduslikkust ja kinnitab süüdistatavana vastutusele võtmise määruse	
8.	Uuriija annab süüdistatavate võimaluse tutvuda toimiku kõigi materjalidega.	
9.	Prokurör ja kaitsja võivad karistuses kokku leppida, kui süüdistatav tunnistab ennast süüdi ja kasutab oma õigust lihtmenetlusele	Lihtmenetluse kokkuleppega võib menetlus jõuda karistuse faasi, millisel juhul vahepealseid kriminaalmenetluse faase ei läbita
10.	Uuriija koostab süüdistuskokkuvõtte, milles esitab süüdistuse sisu ja otsustab süüdistatava ametist kõrvaldamise vajaduse ning saadab toimiku prokurörile	Sellel on uurija eeluurimise lõpule viinud ja uurija töö lõpeb.
11.	Prokurör kinnitab süüdistuskokkuvõtte või tagastab uurijale täiendavaks eeluurimiseks koos juhistega	Prokurör võib kriminaalasja ka selles faasis lõpetada.
12.	Prokurör saadab kriminaalasja kohtusse	Kuni selle faasini on vastavalt seadusele kriminaalmenetluses kogutud info ainult ametialaseks kasutamiseks
13.	Kohtunik koostab kohtu alla andmise määruse	
14.	Esimese astme kohus	Algab süüteasja sisuline arutelu, kus süüdistus ja kaitse on tasakaalustatud
15.	Võimalik teise astme ehk apellatsioonikohus	
16.	Kohtuotsus pööratakse täitmisele	Jõustunud kohtuotsus tuleb avalikustada
17.	Võimalik taotleda Riigikohtu loakogu nõusolekut edasi kaebamiseks kolmandasse astmesse	

* Käesolev skeem jagab kriminaalmenetluse etappideks, lähtudes informatsiooni liikumisest ühe valdaja käest teisele või informatsiooni kogumi formeerimisest.

4.2. Diskursuse analüüsi kategooriad

- Pealkiri ja juhtlause (van Dijk 1988, Bell 1998): milline on peamine meediasõnum, mida väljendatakse pealkirjades ja juhtlausestes ning mis käib väite rõhutamiseks mitmetest kanalitest läbi; millistele faktidele antakse uudisväärtus; kas neid fakte on olulisena rõhutanud kapo või ajakirjandus.
- Uudises kajastatavate sündmuste struktuur (van Dijk 1988, Bell 1998): milliseid sündmusi (minevikus aset leidnud või tulevikusündmusi) uudises kajastatakse; uudises esitatud taustinformatsiooni analüüs asjasse mittepuutuvate faktide, sündmuste lisamine põhiloole.

- Uudises kasutatav grammatika ja sõnavara valik: millal kasutatakse kindlat kõneviisi, umbisikulist tegumoodi, kuidas kasutatakse aegasid, verbe, määrusi; kas ja millist hinnangut kandvat sõnavara kasutatakse; kas kasutatakse õiguslikult korrektset terminoloogiat; kui ei, siis kas ebakorrektsus on taotluslik ja missugune on selle ebakorrektsuse tulemus – kas sõnumi informatsioon muutub.

4.2.1. Tegutsejad ja kõnelejad

Tegutsejate kategooriat on Belli uudise diskursuse kategooriates tihedalt seotud uudisväärtustatud sündmusega (Bell, 1998: 71). Näiteks ühelauselises uudises: “Kaheksa hobust sai Ojamaa tallide tulekahjus vigastada”, on need kaheksa mainitud hobust uudise ‘tegutsejad’. Kui kapo vahistas korruptsioonis kahtlustatava ametniku, siis on tegutseja nii kapo kui ka ametnik, kuid vahe on selles, et kapo on institutsionaalne tegutseja, ametnik aga konkreetne isik.

Lisaks sellele, saab tegutsejate kategooria siduda nn kõnelejate kategooriaga. Sellisel juhul saame järgmised kategooriad:

- vaikivad tegutsejad: isikud ja organisatsioonid (institutsioonid) kellest räägitakse, kuid kes ise ei räägi;
- kõnelevad tegutsejad: isikud, institutsioonid ja organisatsioonid (Harro 2001).

4.2.2. Allikate analüüs

Leon v Sigal (1986), näitab, et ajakirjanike allikakasutus põhineb väga suurel määral rutiiniks kujunenud harjumustel. Autoriteetsed allikad saavad aga sageli privileegina mitte üksnes parema juurdepääsu meediale, vaid ka õiguse määrata ise informatsiooni avaldamise määra, aega ja muid reegleid (Sigal, 1986: 22).

Kuna korruptsiooniudiste analüüsil on esmaseks informatsiooniallikaks kapo ja uurimisküsimuseks on muuhulgas ka kapo teate muutumine ehk teiste allikate lisandumine sündmuste arengu käigus, on allikate kategooria oluline.

Allikateanalüüsi puhul kombineeritakse viit põhiküsimust:

- allikate määratlus (isikud või organisatsioonid/institutsioonid);
- allika identifitseeritus;

- kui palju ja mil viisil allikaid kasutatakse (millistes küsimustes on üks, millistes enam allikat kasutusel);
- kellelt jätab ajakirjandus küsimused küsimata;
- määratlemata allikatega teave.

4.2.3. Ideoloogilised eeldused

Faiarclough (1992) defineerib eeldused positsioonidena, mida teksti looja käsitleb kui “etteantuid” ja toob näite, et fraasiga “Nõukogude oht on ...” eeldatakse, et on olemas selline asi nagu “Nõukogude oht”. Ideoloogiliste eelduste tuvastamiseks ja analüüsimiseks tuleb küsida, kas need on teksti looja poolt teksti sisestatud või teksti looja lihtsalt võtab need juba olemasolevatest tekstidest ja toob välja väited, faktid, mille kohta väidetakse, et need lihtsalt on nii.

5. Diskursuse analüüs

Diskursuse analüüsi empiirilises osas on käesolevas töös käsitletud nelja politsei altkäemaksukaasust, mida aastatel 2000–2002 uuris kapo. Nimetatud perioodil teostas kapo 11 kriminaalmenetlust politseinike altkäemaksujuhtumites.

Politsei altkäemaksukaasuste käsitlemisel saab informatsiooni seisukohast oluliste tunnustena välja tuua kapo teatamise avalikkusele esimese allikana, kohtu toimumise, kohtus süüdimõistmise, lihtmenetluse kasutamise, dispositsiooni, kahtlustatavate prominentsuse ning osalemise kas üksi või grupina. Arvestades käesoleva töö kuulumist meediakriitika valdkonda, on alljärgnevas tabelis muude kaasust liigitavate tunnuste kõrval käsitletud ka meediakajastuste arvu kõigi 11 kaasuse puhul.

Skeem 2 Kapo 2000-2002 uuritud politseinike altkäemaksukaasuste tunnused

kahtlustatud politseinike perekonnanimed	esmateataja kapo		kohus ohud		süü			lihtmenetlus		matkimine		süüdistus altkäemaksu		süüdistatavaid	prominentsus		kajastusi
kaasuste kaupa	jah	ei	jah	ei	jah	ei	menetluses	jah	ei	jah	ei	andmises	võtmises	arv	jah	ei	arv
Olup,Pärn, Tammekänd *		x	x		x			x		x			x	4		x	12
Šmigol, Martin		x	x		x				x		x		x	2		x	17
Nõmmemees		x		x			x		x		x		x	1		x	7
Razguljajev	x		x		x			x		x			x	1		x	2
Malahhov	x			x			x		x	x		x		1		x	8
Arro		x	x		x				x	x			x	1		x	2
Sõnitsar		x	x		x				x	x			x	1		x	13
Muravljov	x		x		x				x	x			x	1		x	17
Poska		x	x		x			x			x		x	1	x		10
Soosaar	x		x		x				x		x		x	4		x	16
Teder		x		x		x			x		x		x	1	x		13
kokku	4	7	8	3	8	1	2	3	8	6	5	1	10	16	2	9	117

* Rasvases kirjas toodud kaasused on valitud käesoleva töö empiiriliseks materjaliks

Üheteistkümnest kaasusest nelja puhul oli esmateatajaks kapo ametliku pressiteate kaudu. Käesolevasse töösse on valitud kaks kaasust, kus kapo pressiteade oli kaasuse kommunikeerimise algallikaks, et jälgida kapo teate teisenemist ja muutumist meediakajastustes.

Kaheksal juhul üheteistkümnest kaasusest on vähemalt esimese astme kohus toimunud. Kohtuotsuse kajastatuse jälgimiseks on töö empiirilisse ossa valitud kaks kaasust, mille puhul on kohus olnud. Ühe valitud kaasuse puhul ei ole kohtupidamine alanud, võimaldades nii jälgida meedia tööd juhul, kui õiguskaitseüsteemis ei toimu loogiliselt järgnema pidavaid sündmusi, mille kajastamist on meedia alustanud. Ühe töös käsitletava juhtumi puhul kohtusse asi ei jõudnudki, kuna kahtlustus rauges kapo uurimise faasis ja kriminaalmenetlus lõpetati. Juhtum on valitud, et jälgida süütu isiku kohtlemist õiguskaitseorganite ja meedia poolt eeluurimise faasis. Kaheksal juhul üheteistkümnest jäid kahtlustatavad kohtus süüdi, ühel juhul pole kohus alanud. Käesolev töö käsitleb empiirilises osas kahte kaasust, kus süüdistavad jäid süüdi. Alates 2002. aasta 1. septembrist näeb seadusandlus ette võimaluse kokkuleppemenetluseks, milles on kokku lepitud kolme juhtumi puhul üheteistkümnest, millest ühte käesoleva töö empiirilises osas ka käsitletakse.

Altkäemaksukuritegude avastamises on oluline roll uurimise sanktsioneeritud erandtoimingul, kuriteo matkimisel, milliseid juhtumeid esines üheteistkümnest kuuel korral, millest omakorda kolme käesoleva töö empiirika käsitleb. Üheteistkümnest kümme süüdistust on politseinikele altkäemaksu võtmises, üks andmises. Tagamaks erandite käsitlemist, on empiirikasse valitud kolmes altkäemaksu võtmise süüdistuse kaasuses ka ainus altkäemaksu andmise juhtum.

Karistuse sanktsioon on grupiviisilise kuriteo puhul rangem, mistõttu on empiirika valikus üks grupi poolt toime pandud altkäemaksukaasus kolmest grupikuriteost. Üheteistkümnest kaasusest kahes oli kahtlustus kõrge politseiniku suhtes, neist üks prominenti puudutavatest kaasustest on empiirikas käsitletud.

Kokku oli üheteistkümnes kapo 2000–2002 uuritud altkäemaksukuriteo kaasuses 117 meediakajastust, millest empiirilisse osasse valitud nelja kaasuse kajastusi oli kokku 50. Keskmiselt tuli ühe kaasuse kohta 10,5 kajastust, empiirikasse valitud kaasuste puhul oli keskmiseks 12,5 kajastust kaasuse kohta.

5.1. Muravljovi kaasus

5.1.1. Muravljovi kaasuse faabula

Sillamäe politseijaoskonna kriminaalpolitsei vaneminspektor Vladimir Muravljev pressib 12.12.2001 välja salajases varguses kahtlustatavalt narkomaanilt A.-lt tema vabastamise eest 10 000 krooni altkäemaksu. 13.12.2001 alustab kapo kriminaalmenetlust ja 14.12.2001 peetakse kahtlustatav Muravljev pärast jälitustoimingut ja kuriteo matkimist kinni. 2001. a detsembri lõpus esitatakse Muravljevile süüdistus vabaduse võtmisega ja vägivallaga ähvardamises ning altkäemaksu väljapressimises. 12.02.2002 vabastatakse Muravljev vahi alt ja kohaldatakse tõkendit allkiri elukohast mittelahkumise kohta. Muravljovi kriminaalasja uurimist pikendatakse 2002. a juuni keskpaigani. 27.06.2002 kinnitab Ida-Viru prokuratuur süüdistuskokkuvõtte ning saadab kriminaalasja arutamiseks Ida-Viru maakohtule. Muravljovi süüdistatakse selles, et ta olevat vabaduse võtmise ja vägivallaga ähvardades Kohtla-Järve elanikult pressinud välja 10 000 krooni altkäemaksu, et ta olevat hoidnud oma elukohas ebaseaduslikult tulirelva ja laskemoona (vintpüss ja 7 padrunit). 05.11.2002 toimub kohtuistung, kus Muravljev eitab süüd kõigis episoodides. 24.01.2003 mõistab Ida-Viru maakohus Muravljovi süüdi ja karistab teda 2-aastase vangistusega. Muravljev esitab apellatsioonikaebuse.

5.1.2. Muravljovi juhtumi kriminaalmenetluse ja selle kajastamise protsessi võrdlus

Skeem 3 Muravljovi juhtumi kriminaalmenetluse ja selle kajastamise protsessi võrdlus ajalisel teljel

Nr	Kriminaalmenetluse käik	Muravljovi kaasus	Publikatsioonid	Kajastusi
1.	Kuritegu (tegu või tegevusetus)	12.12.2001 Muravljev pressib välja 10 000 krooni altkäemaksu		0
2.	Uurimisorgan saab teada kuriteost	13.12.2001 teatab kannatanu väljapressimisest kapole		0
3.	Uuriija või prokurör alustab kriminaalmenetlust või keeldub alustamisest	13.12.2001 algatab kapo kriminaalmenetluste KrK § 164 lg 2 p 4 tunnustel		0
4.	Kohtueelse	14.12.2001 Kapo		0

	uurimise alustamine: tõendite kogumine, fakti kontrollimine, tunnistajate ülekuulamine	matkib kuritegu		
5.	Politseiasutus peab isiku kahtlustatavana kinni, kui ta on tabatud vahetult teo toimepanemiselt või jälitustoimingute (näiteks kuriteo matkimise) käigus	14.12.2001 peab Kapo kuriteo matkimise käigus Muravljovi kahtlustatavana kinni	17.12.2001 Kapo pressiteade (kapo vahistas altkäemaksu väljapressijast politseiniku) 18.12.2001 SLÕL (kapo vahistas Sillamäe politseiniku) 18.12.2001 BNS (kapo tabas altkäemaksu nõudnud vaneminspektori) 19.12.2001 EPL (kapo tabas altkäemaksu nõudnud politseiniku)	3
6.	Uuri ja tunnistab isiku kahtlustatavaks, mis võimaldab kahtlustataval alustada kaitsetegevust ja võtta kaitsja			0
7.	Prokurör kontrollib süüdistuse seaduslikkust ja kinnitab süüdistatavana vastutusele võtmise määruse			0
8.	Uuri ja annab süüdistatavate võimaluse tutvuda toimiku kõigi materjalidega			0
9.	Prokurör ja kaitsja võivad karistuses kokku leppida, kui süüdistatav tunnistab ennast süüdi ja kasutab	Muravljovile pakutakse lihtmenetlust, millest ta keeldub		0

	oma õigust lihtmenetlusele			
10.	Uurija koostab süüdistuskokkuvõtte, milles esitab süüdistuse sisu ja otsustab süüdistatava ametist kõrvaldamise vajaduse ning saadab toimiku prokurörile	21.12.2001 kapo esitab Muravljovile süüdistuse 12.02.2002 Muravljov vabastatakse vahi alt ja kohaldatakse tõkendit allkiri elukohast mittelahkumise kohta Asja uurimist pikendatakse kuni juuni keskpaigani 2002	27.12.2001 BNS (pistist nõudnud Virumaa politseinik sai süüdistuse) 12.02.2002 BNS (pistist võtnud Ida Virumaa politseinik pääses vabadusse) 12.02.2002 EPL (vargalt altkäemaksu nõudnud politseinik pääses vahi alt) 22.05.2002 Põhjarannik (alkäemaksu süüdistusega politseinik vallandati päevapealt)	4
11.	Prokurör kinnitab süüdistuskokkuvõtte või tagastab uurijale täiendavaks eeluurimiseks koos juhistega	27.06.2002 Ida-Viru prokuratuur kinnitab süüdistuskokkuvõtte		0
12.	Prokurör saadab kriminaalasja kohtusse	27.06.2002 Ida-Viru prokuratuur saadab kriminaalasja arutamiseks Ida-Viru maakohutule	02.07.2002 Kapo pressiteade (alkäemaksu väljapressinud politseinik astub kohtu ette) 02.07.2002 BNS (pistist välja pressinud endine politseinik astub kohtu ette) 03.07.2002 SLÕL (alkäemaksu välja pressinud ekspolitseinik läheb kohtu alla) 12.07.2002 Põhjarannik (alkäemaksuga seotud politseinikud võivad vangi minna)	3
13.	Kohtunik koostab kohtu alla andmise määruse			0
14.	Esimese astme kohus	17.10.2002 Muravljov vahetab advokaati ja kohtuprotsess lükatakse edasi	17.10.2002 BNS (kohus pistist välja pressinud ekspolitseiniku üle jäi ära)	7

		06.11.2002 Kohtuistung Ida-Viru maakohus, Muravljov eitab süüd 19.11.2002 Järgmine kohtuistung 24.01.2003 Ida-Viru maakohus mõistab Muravljovi süüdi ja karistab teda 2-aastase vangistusega	07.11.2002 Põhjarannik (alkäemaksu võtmises süüdistatud kriminaalpolitseinik eitas kohtus süüd) 21.11.2002 BNS (kohus endise politseiniku üle jätkub kohtuvaidlusega) 23.01.2003 BNS (kohus langetab otsuse endise politseiniku süüasjas) 24.01.2003 BNS (kohus mõistis pistist nõudnud politseiniku vangi) 25.01.2003 Põhjarannik (kohus mõistis narkomaani vabastanud politseiniku vangi) 27.01.2003 EPL (kohus mõistis raha eest narkomaani vabastanud politseiniku vangi)	
15.	Võimalik teise astme ehk apellatsiooni- kohus	Muravljov esitab otsuse peale apellatsiooni- kaebuse. Ringkonnakohus pole (seisuga 24.02.2003) veel asja läbi vaadanud.		0
16.	Kohtuotsus pööratakse täitmisele	24.01.2003.a Ida-Viru maakohu otsus jõustumata		0
17.	Võimalik taotleda Riigikohtu loakogu nõusolekut edasi kaebamiseks kolmandasse astmesse			

Muravljovi kohtuasja kajastasid kirjutava meedia väljaanded SL Õhtuleht (2 korral), uudisteagentuur BNS (8), Eesti Päevaleht (3) ja Põhjarannik (4). Kokku oli selles kaasuses 17 meediakajastust, (vt loetelu Lisas 1.). Kaheksa olulisemat teksti, milleks on kaks kapo teadet ja 6 meediakajastust (tekstid 1 - 8) on käesolevas töös esitatud empiirilise diskursuseanalüüsi materjalidena, ülejäänud üksteist Muravljovi kaasuse teksti on toodud käesoleva töö lisades (Lisa 1.1. – 1.11.)

Muravljovi kinnipidamisele ja kapo sellekohasele teatele järgneb kolm meediakajastust. Süüdistuse esitamine pälvib ühe, Muravljovi vahi alt vabastamine kaks meediakajastust. Kapo teade eeluurimise lõpetamisest ja materjalide kohtusse andmisest pälvib kolm meediakajastust.

Kohtupidamise faasist on kuus meediakajastust, millest kolm kajastavad kohtuotsust.

Kaasust kajastanud väljaannetest ei avalda SL Õhtuleht kohtuotsust kajastavat käsitlust.

5.1.3. Muravljovi kaasuse diskursuse analüüs

Kaitsepolitsei teatas esmase allikana 17.12.2001 politseinik Muravljovi kinnipidamisest kahtlustatavana korruptsioonis oma pressiteates.

Tekst 1: kapo, 17.12.01

- 1 Kaitsepolitsei vahistas altkäemaksu väljapressijast politseiniku
- 2 14.12.2001 viisid Kaitsepolitseiameti (KaPo) töötajad läbi jälitusoperatsiooni, mille tulemusena peeti kinni altkäemaksu väljapressimises (KrK § 164 lg 2 p 4) kahtlustatav Ida-Viru Politseiprefektuuri Sillamäe politseijaoskonna vaneminspektor Vladimir Muravljov.
- 3 13.12.2001 alustati KaPo-s kriminaalmenetlust KrK § 164 lg 2 p 4 tunnustel selles, et kriminaalpolitsei vaneminspektor Vladimir Muravljov pressib vabaduse võtmisega ja vägivaldaga ähvardades Kohtla-Järve elanikult, kelle politsei oli kinni pidanud salajase varguse toimepanemises, välja 10 000.- krooni.
- 4 Tallinna Halduskohtu loal viidi läbi kuriteo matkimine, mille käigus fikseeriti Vladimir Muravljovi poolt 10 000 krooni altkäemaksu võtmine. Peale altkäemaksu saamist võeti V. Muravljov kahtlustatavana 10 päevaks vahi alla.

Varases kohtueelse uurimise faasis (skeem 3 nr 5) pressiteate avaldamine kapo poolt näitab, et kapo tegutses lähtuvalt oma organisatsiooni soovist näidata ennast usaldusväärse, avatud ja korruptsiooni piiramisel mõjuvõimsa organisatsioonina. Avaliku teabe seaduse (AvTS) mõistes ei saa sellist ennatlikku informatsiooni avaldamist korrektseks pidada, eriti selle tõttu, et kapo identifitseerib kahtlustatava täisnime ja ametikoha järgi (tekst 1, lõik 2). Põhiseadusest (PS) tulenevat õigust heale nimele ja aule rikutakse, nagu ka süütuse presumptsiooni, kui kuriteos kahtlustatava isik identifitseeritakse süüdimõistvas kontekstis, mida loob kindlas kõneviisis pealkiri (tekst 1, lõik 1).

Kapo oma imagoloogilistes püüdlustes tahab ennast selgelt distantseerida teistest politseiasutustest. Kapo üks motiiv kiiresti ja jõuliselt korruptsioonijuhtumile politseis

reageerida, tuleneb soovist demonstreerida kapo suutlikkust ühiskonnas korruptsiooni ohjata. Uurimisasutuse ametliku teate provokatiivne pealkiri (tekst 1, lõik 1) näitab kapo püüdlusi oma võimu info valdajana realiseerida ja oma töötulemusi selle abil jõulisemalt presenteerida.

Kapo ametlik teade toetab nii edastatava info valiku kui ka kindla kõneviisi kasutamist juriidilises mõttes alles kujunevat süüdistust (tekst 1, lõik 3). Sellised teksti koostamise võtted toetavad kapo püüdlusi näidata ennast mõjuvõimsa organisatsioonina eriti ohtlikke kurjategijaid, korrumpeerunud politseinikke, tabades.

Süüdistavat hoiakut rõhutab teates lisatud kindlas kõneviisis väide, et altkäemaksu võtmine on fikseeritud (tekst 1, lõik 4)

Kapo läheb oma esimeses teates Muravljovi kaasuse kohta õiguslikust diskursusest üle ajakirjanduslikule diskursusele: kahtlustatavana kinnipeetu on kapo teate järgi juba altkäemaksu väljapressija. Kapo diskursuse vahetus on juriidilises mõistes ebakorrektn, deformeerides õiguslikku reaalsust. Samas võtab kapo oma pressiteates üle ka ajakirjandusliku diskursuse sagedase vea, umbisikulise kõneviisi enesekohaste ütluste puhul (tekst 1, lõik 2, 3, 4).

Kapo kasutab läbivalt organisatsiooni kommunikatsioonis Kaitsepolitseiameti kui institutsiooni nime tegutsejana, andes sellega reaalsele tegutsevatele isikutele, kes kapos töötavad, organisatsiooni kattevarju ja institutsiooni autoriteedi.

Tekst 2: SL Õhtuleht, 18.12.2001

- 1 Kapo vahistas Sillamäe politseiniku
- 2 Kaitsepolitsei vahistas Ida-Viru politseiniku, keda kahtlustab kinnipeetavalt 10 000 krooni väljapressimises.
- 3 Reedel viisid kaitsepolitseiameti töötajad läbi jälitus-operatsiooni, mille tulemusena peeti altkäemaksu väljapressimises kahtlustatavana kinni Sillamäe politseijaoskonna kriminaalpolitsei vaneminspektor Vladimir Muravljov. Päev varem oli kapo alustanud kriminaalmenetlust selles, et Muravljov pressib vabaduse võtmisega ja vägivallaga ähvardades Kohtla-Järve elanikult, kelle politsei oli kinni pidanud salajase varguse toimepanemises, välja 10 000 krooni, teatas kaitsepolitsei komissar Olari Valtin eile õhtul SL Õhtulehele.
- 4 Tallinna halduskohtu loal viis kapo läbi kuriteo matkimise, mille käigus fikseeriti Vladimir Muravljovi poolt 10 000 krooni altkäemaksu võtmine, ütles Valtin.
- 5 Tema sõnul on Muravljov kahtlustatavana kümneks päevaks vahi alla võetud.

Huvitav on asjaolu, et SL Õhtuleht (SLÕL) ei lähe kapo väljapakutud ajakirjandusliku diskursusega kaasa, vaid jääb oma teates keeleliselt õigusliku diskursuse piiridesse. SLÕL piirdub kapo allikaga, seadmata selle autoriteeti kahtluse alla: kui kapo annab süüdistatava nime, siis SLÕL ei muuda midagi (tekst 2, lõik 3), kui kapo kasutab kindalt kõneviisi, ei muuda SLÕL midagi (tekst 2, lõik 3, 4) jne. Ajakirjanduslikus mõttes on uudis ikkagi puudulik, sest teisi allikaid peale kapo ei kasutata. Kui ajakirjandus läheb kaasa kapo pakutud stiiliga ning avaldab kahtlustatava nime, siis oleks ajakirjaniku ülesanne, nähes selgelt identifitseeritud teist poolt, püüda uudist tasakaalustada või hoiduda avaldamast kahtlustatava nime. Vahi all peetavalt kahtlustatavalt ei ole võimalik kommentaare saada, kuid ei nähtu ka ajakirjaniku püüdlusi alternatiivseid kahtlustatava poolseid allikaid leida.

SLÕL ei lase kapol jääda institutsionaalselt umbisikuliseks, vaid konstrueerib selgelt pressiteate põhjal kirjutatud uudise kui komissar Valtiniga vestluse põhjal koostatud teate (tekst 2, lõik 3, 4, 5).

Tekst 3: Põhjarannik, 22.05.2002

- 1 Altkäemaksu süüdistusega politseinik vallandati päevapealt
- 2 Kolm kuud tööle mitte ilmunud, ent Sillamäe politseijaoskonna töögraafikus figureerinud Vladimir Muravljov vallandati tööluusi ettekäändel töölt.
- 3 Sillamäe kriminaalpolitseiniku Vladimir Muravljovi, keda süüdistatakse ühe vahialuse vabastamises altkäemaksu eest läinud aasta lõpus, vallandas Ida-Viru politseiprefekt Einar Suimets eile. Suimets põhjendas Muravljovi vallandamist mehe kolme kuu pikkuseks veninud tööluusiga.
- 4 "Tänasest alates ta enam politseis ei tööta," ütles Suimets eile. "Tegelikult pole ta juba kolm kuud töötanud. Kaitsepolitsei lubas ta töölt kõrvaldada ning ka mees ise selgitas, et tema arvates oli ta ametist kõrvaldatud. Tegelikult teda ei kõrvaldatud ning ametlikult oli ta meil tänaseni tööl." Palka Muravljov selle aja eest ei saanud, lisas prefekt.
- 5 Segadus tuli ilmsiks, kui Muravljov 17. mail Sillamäe politseijaoskonda läks. Ametlikult seisis tema nimi endiselt töögraafikus. Kuigi kaitsepolitsei ametnikud taotlesid pärast süüdistuse esitamist Muravljovi ametist kõrvaldamist, jättis prokuratuur Muravljovi tagandamata.
- 6 Läinud aasta detsembris vahistas kapo Muravljovi, kahtlustatuna ühe narkosõltlasest varga vahi alt vabastamises 10 000 krooni suuruse altkäemaksu eest. Muravljovi maakodus leiti läbiotsimise käigus loata väikesekaliibriline vintraudne püss. Samuti leidsid kapo töötajad Muravljovilt väga väikese koguse heroini ning vähem kui grammi jagu kanepit.
- 7 Muravljovi asja uurimist on pikendatud kuni juuni keskpaigani. Pakutud lihtmenetluse võimalusest ütles süüdistatav ära.

Põhjarannik edastab varasemate publikatsioonidega võrreldes uut infot, milleks on Muravljovi tööluusi tõttu vallandamine ja segadused tema ametist tagandamata jätmisega. Pealkiri väidab, et politseinik vallandati päevapealt (tekst 3, lõik 1). Artikkel väidab, et Muravljov ei ole kolm kuud tööle ilmunud (tekst 3, lõik 2). Kriminaalmenetlust Muravljovi suhtes alustas kapo 13.12.2001, 22.05.2002 ilmuv artikkel sellele kuupäevale ei viita, vaid räägib 3-kuusest tööluusist. Käsitlemata jääb menetluse algusest artikli ilmumiseni jäävast 6 kuust ülejäänud 3 kuud. Muravljov vallandati Põhjaranniku järgi 21.05.2002 (tekst 3, lõik 4). Pealkiri räägib päevapealt vallandamisest, kuid sama artikli järgi ilmnes segadus seoses Muravljovi figureerimisega Sillamäe politseijaoskonna töögraafikus juba 17.05.2002 (tekst 3, lõik 5). Artiklist ilmneb, et prokuratuur jättis Muravljovi tagandamata (tekst 3, lõik 5), kuid ajakirjandus ei küsi prokuratuurilt selle kohta midagi, nagu ka politseilt segaduste kohta prefektuuri töögraafikus. Selle asemel laseb Põhjarannik prefektil statistina kinnitada Muravljovi vallandamist (tekst 3, lõik 4) ja aktsepteerib seda päevapealt lahkumisena. Samuti laseb Põhjarannik prefektil Muravljovi tagandamata jätmise süü kapo tegemata tööde hulka lisada ilma, et selles konflikti näeks ja lisaküsimusi küsiks. Kohaliku politsei rutiinsus ja autoriteetsus allikana on kahjustanud ajakirjandusväljaande ühiskonnakriitilisust, mis avaldub kriitiliste küsimuste küsimata jätmises ja segaduse aktsepteerimises.

Korruptsiooni konstrueerimise võtmes on artiklis esitatud täiendavad negatiivsed asjaolud (tekst 3, lõik 6). Muravljovi süüasja uurimist on pikendatud kuni juuni keskpaigani, kuid põhjust ajakirjandus ei küsi.

Kohalik ajaleht Põhjarannik asub juhtumit kajastama süüdistamise ajal, kuid tegeleb esimeses sündmust kajastavas loos altkäemaksujuhtumi mõttes kõrvalise infoga: vormilisest oli kahtlustatav politseinik kogu senise uurimise perioodi töö. Seega, loo objektiks on prokuratuur või konkreetne ametnik, kes vea tegi.

Tekst 4, kapo, 02.07.2002

- 1 Altkäemaksu väljapressinud politseinik astub kohtu ette
- 2 Kaitsepolitsei viis lõpule eeluurimise kahtlustatavana kinni peetud isikult altkäemaksu välja pressinud politseitöötaja suhtes.
- 3 Esitatud süüdistuse kohaselt pressis Ida-Viru Politseiprefektuuri vaneminspektorina töötanud Vladimir Muravljov möödunud aasta 12.detsembril salajase varguses kahtlustatavana kinni peetud Allanilt välja 10 000 krooni altkäemaksu, ähvardades Allanit raha mittemaksmisel vabaduse piiramise ja

vägivallaga. Väljapressitava summa andis Allan vaneminspektor V.Muravljovile üle 14.detsembril 2001 Sillamäel asuvas tanklas.

- 4 V.Muravljovi süüdistatakse veel tulirelva ja laskemoona ebaseaduslikus hoidmises, kuna ta hoidis oma elukohas nõutava relvaloata vintpüssi ja seitset padrunit.
- 5 27. juunil 2002 kinnitas Ida-Viru Prokuratuur süüdistuskokkuvõtte ning saatis kriminaalasja Vladimir Muravljovi süüdistuses KrK § 164 lg 2 p 4 ning KrK § 207 lg 1 järgi arutamiseks Ida-Viru Maakohtule.

Kriminaalmenetlus on jõudnud uude õiguslikku faasi ning kapo pakub välja tulevikku suunatud uudise. Kapo kasutab ära äsja lõppenud eeluurimisfaasi, et avalikkust oma töövõitudest teavitada. Institutsiooni ja uurimisasutusena oma töö esiletõstmist rõhutab nii pealkirja kindel kõneviis (tekst 4, lõik 1) kui ka positiivseks tegutsejaks olemine (tekst 4, lõik 2). Kohtuistungiga aega pole veel määratud, seega ühelt poolt on see tulevikku suunatud uudis (kunagi tulevikus astub politseinik kohtu ette). Teisalt, uudise fookusesse on tõstetud süüdistatav politseinik, mitte korruptsioon. Kapo kasutab õigussõnavara. Kapo identifitseerib kannatanu nimeliselt, lisab õigusliku diskursuse mõttes ebavajaliku detailina tankla kui kuriteo toimumise koha (tekst 4, lõik 3), tulles vastu meedia arvatavale huvile, kuid jättes rääkimata, et tegemist oli kuriteo matkimisega, mida õiguslik diskursus eeldaks (tekst 4 lõik 3). Kapo kasutab ebasihipäraselt umbisikulist tegumoodi (tekst 4, lõik 4).

Kannatanu (ees)nime avaldamine on toimimisviis, mis kahandab õiguskaitseorganite usaldatavust ning hõlbustab edaspidi lugejaid kannatanu identifitseerimisel. Meedia juba teab, et tegemist on narkomaanist vargaga.

Institutsionaalne, pressiesindaja poolt esindatud kapo on rääkiv tegutseja. Ülejäänud – süüdistatav Muravljov, kannatanu Allan, institutsionaalsed Ida-Viru prokuratuur ja Ida-Viru maakohus – on vaikivad tegutsejad.

Tekst 5, SL Õhtuleht, 3.07.2002

- 1 Altkäemaksu välja pressinud ekspolitseinik läheb kohtu alla
- 2 Kaitsepolitsei saatis kohtu alla endise Ida-Viru politseiniku Vladimir Muravljovi, kes pressis kahtlustatavana kinni peetud mehelt välja altkäemaksu.
- 3 Süüdistuse kohaselt nõudis Ida-Viru politseiprefektuuri vaneminspektorina töötanud Vladimir Muravljov mullu 12. detsembril salajases varguses kahtlustatavana kinni peetud Allanilt 10 000 krooni altkäemaksu, ähvardades Allani mittemaksmisel vabaduse piiramise ja vägivallaga. Väljapressitava summa andis Allan Vladimir Muravljovile üle mullu 14. detsembril Sillamäel asuvas tanklas, ütles kaitsepolitsei komissar Henno Kuurmann SL Õhtulehele. Veel

süüdistab kapo Muravljovi tulirelva ja laskemoona ebaseaduslikus hoidmises, kuna tal oli oma elukohas nõutava relvaloata vintpüss ja seitset padrunit. 27. juunil kinnitas Ida-Viru prokuratuur süüdistuskokkuvõtte ning saatis Muravljovi kriminaalasja arutamiseks Ida-Viru maakohtule. Vladimir Muravljov on politseist vallandatud.

Konstrueeritud uudis on sisuliselt süüdistuskokkuvõtte lühiversioon, teksti pole ajakirjanduslikku diskursuse jaoks mugandatud. Ajakirjandusväljaanne on üle võtnud süüdistava poole infopaketi ja konstrueerinud selle baasilt teate, eirates ajakirjanduslikus diskursuses kohustuslikku tasakaalustatust, andmata süüdistatavale või tema esindajatele ruumi. Näiliselt erapooletu uudis on vormitud ainult kapo pressiteate põhjal (tekst 4). Saame teada, et Muravljov on politseist vallandatud, kuid selle info allikat ei selgu (tekst 5, lõik 3).

Kindel kõneviis (tekst 5, lõik 1, 2) rõhutab taas kapot kui vaieldamatult autoriteetset allikat, aga koos sellega luuaksegi kohtueelne kohtumõistmine. Tekstist järeldub, et kapo on süü tõestanud, kohus otsustab karistuse üle. Kapo hääel transformeerub näiliselt erapooletuks ajakirjanduslikuks häälelks läbi uudisformaadi.

Tekst 6, Põhjarannik, 12.07.2002

- 1 Altkäemaksuga seotud politseinikud võivad vangi minna
- 2 Kahele altkäemaksude pärast süüdistuse saanud politseiametnikule ennustavad nende süüdistustega tutvunud ametiisikud reaalselt vabadusekaotust.
- 3 Kaitsepolitsei on kohtusse saatnud altkäemaksu võtnud Sillamäe politsei vaneminspektori Vladimir Muravljovi süüasja, altkäemaksu andnud Narva politseiniku Vladimir Malahhovi süüdistus on praegu uurimistasandil ja jõuab kohtu ette sügisel.*
- 4 Mõlemad mehed on saanud süüdistuse kaitsepolitseilt. Muravljovi süüdistati 10 000 krooni suuruse altkäemaksu väljapressimises, alkoholijoobes roolis olles kaassõitja surmaga lõppenud liiklusavarii tekitanud Malahhovit 6000kroonise altkäemaksu andmises tema suhtes algatatud kriminaalasja uurijale.
- 5 Väljapressimine ja relvad
- 6 Juuni lõpus saatis kapo kohtusse Ida-Viru politseiprefektuuri vaneminspektorina töötanud Vladimir Muravljovi süüasja. Talle esitatud süüdistuse kohaselt pressis Muravljov möödunud aasta 12. detsembril salajases varguses kahtlustatavana kinni peetud Allanilt välja 10 000 krooni altkäemaksu, ähvardades kinnipeetut raha mitte maksmise korral vabaduse piiramise ja vägivallega. Väljapressitava summa andis Allan Muravljovile kaks päeva hiljem üle Sillamäel asuvas tanklas.
- 7 Lisaks on Muravljovile esitatud süüdistus tulirelva ja laskemoona ebaseaduslikus hoidmises. Mehe elukohast leiti läbiotsimise käigus loata vintpüss ning seitse padrunit.
- 8 Tõenäoliselt astub Muravljov kohtu ette lähikuudel. Talle esitatud süüdistuste kogumi põhjal võib kohus ta tõenäoliselt paariks aastaks realselt

kinnipidamiskohta saata," arvas üks süüdistusmaterjali näinud anonüümsust palunud ametiisik. Oma arvamust põhjendas ametnik mitmete süüdistuses sisalduvate raskendavate asjaoludega.

- 9 Praegu viibib Muravljov allkirja vastu vabaduses. Varem on Muravljovi seostatud mitmesuguste seaduserikkumistega. Tema suhtes on politseis läbi viidud ametkondlik juurdlus pärast seda, kui ta tabati varastatud metsa vedavat veokit konvoeerimas.
- 10 6000 krooni eest priiks
- 11 4. juulil esitas kaitsepolitsei süüdistuse Narva politseiprefektuuri politseiinspektorile Vladimir Malahhovi.
- 12 Malahhovit süüdistab kaitsepolitsei 6000 krooni suuruse altkäemaksu maksmises uurijale, kes tegeles Malahhovi suhtes algatatud kriminaalasja uurimisega. Kaitsepolitsei teatel soovis Malahhov süüdistuse kohaselt altkäemaksuga mõjutada uurijat kriminaalasja lõpetama. Malahhov oli tunnistanud kahtlustatavaks kriminaalasjas, mis oli algatatud surmaga lõppenud liiklusõnnetuse tekitamist sätestava paragrahvi alusel. Uurija matkis altkäemaksu võtmist Tallinna halduskohtu loal. Malahhov vahistati.
- 13 Läänud aasta sügisel sõitis alkoholihoobes Malahhov Narva-Narva-Jõesuu teel isikliku autoga vastu puud. Avarii tagajärjel hukkus temaga koos sõitnud noor naine.
- 14 Süüdistuse esitamise päeval, 4. juulil pikendas Ida-Viru maakohus Malahhovi vahi all pidamist kuni 27. augustini.
- 15 Ka Malahhovi süüasja hakkab kohus tõenäoliselt arutama sügisel, praegu on see veel kaitsepolitseis uurimise staadiumis. 22aastase politseistaaziga Malahhovit ähvardab tema süüdistusega tutvunud ametnike arvates samuti reaalne vabadusekaotus.

* Tekstis kasutatud kursiiv on käesoleva töö autori tekstieristus.

Väljaande levialas töötanud kahe eri prefektuuri politseiniku täiesti erinevaid süüasju käsitletakse koos samas artiklis, kusjuures ainsateks neid kaasusi ühendavateks joonteks on uurimisasutus (kapo) ja süüdistatavate töökoht lehe ilmunispiirkonnas. Uue mõõtmena tuleb diskursusesse karistuse ennustamine (tekst 6, lõik 2, 8, 15), süüdistusmaterjali näinud ametiisikutena identifitseeritud anonüümsed allikad, kelle töökoht on tõenäoliselt õiguskaitseorganites.

Tegemist on suhtumist kujundava artikliga, milles uudisele omased tunnused nagu uudisväärtus, konflikti esitamine, värskus või olulisus puuduvad. Muravljovi süüdistust toetab meedia teise süüdistusega (tekst 6, lõik 3, 4), mis võimendab esimest, ning loob politseile korruptiivse organisatsiooni fooni. Muravljovi kahjustab ajakirjanduslik interdiskursiivsus (Fairlough 1992), mis lisaks tema enda süüdistamisele seab tema juhtumi kohale teise süüasja fooni, kus politseinik noore naise surnuks sõitis.

Korruptsiooni, mis kahte lugu ühendab, ei käsitleta. Selle asemel tegeldakse eeluurimise faasis isikutele süü omistamisega (tekst 6, lõik 3, 4) ja saabuvate karistuste ennustamisega (tekst 6, lõik 2, 8, 15). Ajakirjanduslik diskursus jääb sisustamata, kui esitatakse enda nime avaldamist mitte soovivate isikute prognoosid võimaliku karistuse kohta, mis pole korrektsed ei õiguslikus ega ajakirjanduslikus diskursuses.

Ajakirjandus teeb allikaviiteta vihjeid Muravljovi varasematele süütegudele (tekst 6, lõik 9), kuid ei uuri vastust küsimusele, miks taoline politseinik ikka veel töötab.

Süüdistuskokkuvõtte osa on tugevalt esindatud ja taas üle korratud (tekst 6, lõik 4, 6, 7), saavutades tugeva süüdistuse fooni.

Rääkivad tegutsejad on süüdistusega tutvunud identifitseerimata ametiisikud, keda esindab ajaleht. Ülejäänud tegutsejad on vaikivad, kapo on esindatud läbi süüdistuse, Muravljov ja Malahhov on vaikivad tegutsejad.

Tekst antud käsitluses loob tugeva ideoloogilise eelduse: politseinikud on õigusrikkujad, korruptandid ja eeldatavasti süüdi (tekst 6, lõik 1, 3, 4).

Tekst 7, Põhjarannik, 06.11.2002

- 1 Altkäemaksu võtmises süüdistatud kriminaalpolitseinik eitas kohtus süüd
- 2 Kohtu ette astunud endine kriminaalpolitseinik Vladimir Muravljov, keda süüdistatakse vargusega vahele jäänud narkomaanilt vabastamise eest 10 000 krooni suuruse altkäemaksu võtmises, eitab süüd.
- 3 Sillamäe kriminaalpolitsei endine vaneminspektor Vladimir Muravljov eitas eile Ida-Viru maakohtus talle esitatud süüdistust täies ulatuses. Muravljovile väidetavalt altkäemaksu andnud Allan rääkis, et varastas koos sõbra Dmitriga Sillamäel maja õues seisnud autost maki ning 30 liitrit kütust.
- 4 Vahele jäädes tunnistas ta politseinikele oma süüteo üles. Vestluses uurimises osalenud vaneminspektor Muravljoviga olevat viimane uurinud Allani vanemate kohta ning Allan rääkinud talle oma mööblitsehhi omavast emast.
- 5 Muravljov olevat Allani sõnul andnud mõista, et ta sooviks oma Sõtkes külas asuvasse majja mööblit muretseda. Hiljem soostunud Muravljov vabakslaskmist palunud Allani vabastama, kui too talle pärast vabastamist 10 000 krooni maksab, rääkis Allan.
- 6 Ka Allani ema väitis kohtus, et Muravljov lubas tema poja vabaks lasta ning huvitunud samas tema mööblifirmast. Emal sõnul halva tervisega Allan poleks tõenäoliselt vangistusele vastu pidanud. Narkosõltlasest Allanit on kokku kolmel korral varavastaste kuritegude eest kohtulikult tingimisi karistatud.

- 7 Samuti kartis Allani ema, et politseinikud võivad tema varguselt tabatud poja anda auto omaniku meelevalda. Allan ise rääkis kohtus, et kartis Muravljovi, kuna viimane olevat mittemaksmise korral talle kinnipidamiskohas ebaseaduslikult lubanud korraldada.
- 8 Vahi alt väidetavalt operatiivinformatsiooni kogumise eesmärgil vabastatud Allan pöördus pärast oma emaga konsulteerimist kaitsepolitseisse.
- 9 "Ma kartsin, et kui ta ühe korra raha saab, hakkab ta tulevikus lisanõudmisi esitama. Raha oli aga vaja hoopis kooli eest maksmiseks," rääkis Allan.
- 10 Kokkulepitud ajal istus 500krooniste kupüüride pakki käes hoidnud Allan Sillamäe tanklas Muravljovi valgesse Volkswagenisse ning asetas raha kindlale kohale. Raha ülevõtmise momendi salvestasid kaitsepolitsei töötajad varjatud jälgimistehnikat kasutades.
- 11 Läänud aasta detsembris Muravljov vahistati. Tema Sõtkes külas asuvast kodust leiti läbiotsimise käigus loata väikesekaliibriline vintraudne püss koos laskemoonaga. Samuti leidsid kapo töötajad Muravljovilt väga väikese koguse heroini ning vähem kui grammi jagu kanepit. Muravljov aga väitis kohtus, et Allan andis talle operatiivinformatsiooni üheksa Peipsi ääres ja Vokas toimunud varguse kohta. Muravljovil oli kohtus kaasas kaustik, kuhu oli muuhulgas üles märgitud ka väidetavalt Allanilt saadud operatiivinfo. Kaitsepolitsei seda kohtumaterjalidesse ei lisanud.
- 12 Pakutud lihtmenetluse võimalusest süüdistatav keeldus. Praegu on Muravljov töötu, sest pärast politseist vallandamist ei ole ta uut töökohta leidnud. Kohus jätkab kahe nädala pärast.

Esimest korda on meediakäsitlustes sõna saanud politseinik, kes kõneleb kohtus – mitte küll ajakirjandusele, kes vaid refereerib ja toob esile (tekst 7, lõik 1) tema kõne. Kriminaalmenetluses on jõutud kohtu faasi, mida artikkel kajastab. Õigusslikus mõttes on artikli näol tegemist korrektse kohtuistungil toimunu vahendamisega, ent ajakirjanduslikus plaanis on mitmeid vastuseisusi. Miks kapo ei lisanud Muravljovi poolt kohtule esitada püütud vihikut toimikule (tekst 7, lõik 11)? Mis andis aluse Muravljovi karta? Ideoloogilise eeldusena aktsepteeritakse piisava hirmu põhjusena A. andmist auto omaniku meelevalda (tekst 7, lõik 7), esitamata selle kohta mingeid lisaküsimusi.

Kindlasti tuleks meediaväljaandel vastata vähemalt iseenda jaoks küsimusele, miks ta identifitseerib täielikult narkosõltlasest varga Allani, kelle emal on mõõblitsehh jne. Tegutsejatest, keda ajakirjandus peab käsitlemisväärses, võib välja tuua kannatanu: narkomaanist varga, kelle kohta antakse üsna palju mitmesugust eraelulist taustainfot. Süüdistatava kohta ei saa me mitte mingisugust eraelulist taustainfot: missugune politseinik ta oli, mida kolleegid temast arvavad, missuguseid töövõite tal on olnud, kas tal on pere jne.

Rääkivateks allikateks on süüdistatav Muravljev (tema väidetavaid sõnu vahendab ka kannatanu Allan), kannatanu Allan (autost maki ja 30 liitrit kütust varastanud halva tervisega õppiv narkosõltlane, keda on kokku kolmel korra varavastaste kuritegude eest kohtulikult tingimisi karistatud ning kelle ema omab mööblitsehhi) ja kannatanu ema (mööblitsehhi omav, identifitseeritav). Vaikivad tegutsejad on identifitseerimata kapo töötajad ja kannatanu Allani sõber ja varguskaaslane Dmitri.

Tekst 8, Põhjarannik, 25.01.2003

- 1 Kohus mõistis raha eest narkomaani vabastanud politseiniku vangi
- 2 Ida-Viru maakohus mõistis eile vargalt vabadusse laskmise eest altkäemaksu võtmise ja ebaseadusliku relva omamise pärast kohtu alla antud ekspolitseiniku Vladimir Muravljevi kaheks aastaks vangi.
- 3 Kohus tunnistas süüdistajale vastu tulles Sillamäel kriminaalpolitseinikuna töötanud Vladimir Muravljevi süüdi mõlemas talle esitatud süüdistuse punktis ning määras talle karistuseks kaks aastat vabadusekaotust. Muravljev võeti kohtusaalis vahi alla. Tema karistusest võetakse maha eelvangistuse aeg ning kokku tuleb Muravljevile vahi all viibida aasta, kümme kuud ja kaks päeva. Kohtualuse kaitsja Mihhail Firsov ütles, et kaebab maakohu otsuse ringkonnakohtusse edasi. Muravljev ei tunnistanud ei uurimise ajal ega kohtuprotsessi käigus talle esitatud süüdistusi.
- 4 Enne kohtuotsuse ettelugemist avaldas Muravljev pahameelt, et kohus ei arvestanud protsessi käigus tema väiteid ega kohtule pakutud tõendusmaterjali - operatiivinformatsiooni sisaldavat vihikut, kust nähtub, et Muravljev aitas vargusega vahelejäanud narkomaani vahi alt vabaks mitte altkäemaksu pärast, vaid väidetavalt selleks, et mitmeid vargusi avastada.
- 5 Kaitsepolitsei süüdistas Vladimir Muravljevi Sillamäel automaki vargusega vahele jäänud narkomaanilt vabastamise eest 10 000 krooni suuruse altkäemaksu võtmises.
- 6 Vahi alt väidetavalt operatiivinformatsiooni kogumise eesmärgil vabastatud narkomaan pöördus pärast oma emaga konsulteerimist kaitsepolitseisse.
- 7 Kokkulepitud ajal istus ta 500krooniste kupüüride pakki käes hoides Sillamäe tanklas Muravljevi Volkswagenisse ning asetaski raha kindalaekasse. Raha üleandmise momendi salvestasid kaitsepolitsei töötajad varjatud jälgimistehnikat kasutades.
- 8 Muravljev vahistati. Tema Sõtkes külas asuvast kodust leiti läbiotsimise käigus loata väikesekaliibriline vintraudne püss koos laskemoonaga. Kaitsepolitsei töötajad leidsid Muravljevilt ka väikese koguse heroïini ning vähem kui grammi jagu kanepit.
- 9 Muravljev väitis kohtus, et narkomaan andis talle operatiivinformatsiooni üheksa Peipsi ääres ja Vokas aset leidnud varguse kohta. Muravljevile oli kohtus kaasas kaustik, kuhu oli muu hulgas üles märgitud ka väidetavalt saadud operatiivinfo. Kaitsepolitsei seda kohtumaterjalidesse ei lisanud ning ka kohus seda arvesse ei võtnud.
- 10 Pakutud lihtmenetluse võimalusest Muravljev keeldus.

Kohtuotsust refereeriv, mitte aga lahti seletav publikatsioon on esitatud selgelt õiguslikus diskursuses, korrektse keelekasutusega. Materjali avaldamine on korrektne ka selles mõttes, et tegemist on kohtuotsusega ja vähemalt kohtus on mõlemad pooled sõna saanud. Siiski jäävad ajakirjandusliku diskursuse mõttes avamata väljend 'süüdistajale vastu tulles' (tekst 8, lõik 3) ja küsimata küsimus Muravljovi pakutud kuid kohtu tagasi lükatud 'tõendusmaterjalist' (tekst 8, lõik 4).

Allikateks on otsuse tasandil esindatud tegutseja Ida-Viru maakohus, süüdistuse tasandil esindatud tegutseja kapo. Rääkivad tegutsejad on ekspolitseinik Vladimir Muravljov ja kohtualuse kaitsja Mihhail Firsov. Vargusega vahele jäänud narkomaan on identifitseerimata ja vaikiv tegutseja nagu tema emagi.

Kokkuvõte

Kapo esmane teade Sillamäe politseiniku vahistamisest väljub keelekasutuse mõttes õigusliku diskursuse raamidest: nt pealkirjas väidab kindlas kõneviisis, et politseinik on väljapressija, kuigi on selles alles kahtlustatav. Õiguslike mõistete täpsus on ka ajakirjanduses väga oluline, ning vajaks pressiesindajate ja politseiajakirjanike erilist tähelepanu. Keeleliselt ei ole kapo algne teade neutraalne, vaid kallutab lugejat Muravljovi süüdistama. Kapo identifitseerib kahtlustatava juba algusest peale täisnimega. Need kolm võtet kokku eiravad süütuse presumptsiooni põhimõtet.

Kapo avaldas teate seaduse mõttes liiga varases eeluurimise faasis, kuid realiseeris organisatsioonina edukalt oma jõupositsiooni info valdajana. Süüdistatava kohta saadav info on kogu kajastuste käigus valdavalt negatiivne, kuni kohtu faasini ei esinda ükski infoallikas süüdistatavat.

Meediakajastusi analüüsidest tundub, et taustad on ajakirjanduslikus mõttes pigem juhuslikud kui valitud. Meedia on kasutanud seda teavet, mis temani on jõudnud ning pole ise vaeva näinud, et tasakaalustatud infot või vähemalt kõigi tegelaste puhul samadele küsimustele vastavat infot hankida. Kapo on ajakirjanduse jaoks vääramatult autoriteetne allikas ja ajakirjandus on ilmselt loobunud muude allikate otsimisest, mis on klassikalisest ajakirjanduslikust diskursusest häälbiv, kuna ühepoolne kajastus ei taga sõnumi tasakaalustatust. Põhjaranniku artiklid sisaldavad küll ka muid allikaid, kuid mitte selliseid, mis võiksid olla Muravljovi poolt. Ideoloogilise suunamise seisukohast on eriti jõuline

Muravljovi loo sidumine täiesti asjassepuutumatu teise politseiniku juhtumiga, mis loob politseinike suhtes üldiselt kahtlustava fooni.

Võimaliku korruptsioonijuhtumi tausta, selle võimalike põhjuste, seoste jms väljaselgitamisega ajakirjandus ei tegele, samuti ei käsitle meedia korruptsiooni teemat üldisemalt.

Ajakirjanduse süüdimõistva tooni põhjuseks meediakajastustes ei saa pidada ainult ajakirjandusliku diskursuse erinevust õiguslikust diskursusest, kuna kapo juba oma esmases teates läheb üle õiguslikult diskursuselt ajakirjanduslikule ehk fokuseerivale diskursusele ega jää korrektseks ka õiguslikus mõttes.

Juba kapo teadetest alates on meediakajastused kallutatud Muravljovi süüdimõistva eelarvamuse poole. Arvestades seda, et mõlemad juhtumit kajastavad artiklid (tekstid 3, 6), mis ilmuvad enne kohtumõistmist kohalikus lehes, eeldavad, et Muravljov on süüdi, samuti enamik keskmeedias ilmunud uudiseid, siis on võimalik, et kohus oli mõjutatud Muravljovi süüdi mõistma. Muravljovi süüdimõistmine oli ajakirjanduse jaoks ootuspärane.

Loo kajastamine kohtumõistmise faasi jõudmisega uut mõõdet ei saa ning kajastusi jätkatakse samadest eeldustest lähtudes. Enne kohtulahendit kallutab Põhjarannik lugejat Muravljovi süüdi mõistma: ka tundmatuks jääda soovivad ametiisikud, kes on Muravljovi toimikuga tutvunud, on kindlad, et talle määratakse mitmeaastane vanglakaristus, kusjuures viidatakse ka mitmetele raskendavatele asjaoludele.

Ideoloogilist eeldust sisaldavad juba kapo pressiteated (tekstid 1, 4), mis antud juhtumi puhul on peamisteks allikateks. Kõige enam paistab eeldus välja pressiteadete pealkirjadest (tekst 1, lõik 1 ja tekst 4, lõik 1), mis viitavad altkäemaksu väljapressinud politseinikule.

Kohtuistungit kajastavas artiklis kallutab lugejat kannatanu (narkomaan, varas) poole süüdistatava ja kannatanu kohta antava info hulga ebaproportsionaalne suhe: kannatanu kohta saame kõigvõimalikku infot (ta on haige, tal on murelik ema, ta õpib jne), süüdistatava kohta saame teada seda, et ta on pahane, et kohus tema pakutud tõendusmaterjali arvesse ei võtnud.

Taunimisväärne on SL Õhtulehe kajastuspoliitika, mis alustas ajakirjanduslikke käsitusi kriminaalmenetluse eeluurimise faasis, kuid ei avaldanud ühtegi kajastust kohtuotsuse kohta, käsitlemata samuti kohtuliku arutelu faasi. Taoline vaid süüdistust esindav ja kajastav publitseerimine ei edasta avalikkusele vajalikku hoiakut kuriteo ja karistuse suhtes, vaid kinnistab õiguskaitseorganite kui ülejäänud ühiskonna suhtes jõupositsioonil olevate institutsioonide eksimatuse kuvandit.

Meedia ülesanne oleks tajuda kapot süüdistust koostava ja esindava ametkonnana, kelle kommunikatsioon on oma põhitegevuse keskne ning kelle teadete algset diskursiivset struktuuri (Harro 2003) ei tohiks meedia tasakaalustatust taotlede säilitada.

5.2. Tederi kaasus

5.2.1. Tederi kaasuse faabula

Eellugu

K. jääb politseile vahele alkoholijoobes juhtimisega, politsei võtab K.-lt juhiloa ja määrab 600-kroonise trahvi. A.B. palub oma tuttavat politseinik Tederit esindada liikluseeskirja rikkunud K.-d. A.B. laseb K.-l kirjutada volikirja Tederi nimele, mille alusel oleks Teder K.-d haldusõigusrikkumise asjas esindanud. A.B. sooritab kelmuse, pettes K. emalt välja 6300 krooni, mille väidab olevat Tederi esindusteenuse tasu. Politsei asub uurima kelmust käsitlevat kriminaalasja K. ema avalduse alusel.

Kaasus

Politseiamet algatab organisatsioonisisese distsiplinaarmenetluse Tederi suhtes 2002. aasta märtsi algul, kuna jõuab A.B. kelmust menetledes teise kuriteo kahtlusele. Politseiamet kahtlustab, et Teder on vahendanud juhiloa altkäemaksu eest K.-le tagasi. Tegelikult on K. juhiluba politseis. Politseiamet algatab lisaks 06.03.2002 kriminaalasja Tederi altkäemaksu võtmise kahtluses. Teder lahkub 01.04.2002 töölt omal soovil, millega lõpetab politseiamet ka distsiplinaarjuurdluse, kuna seda on võimalik läbi viia ainult oma töötaja suhtes. Politseiameti algatatud kriminaalasja viib prokurör üle kapo uurimisalluvusse 08.04.2002.

A.B. tunnistab ennast eeluurimisel kelmuses süüdi ja Tallinna linnakohus karistab teda lihtmenetluse korras 5000 kroonise trahviga. Teder vabaneb kuriteokahtlusest. Kapo lõpetab kriminaalasja eeluurimise faasis 03.07.2002, kuna ei leia tõendeid selle kohta, nagu Teder oleks altkäemaksu võtnud.

5.2.2. Tederi juhtumi kriminaalmenetluse ja selle kajastamise protsessi võrdlus

Skeem 4 Tederi juhtumi kriminaalmenetluse ja selle kajastamise protsessi võrdlus ajalisel teljel

Nr	Kriminaalmenetluse käik	Tederi kaasus	Publikatsioonid	Kajastusi
1.	Kuritegu (tegu või tegevusetus)	05.03.2002 märtsi algus väidetava süüteo toimepanek Erik Tederi poolt		0
2.	Uurimisorgan	Kahtlus tekib teise		0

	saab teada kuriteost	haldusõigusrikkumise materjalide menetlemisel süüdistuses KrK § 143 lg 1 järgi 2002 märtsi algus Politseiamet algatab distsiplinaarjuurdlust		
3.	Uuriija või prokurör alustab kriminaalmenetlust või keeldub alustamisest	07.03.2002 Politseiamet alustab kriminaalmenetlust KrK § 164 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo toimepanemises		0
4.	Kohtueelse uurimise alustamine: tõendite kogumine, fakti kontrollimine, tunnistajate ülekuulamine			0
5.	Politseiasutus peab isiku kahtlustatavana kinni, kui ta on tabatud vahetult teo toimepanemiselt või jälitustoi-mingute (näiteks kuriteo matkimise) käigus			0
6.	Uuriija tunnistab isiku kahtlustatavaks, mis võimaldab kahtlustataval alustada kaitsetegevust ja võtta kaitsja	Politseiameti uurija tunnistab Tederi kahtlustatavaks	25.03.2002 Postimees (kõrge politseiametnik uurimise all) 25.03.2002 BNS refereerib Postimehe artiklit 26.03.2002 Postimees (Erik Teder politsei siseuurimise all) 26.03.2002 EPL Online (julgestuspolitsei asejuhil lasub kahtlus korruptsioonis) 26.03.2002 BNS refereerib EPL-i (julgestuspolitsei asejuhil lasub kahtlus	13

		<p>27.03.2002 politseipeadirektor Harry Tuul lükkab otsuse tegemise töölt vabastamise kohta edasi</p> <p>01.04.2002 Erik Teder lahkub omal soovil ametist, politseiamet lõpetab distsiplinaarmenetluse</p> <p>08.04.2002 Kapo võtab politseiametilt kriminaalasja uurimise üle 03.07.2002 Kapo lõpetab kriminaalasja uurimise tõendite puudumisel</p>	<p>korruptsioonis) 27.03.2002 EPL Online (uurimisel politseinik: ma ei võtnud pistist) 27.03.2002 Postimees (julgestuspolitsei asedirektor Eerik Teder eitab pistisevõtmist) 28.03.2002 SL Õhtuleht (politsei asedirektor eitab pistise võttu) 02.04.2002 BNS (julgestuspolitsei senine juht Erik Teder pani ameti maha) 03.04.2002 EPL Online (pistisevõtmises kahtlustatav politseijuht lahkus töölt) 03.04.2002 Postimees (pistisevõtmises kahtlustatav politseijuht lahkus töölt) 03.04.2002 BNS (pistisevõtmises kahtlustatav politseijuht lahkus töölt) 04.09.02 BNS (julgestuspolitsei endine juht vabanes kuriteokahtlusest)</p>	
7.	Prokurör kontrollib süüdistuse seaduslikkust ja kinnitab süüdistatavana vastutusele võtmise määruse			0
8.	Uuriija annab süüdistatavate võimaluse tutvuda toimiku kõigi materjalidega.			0
9.	Prokurör ja kaitsja võivad karistuses kokku leppida, kui			0

	süüdistatav tunnistab ennast süüdi ja kasutab oma õigust lihtmenetlusele			
10.	Uurija koostab süüdistuskokkuvõtte, milles esitab süüdistuse sisu ja otsustab süüdistatava ametist kõrvaldamise vajaduse ning saadab toimiku prokurörile			0
11.	Prokurör kinnitab süüdistuskokkuvõtte või tagastab uurijale täiendavaks eeluurimiseks koos juhistega			0
12.	Prokurör saadab kriminaalasja kohtusse			0
13.	Kohtunik koostab kohtu alla andmise määruse			0
14.	Esimese astme kohus			0
15.	Võimalik teise astme ehk apellatsioonikohtus			0
16.	Kohtuotsus pööratakse täitmisele			0
17.	Võimalik taotleda Riigikohtu loakogu nõusolekut edasi kaebamiseks kolmandasse astmesse			0

Tederi kaasuse kohta avaldavad artikleid kirjutavast meediast Postimees (4 korral), Eesti Päevaleht (3), SL Õhtuleht (1) ja uudisteagentuur BNS (5), kokku ilmub 13 kajastust.

Kaksteist kajatust langevad perioodi, kus Teder on kriminaalmenetluses kahtlustatavaks tunnistatud. Eeluurimise perioodist valgustavad Tederile osaks langenud kahtlust kaheksa artiklit, neli artiklit ilmub Tederi otsuse peale politseist omal soovil lahkuda ning vaid üks (BNS) kajastus 2 kuud pärast kriminaalmenetluse raugemist selle kohta, et kahtlustatud politseijuht Tederi puhul on tegemist süütu inimesega.

Meediakajastused on ebaproportsionaalselt keskendunud kõrgel ametikohal oleva isiku kahtlustamise faasi käsitlemisele. Lugeja ei saagi kahtlustust ümber lükkavat informatsiooni Tederi kohta kätte, kuna BNS jääb 2 kuud hiljem ainsaks süütust tõendava info edastajaks, mis ei lükka kuidagi ümber mahukaid ja arvukaid meediakajastusi, milles Tederiga seotakse tugev korruptsioonikahtlus. Taoline käitumine meedia poolt on äärmiselt taunitav, nagu ka kriminaalmenetluse materjalide laialdane jagamine meediale eeluurimise varases faasis politsei poolt.

Tederi kaasuses avaldatud kuus meediateksti on nende empiiriliseks diskursuseanalüüsiks toodud alljärgnevas peatükis (tekstid 9 – 14), ülejäänud kaasust puudutavad meediatekstid on toodud käesoleva töö lisades (lisad 2.1. – 2.8.).

5.2.3. Tederi kaasuse diskursuse analüüs

Esmase allikana teatab Postimees 25.03.2002 kõrgest politseiametnikust, kes on uurimise all. Artikkel (tekst 9) tugineb ajakirjanduslikul töö põhineval informatsioonil, on esmaallikaks avalikkuse jaoks ning esitatud ebatäieliku ajakirjandusliku materjalina.

Tekst 9: Postimees, 25. märts 2002

- 1 Kõrge politseiametnik on uurimise all
- 2 Postimehe andmeil on üks kõrge politseiametnik sattunud politsei sisekontrolli uurimise alla.
- 3 Hiljuti olulist ametikõrgendust saanud ametniku kohal on kahtlus, et ta vahendas liikluseeskirjade rikkujaile juhiloa altkäemaksu eest tagasi.
- 4 Politseiamet keeldus Postimehele avalikustamast kahtluse alla sattunud ametniku nime.
- 5 Põhjus oli selles, et sisejuurdlus lõpeb alles selle nädala alguses ja enne peadirektor Harry Tuule otsust kommentaare ei anta.
- 6 Juhul kui kahtlused väidetavalt asedirektori ametikohal töötava ametniku suhtes leiavad kinnitust, peab politseiamet materjalid saatma kaitsepolitseile, kes alustab kriminaaluurimist.

- 7 See oleks esimene kord viimase paari aasta jooksul, kui sedavõrd kõrge politseiametnik seaduserikkumise tõttu ametikoha kaotaks.

Tederi kaasus algab varjatuse (tekst 9, lõik 2,3) ja vihjete avaldamise staadiumist (tekst 9, lõik 3, 6), andes loole ajakirjanduslikus diskursuses värvingu, mida õiguslikus mõttes ei ole. Ajakirjanduslikus diskursuses on kahtlus kajastatud ilma õiguslikku staadiumi teadmata (tekst 9, lõik 6).

Kõik tegutsejad vaikivad: hiljuti olulist ametikõrgendust saanud väidetavalt asedirektori kohal töötav kõrge politseiametnik on nimeliselt identifitseerimata – reaalsuses vähemalt siseringis identifitseeritav – institutsionaalne politseiamet, kelle rääkimist keeldumist ümber jutustatakse ja institutsionaalne Postimees.

Uudisväärtus seisneb arvatavalt kõrges politseiametnikus, kes on ise uurimise all. Kindla kõneviisi kasutamine (tekst 9, lõik 3) viitab identifitseerimata allika usaldusväärsusele ja informeeritusele sisejuurdlusest.

Uudise keelekasutuses peetakse kinni õigusliku diskursuse kaanonitest, mis viitab politseilisele identifitseerimata allikale. Postimees laseb ilma nime ütle mata sisekontrolli uurimise all oleval politseiametnikul identifitseeruda (tekst 9, lõik 3, 6) vähemalt kogu politsei siseringi jaoks. Esitatakse tulevik (tekst 9, lõik 6): juhul kui kahtlused leiavad kinnitust, peab politseiamet materjalid saatma kapole, kes alustab kriminaaluurimist.

Tekst 10: Postimees, 26.03.2002

- 1 Erik Teder politsei siseuurimise all
- 2 Kaitsepolitsei hakkab uurima kuu aega tagasi peaministri saateauto juhi kohalt julgestuspolitsei abidirektoriks edutatud Erik Tederi võimalikku seotust pistise vahendamisega, mida kahtlusalune ise alusetuks ja ebaõiglaseks nimetab.
- 3 Teder kinnitas Postimehele, et just tema on see hiljuti olulist ametikõrgendust saanud kõrge politseinik, kes on sattunud politsei siseuurimise alla seoses kahtlusega, et tema olevat justkui vahendanud altkäemaksu eest ühele liikluseeskirja rikkumisega vahele jäänud naisele tagasi temalt ära võetud juhiloa.
- 4 «Jah, mulle pannakse süüks altkäemaksu vahendamist, kuid ma võin kindlalt väita, et pole midagi sellist teinud,» nentis Teder. «Mulle jääb absoluutselt arusaamatuks, miks mind sellises kuriteos kahtlustatakse, sest mu ametikoht ei võimaldanud ei varem ega nüüdki sekkuda haldusõiguserikkumiste lahendamistesse.»
- 5 Teder, kes loodab uurijatelt objektiivset otsust, töötas varem aastaid julgestuspolitsei juhtivinspektorina peaministrit ja presidenti saatnud turvaauto juhina. Kuu aega tagasi edutati ta siseminister Ain Seppiku soovitusel

julgestuspolitsei abidirektori kohale.

- 6 Politseiamet on lisaks distsiplinaarjuurdlusele Tederi tegevuse uurimiseks algatanud ka kriminaalmenetluse, mis on pressiesindaja Indrek Raudjala teatel plaanis edastada kaitsepolitseile. Distsiplinaarjuurdluse osas teeb politseipeadirektor Harry Tuul oma otsuse juba täna.

Artikkel jääb terminoloogias õiguslikult korrektseesse raamistikku, kuid sisaldab palju ebamääraseid ja mitmeti tõlgendatavaid väljendeid, mis on omased ajakirjanduslikule diskursusele. Artikli perspektiivina esitatud spekulatsioon kapole üleantavast uurimisest toetab teksti süüdistatavat hoiakut ning on lisatud kui süüd kinnitav asjaolu (tekst 10, lõik 6). Osalt on selle põhjuseks kapo kui peaaegu eksimatu, karme ja olulisi kriminaalasju menetleva uurimisasutuse kuvand, mida teadete ja avalduste suunatud struktuuri ja ülesehitusega pidevalt taasluuakse.

Rääkivad tegutsejad on tsitaatidega esindatud kahtlustatav Erik Teder ja institutsionaliseeritud, pressiesindaja Indrek Raudjala poolt esindatud Politseiamet. Vaikivad tegutsejad on Harry Tuul (identifitseerimata allikas väidab tema tulevaste otsuste kohta) ja kapo (politsei räägib, mida kapo tulevikus teeb).

Ajakirjanduse infoallikad on kahtlusalune Erik Teder ja politseiameti pressiesindaja Indrek Raudjalg, kapo vaikib. Postimees kajastab mõlemat poolt, kuid sunnib kahtlusalust oma süütust ajakirjanduses tõestama. Kahtlusalune nimetab kahtlustust alusetuks ja ebaõiglaseks.

Tekst 11: Eesti Päevaleht, 26.03.2002

- 1 Julgestuspolitsei asejuhil lasub kahtlus korruptsioonis
- 2 Julgestuspolitsei asedirektori Eerik Tederi väidetav altkäemaksuvõtmine tuli ilmsiks kelmuse uurimisel.
- 3 Julgestuspolitsei asedirektorit Eerik Tederit ähvardab süüdistus kuriteos, sest väidetavalt tõi ta altkäemaksu eest politseist välja liiklushuligaanilt rikkumise eest ära võetud juhiloa.
- 4 Pistise võtmises kahtlustatav Teder pani väidetava seaduserikkumise toime märtsi algul. Avalikuks tuli juhtum üht kelmust käsitleva kriminaalasja raames.
- 5 Ametlikult kahtlustatav. Vaevalt kuu aega tagasi julgestuspolitsei asedirektoriks saanud Tederi suhtes alustati kriminaalmenetlust 6. märtsil ja praeguseks on ta kuulutatud kriminaalasjas ametlikult kahtlustatavaks. Politseiameti peadirektor Harry Tuul otsustab mehe töölt vabastamise täna, kui on tutvunud sisekontrolli osakonna koostatud ettekandega.
- 6 Julgestuspolitsei direktori Ain Lepikulti sõnul on Teder jõudnud nende asutuses töötada ligi viis aastat. "Enne ametikõrgendust oli ta politsei vaneminspektor ja

töötas ihukaitse-meeskonnas,” ütles Lepikult.

- 7 Ametikõrgenduse järel oli Tederi ülesandeks julgestuspolitsei tööga seotud tugitalituste juhtimine. “Ma olen temaga sel teemal (korruptsioonikahtlusest - toim) loomulikult vestelnud,” ütles Lepikult. “Kuid seda, mida ta sellest ise arvab, ei sooviks ma avaldada.”
- 8 Ähvardab töökoha kaotus. Kui distsiplinaarkorras ähvardab Tederit töökohakaotus, siis kriminaalasja hakkab politseiameti pressiesindaja Indrek Raudjala sõnul erapooletuse huvides uurima ilmselt kaitsepolitsei.
- 9 Teder on kõrgeim politsei-ametnik, keda on viimastel aastatel kuriteos kahtlustatud.
- 10 Varem on ametialaste seaduserikkumiste pärast tipp-politseinikest kohtu alla antud endine Narva prefekt Rein Laid, tema Lääne-Viru kolleeg Eero Kadarik ja Ida-Viru prefekt Helmut Paabo.
- 11 Ainsana mõistis kohus neist õigeks Paabo. Süüdi jäid politseinike advokaaditasusid prefektuuri eelarvest tasunud Laid ja arestialuseid oma eramaja ehitusel tasuta tööjõuna kasutanud Kadarik.

Julgestuspolitsei asejuhil lasub kahtlus korruptsioonis. Ajakirjanduslikku diskursust iseloomustab sõnakasutus, kus autor kasutab korduvalt sõna ‘ähvardab’ (tekst 11, lõik 3, 8). Tederit ähvardab süüdistus (juriidiliselt esitatakse süüdistus alles pärast eeluurimise lõppu ja piisavate süütõendite olemassolul), distsiplinaarkorras ähvardab Tederit töökohakaotus (karistuse ennustamine enne võimalikku süüdistustki). Ideoloogiline eeldus (tekst 11, lõik 4) annab kahtlustusele kindlasti aset leidnud sündmuse värvingu. Lisaks korratakse taas uurimise üle andmist tulevikus kapole (tekst 11, lõik 8). Sündmustest etteruttamine on lausa ilmne. Seejuures ei tohi unustada, et informatsiooni ainuvaldaja on politseiamet, kes tundub olevat huvitatud Tederi võimaliku korruptsiooniteema laialdasest käsitlemisest, pakkudes pidevalt meediale uusi infopalasid ametkondlikuks kasutamiseks mõeldud materjalidest, näiteks distsiplinaarjuurdlustest (tekst 11, lõik 8) ja kriminaalmenetlustest tuleviku vormis (tekst 11, lõik 8).

Identifitseeritud allikad on julgestuspolitsei asedirektor Erik Teder ja politseiameti pressiesindaja Indrek Raudjalg, kapo vaikib.

Eesti Päevalehe uudis ei kajasta Tederi seisukohti üldse, ehkki näiteks sama päeva Postimees kajastab Tederit võrdselt kahtlustava poolega. Tederi allikana kasutamata jätmine ei ole ka kuidagi põhjendatud. Meedia lähtub ideoloogilisest eeldusest, et kui isik on kuulutatud ametlikult kahtlustatavaks, siis küllap on ta süüdi. Süüdistuse paremaks väljatoomiseks esitab

EPL taustana varasemad juhtumid, kus kõrged politseijuhid on kohtu alla antud (tekst 11, lõik 10, 11).

Lõpetamata distsiplinaarjuurdluse avalikkuses kommenteerimine, kuigi see on juurdluse huvides keelatud, loob kallutatuse ja positsioonilt tugevama (antud juhul politseiamet) süüdistava ideoloogilise eelduse pealesurumise ja hilisema kordamise meedias.

Rääkivad tegutsejad on politseiameti pressiesindaja Indrek Raudjalg ja kahtlustatava ülemus Ain Lepikult. Vaikivad tegutsejad on julgestuspolitseinik Erik Teder ja kapo.

EPL esitab süüdistuse juba eelmisel päeval väljaande kaudu ja annab 27.03.2002 (Lisa 2.3.) Tederile võimaluse seda kommenteerida. Teder eitab süüd, kuid on surve all sunnitud hakkama seletusi jagama. Samas on paljud küsimused, mis ajakirjandusliku käsitluse puhul vastust vajaksid, küsimata ja käsitlemata: nt miks väidab Teder, et tema altkäemaksu võtmine on võimatu, kust ta teab, et naistuttav ei ole siiani lube tagasi saanud ja miks, milles seisneb siseministri soosikuks olemine. Miks on politseiamet huvitatud avalikust süüdistusest kõrgele politseinikule? Justkui avalikule huvile reageerides tegeleb politseipeadirektor Harry Tuul Tederi vabastamise küsimuse üle otsustamisega. Tegelikult tuleks analüüsida süüdistust toetavaid meediatekste ka sellest aspektist, kust tekib Tederi kaasuse juurde lahutamatu taust Seppiku soosikuks olemisest ja sellega seonduvast kiirest karjäärast julgestuspolitseis.

Tekst 12: BNS, 02.04.2002

- 1 Julgestuspolitsei senine juht Erki Teder pani ameti maha
- 2 Julgestuspolitsei korruptsioonikahtluse alla sattunud juht Erki Teder lahkus esmaspäeval omal soovil ametist.
- 3 Politseiameti pressiesindaja sõnul tuvastas politsei distsiplinaarjuurdlus Tederi õigusrikkumist, kuid kuna ta lahkus ametist, siis distsiplinaarmenetlus lõpetati.
- 4 Samal ajal on pressiesindaja sõnul algatatud Tederi tegevuse uurimiseks kriminaalasi, mida hakkab tõenäoliselt uurima kaitsepolitsei.
- 5 Julgestuspolitsei üldosakonna senist politseiasedirektorit Tederit võib ähvardada kriminaalsüüdistus, sest väidetavalt tõi ta altkäemaksu eest politseist välja liiklushuligaanilt rikkumise eest ära võetud juhiloa.
- 6 Pistise võtmises kahtlustatav Teder pani väidetava seaduserikkumise toime märtsi algul, avalikuks tuli juhtum üht kelmust käsitleva kriminaalasja käigus.
- 7 Vaevalt kuu aega tagasi julgestuspolitsei asedirektoriks saanud Tederi suhtes alustati kriminaalmenetlust 6. märtsil ja praeguseks on ta kuulutatud kriminaalasjas ametlikult kahtlustatavaks.

- 8 Julgestuspolitsei direktori Ain Lepikulti sõnul jõudis Teder nende asutuses töötada ligi viis aastat. Enne ametikõrgendust oli ta politsei vaneminspektor ja töötas ihukaitsameeskonnas, ütles Lepikult.
- 9 Ametikõrgenduse järel oli Tederi ülesandeks julgestuspolitsei tööga seotud tugitalituste juhtimine.
- 10 Varem on ametialaste seaduserikkumiste pärast tipp-politseinikest kohtu alla antud endine Narva prefekt Rein Laid, tema Lääne-Viru kolleeg Eero Kadarik ja Ida-Viru prefekt Helmut Paabo. Ainsana mõistis kohus neist õigeks Paabo.
- 11 Süüdi jäid politseinike advokaaditasusid prefektuuri eelarvest tasunud Laid ja arestialuseid oma eramaja ehitusel tasuta tööjõuna kasutanud Kadarik.

Julgestuspolitsei senine juht Erik Teder pani ameti maha. Enne lõppotsust avalikustamisele mitte kuuluv politseiameti distsiplinaarjuurdlus on tuvastanud õigusrikkumise, kuid kuna Teder lahkus, siis distsiplinaarmenetlus lõpetati. See on äärmiselt oluline analüüsikoht. Teadmata on millise õigusrikkumise tuvastas distsiplinaarmenetlus. Distsiplinaarmenetluse materjalide puhul on tegemist selgelt ametkondliku teabega, mis poolikult või enneaegselt esitatuna võimaldab endaga manipuleerida. Kasutatakse väljendeid 'ähvardav süüdistus' (tekst 12, lõik 5), ideoloogilist süüdi olemise eeldust tuuakse toetama taas taust aastatetagustest kohtu alla antud politseiprefektidest (tekst 12, lõik 10, 11).

Politsei pressiesindaja räägib aga jätkuvalt tõenäolisusest, et asja hakkab (tulevikus) uurima kapo (tekst 12, lõik 4). Ajakirjandusliku diskursuse surve õiguslikule on ilmne, ajakirjandus kasutab distsiplinaarjuurdlust, mille kokkuvõtet ta ei ole näinud, kui argumenti enda loodud korruptsiooni diskursuse toetamiseks. Taas kord usaldab ajakirjandus politseiametit kui autoriteetset allikat. Siit saab püstitada küsimuse, kas ajakirjandus usaldab allikana pigem kindlaid organisatsioone kui inimesi. Inimesi, kes on sattunud kasvõi võimumängude tõttu kahtlustatavateks, ei usalda meedia üldse.

Vaikivad tegutsejad on julgestuspolitsei korruptsioonikahtluse alla sattunud juht Erik Teder (esindatud kellegi teise, tõenäoliselt politseiameti pressiesindaja poolt), julgestuspolitsei direktor Ain Lepikult (refereeritav varem ilmunud artiklist). Nimeliselt identifitseerimata rääkiv allikas on politsei pressiesindaja, kapo vaikib jätkuvalt.

Tekst 13: Eesti Päevaleht, 03.04.2002

- 1 Pistisevõtmises kahtlustatav politseijuht lahkus töölt
- 2 Pistisevõtmises kahtlustatav julgestuspolitsei asedirektor Eerik Teder lahkus

esmaspäeval omal soovil töölt, tema suhtes algatatud kriminaalasja hakkab menetlema kaitsepolitsei.

- 3 “Ma ei tunnista end jätkuvalt pistisevõtmises süüdi, kuid arvan, et minu politseitöölt lahkumine on kõigile parem. Nii mulle kui ka politseiametile,” ütles siseminister Ain Seppiku soosikute hulka kuuluv Teder.
- 4 Poolteist kuud tagasi peaministri ihukaitseüksusest tulnud ja julgestuspolitsei majandusjuhiks saanud Tederit kahtlustatakse selles, et ta aitas purjuspäi autoroolis vahele jäänud naistuttaval liikluspolitseist raha eest juhiload välja tuua.
- 5 Väidetav kuritegu toimus märtsi alguses, kui Teder oli siseministri soovitusel äsja nimetatud kõrgemaks politseiametnikuks.
- 6 Politseiameti sisekontrolli töötajatele põhjendas Teder naiselt raha saamist laenuga. Eesti Päevalehele keeldus Teder juhtunut selgitamast. “Las politseiamet teeb seda,” ütles ta.
- 7 Enne julgestuspolitseisse tööle asumist oli Teder 1990. aastate keskel politseiameti majandusjuht, samal ajal töötas politsei peadirektorina Ain Seppik.
- 8 12 aastat politseisüsteemis töötada jõudnud Teder pole enda sõnul veel otsustanud, mis ametit ta töö kaotamise järel pidama hakkab. “Pole sel teemal mõelda jõudnud,” ütles ta.
- 9 Tederi ametist lahkuma sundinud politseipeadirektor Harry Tuul saadab julgestuspolitsei eksjuhi kriminaalasja materjalid Tallinna prokuratuuri, kus asi antakse kaitsepolitsei menetleda.

Teder väidetakse olevat omal soovil lahkunud ja samas lauses lisatakse, et tema suhtes algatatud kriminaalasja hakkab menetlema kapo. Tederile antakse võimalus rääkimiseks, kuid ta ei tunnista ennast süüdi. Esitatakse kindlas kõneviisis info, et Tuul (vaikiv, autoriteetne tegutseja) sundis Tederi (rääkiv, väheautoriteetne tegutseja) lahkuma ja Tuul saadab tulevikus kriminaalasja materjalid Tallinna prokuratuuri, kus asi antakse kaitsepolitsei menetleda.

Tederi kaasuse puhul on kümnes publikatsioonis korduvad ideoloogilised eeldused Seppiku soosik olemine viis korda, interdiskursiivsed (Fairlough 1992) ebavajalikud negatiivsed taustad korrumpeerunud kunagiste politseijuhtide kohta neli korda, uurimise üleandmine tulevikus kapole seitse korda. Kõigis neis konstrueeritud taustades saavutatakse kumulatiivne efekt: üks kanal korjab üles teise poolt loodud ideoloogilised eeldused (*presuppositions*) ja nii konstrueeritakse ajakirjanduslikus mõttes hästilevitatud pseudofakt.

Tekst 14: BNS, 4.09.2002

- 1 Julgestuspolitsei endine juht yabanes kuriteokahtlusest
- 2 Pistise võtmises kahtlustatud julgestuspolitsei endine asedirektor Erki Teder yabanes kuriteokahtlusest, kuna kaitsepolitsei ei leidnud tõendeid tema osalemise kohta altkäemaksuafääris.

- 3 Kaitsepolitsei komissari Henno Kuurmanni sõnul ei leidnud uurimisel tõendamist, et liikluseeskirja rikkunud Kristit volikirja alusel esindanud Teder oleks haldusõigusrikkumist menetlenud ametnikku karistuse määramisel mõjutanud või talle karistuse vähendamiseks mingit hüvitist pakkunud.
- 4 Kriminaalasja materjalide kohaselt asus Teder liikluseeskirja rikkunud Kristit esindama oma tuttava Anatoli Barabasi palvel ja vahendusel. Barabas aga pani Tederi esindusteenust vahendades toime kelmuse, pettes Kristi emalt välja raha.
- 5 Barabasile esitatud süüdistuse järgi lasi mees märtsi alguses kirjutada Kristil volikirja, mille alusel oleks teda haldusõigusrikkumise asjus esindanud Teder.
- 6 Hiljem teatas Barabas Kristi emale, et tema tütrele määrati liikluspolitseis 6300-kroonine rahatrahv ning selle tasumiseks tuleb raha anda tema kätte.
- 7 Tegelikult määras politsei Kristile 600-kroonise trahvi ja võttis neilt juhiloa. Seega pani Barabas toime kelmuse, kasseerides Kristi emalt sisse trahvist tunduvalt suurema summa ning jättes tasumata tegeliku trahvisumma 600 krooni.
- 8 Barabas tunnistas ennast eeluurimisel kelmuses süüdi ja Tallinna linnakohus karistas teda teispäeval lihtmenetluse korras 5000-kroonise rahatrahviga.
- 9 Liikluseeskirja rikkuja esindamine tõmbas tollal julgestuspolitsei asedirektorina töötanud Erki Tederile kahtluse pistise võtmises ja mees oli sunnitud aprilli alguses politseist lahkuma.

Julgestuspolitsei endine juht vabanes kuriteokahtlusest, kuna kapo ei leidnud tõendeid tema osalemise kohta altkäemaksuafääris. Sellekohane uudis ilmub BNSis 2 kuud pärast Tederi kaasuse kriminaalmenetluse lõpetamist. Kapo pressiesindaja allikana esinemine toob ajakirjanduslikku diskursusesse sisse õigusliku, kommenteerides süüdistuse äralangemist (tekst 14, lõigud 1-7). On tähelepanuväärne, et süüdistuse ära langedes Teder enam ajakirjandusliku allikana ei esine. Silmatorkavad on ainsas kriminaalmenetluse lõpetamist käsitlevas kaasuses vastamata jäävad küsimused. Ajakirjandus ei pöördu Tederi poole kommentaari saamiseks, ajakirjandus ei lase rääkida politseiametil, mille juht Tuul sundis Tederi lahkuma, ei küsita ka politseiameti distsiplinaarjuurdluse tegijatelt, mida nad avastasid, kui väitsid, et Teder on süüdi. Uudise allikaks on selgelt üksnes kapo pressiesindaja Henno Kuurmanni isikus.

Ideoloogilist eeldust tekstis ei ole, kuid ajakirjandus ei eelda ka kuidagi, et kahtlustusele eelnev olukord tuleks taastada ja Teder tagasi politseisse tööle võtta või vähemalt küsida, mida politsei ennatlikust Tederi lahkuma sundimisest arvab. Ebamugavad küsimused jäetakse autoriteetsetele institutsioonidele esitamata. Küsimused jäetakse küsimata ka Tederi käest.

Kokkuvõte

Tederi kaasuse puhul on tegemist isikuõiguste rikkumisega, mis avaldus distsiplinaarmenetluse materjalide mittenõuetekohases käsitlemises ehk nende avalikustamises enne juurdluse lõpule viimist.

Kriminaalmenetluse materjale tutvustati ajakirjandusele põhjendamatult vara, kahtlustatav identifitseeriti selgelt süüdi olevana ja kahtlustatavat sunniti oma süütust meedias tõestama õiguslikus reaalsuses, kus süüdistuse esitamiseks polnud piisavalt alust ja tegemist on antud kaasuse kontekstis süütu inimesega. Põhiseaduse sätet, et keegi ei ole kriminaalmenetluses kohustatud oma süütust tõestama, on sisuliselt rikutud. Uurimisorganid on toonud kriminaalmenetluse kajastamise suures mahus ajakirjandusse, mis võtab üle kriminaalmenetluse funktsioone – süüdistab ja kahtlustab, sundides Tederit oma süütust põhiseaduse mõtte vastaselt ajakirjanduse vahendusel tõestama.

Meedia käsitleb politseiametit privilegeeritud allikana, kelle diskursiivne lähenemine võetakse üle kriitikavabalt ning endale kõrgemaid ajakirjanduslikke eesmärke seadmata. Ebamugavad küsimused jäetakse autoriteetsetele institutsioonidele esitamata, meedia toetab uurimisasutuste jõupositsiooni üksikisiku üle.

Tederi korruptsioonikaasuses tuleb märkida kahtlustatava meediaaktiivsust, mis väljendub kahtlustatava kommentaarides talle esitatud süüdistuste kohta.

Keelekasutust, milles läbivalt kõigis väljaannetes ja kajastustes domineerib õigusliku diskursuse mõttes korrektsus, annab seletada ilmselt politseiliste, kuid identifitseerimata jäävate allikatega.

Võimaliku korruptsioonijuhtumi tausta, selle võimalike põhjuste, seoste jms väljaselgitamisega ajakirjandus ei tegele, samuti ei käsitle meedia korruptsiooni teemat üldisemalt.

Ajakirjandusliku diskursuse läbi olid eeldused Tederi süüdi mõistmiseks loodud, kuid kapo ei leidnud tõendeid Tederi osalemise kohta altkäemaksus. Õiguslik lahend oli Tederi jaoks soodne, kuid ajakirjanduslikus mõttes ei lükka üks BNSi uudis ümber kuriteos kahtlustamist ja selle intensiivset kajastamist politsei enda poolt teostatud eeluurimise faasis. Sest muud

kanalid enam õigeksmõistvale otsusele uudisväärtust ei andnud. Samuti ei taasta see Tederi karjääri ega heasta kannatusi, mis olid põhjustatud negatiivsest avalikust tähelepanust.

Sellest kaasusest tulenevalt peaks protsessi esmased ja teisesed uudisallikad tegema korrektiive kahtluseluste ja süüdistatavate kohtlemises Põhiseadusega tagatud süütuse presumptsiooni tagamiseks.

Kaasuse institutsionaalne tegutseja on politseiamet, hiljem lisandub kapo. Politseiamet räägib ametlikult oma pressiesindaja läbi, kuid selgelt on näha identifitseerimata allikad, kes samuti on politseiametiga seotud. Kaasuse meediakäsitluste allikad jäävad enamasti identifitseerimata.

Tegelane, kelle poole keegi ei pöördunud ideoloogilise eelduse kinnitamiseks või ümberlükkamiseks, on siseminister Ain Seppik, keda läbivalt väidetakse meediakajastuses Tederit soovivat.

Kogu meediakäsitlus peale viimase artikli räägib kapole üleantavast kriminaalasja uurimisest, kuid kapo on seejuures vaikiv tegelane.

Meedia varjab oma peamist informatsiooniallikat Tederi kaasusest kirjutatud artiklite konstrueerimisel. Juriidiliselt täpset keelekasutust arvestades on informatsiooni allikas ilmselt politseiametist, kuid meedia ei identifitseeri lugeja jaoks info päritolu. Politsei poolt räägib ametlikult pressiesindaja Indrek Raudjalg. Politseipeadirektor Harry Tuult ei kasutata allikana, kuigi talle omistatakse Tederi lahkuma sundimine. Pärast süüdistuse kollapsit ei pöördunud meedia oma allikate poole politseiametis, kes on meediat eelnevalt Tederi “süüst” informeerinud, et neilt distsiplinaarjuurdluste kohta küsida.

Arvestades Tederi kaasuse lõpplahendit ja kriminaalmenetluse lõpetamist kapo poolt tõendite puudumisel, on Tederi kaasuses ideoloogilise eelduse konstrueerimine hästi jälgitav ja meediale selgelt etteheidetav. Ilma meediapoolse võimsa korruptsioonifooni omistamiseta eeluurimise faasis ei oleks Teder ilmselt ise julgestuspolitsei asedirektori kohalt tagasi astunud.

5.3. Malahhovi kaasus

5.3.1. Malahhovi kaasuse faabula

Eellugu

Narva politseiprefektuuri politseiinspektor Malahhov sõidab 2002. aasta 23. märtsi öösel 0,25 promillises alkoholijoobes isikliku sõiduauto Nissan Primeraga teelt välja. Õnnetuse tulemusel saab kaasreisija 24 aastane T. kohapeal surma. Narva politseiprefektuur alustab distsiplinaarjuurdlust.

Kriminaalmenetlus algatatakse Ida-Viru politseiprefektuuris, Malahhov tunnistatakse kahtlustatavaks mootorsõiduki ohutu liiklemise ja käituseeskirjade rikkumise eest, millega põhjustati kannatanu surm.

Kaasus

Malahhov pakub väidetavalt Ida-Viru politseiprefektuuri uurijale 6000 krooni altkäemaksu, et uurija lõpetaks kriminaalasja menetluse. Ida-Viru politseiprefektuuri uurija teeb kapole avalduse altkäemaksu pakkumise kohta. Kapo alustab kriminaalmenetlust. Tallinna halduskohus annab Ida-Viru politseiprefektuuri uurijale loa matkida altkäemaksuvõtmist, kapo saab loa jälitustoiminguks. 27.06.2002 peab kapo Malahhovi kahtlustatavana kinni. 28.06.2002 annab kohus loa Malahhovi vahi all hoidmiseks kuni 7.07.2002. 04.07.2002 esitab kapo Malahhovile süüdistuse altkäemaksu andmises. Ida-Viru maakohtu kohtunik pikendab Malahhovi vahi all pidamise tähtaega kuni 27.08.2002. Ida-Viru maakohtu kohtunik laseb Malahhovi vahi alt vabaks, kohaldades sanktsiooni allkiri elukohast mittelahkumise kohta.

5.3.2. Malahhovi juhtumi kriminaalmenetluse ja selle kajastamise protsessi võrdlus

Skeem 5 Malahhovi juhtumi kriminaalmenetluse ja selle kajastamise protsessi võrdlus ajalisel teljel

Nr	Kriminaalmenetluse käik	Malahhovi kaasus	Publikatsioonid	Kajastusi
1.	Kuritegu (tegu või tegevusetus)	Malahhov pakub altkäemaksu uurijale, et see lõpetaks kriminaalasja		0

		menetluse, milles Malahhov oli tunnistatud kahtlustatavaks 23.03.2002 toimunud autoavariis, millega põhjustas kannatanu surma		
2.	Uurimisorgan saab teada kuriteost	Ida-Viru politseiprefektuuri uurija teeb kapole avalduse altkäemaksu pakkumise kohta		0
3.	Uurija või prokurör alustab kriminaalmenetlust või keeldub alustamisest	Kapo alustab kriminaalmenetlust		0
4.	Kohtueelse uurimise alustamine: tõendite kogumine, fakti kontrollimine, tunnistajate ülekuulamine	Tallinna halduskohus annab Ida-Viru politseiprefektuuri uurijale loa matkida altkäemaksuvõtmist, kapo saab loa jälitustoiminguks		0
5.	Politseiasutus peab isiku kahtlustatavana kinni, kui ta on tabatud vahetult teo toimepanemiselt või jälitustoimingute (näiteks kuriteo matkimise) käigus	27.06.2002 peab kapo Malahhovi kahtlustatavana kinni. 28.06.2002 annab kohus loa Malahhovi vahi all hoidmiseks kuni 7.07.2002.	01.07.2002 Kapo (kaitsepolitsei vahistas uurijale altkäemaksu andud politseiinspektori) 02.07.2002 SLÕL (Narva politseinik andis uurijale altkäemaksu)	1
6.	Uurija tunnistab isiku kahtlustatavaks, mis võimaldab kahtlustataval alustada kaitsetegevust ja võtta kaitsja			0
7.	Prokurör kontrollib süüdistuse seaduslikkust ja kinnitab süüdistatavana			0

	vastutusele võtmise määruse			
8.	Uurija annab süüdistatavate võimaluse tutvuda toimiku kõigi materjalidega.			0
9.	Prokurör ja kaitsja võivad karistuses kokku leppida, kui süüdistatav tunnistab ennast süüdi ja kasutab oma õigust lihtmenetlusele			0
10.	Uurija koostab süüdistuskokkuvõtte, milles esitab süüdistuse sisu ja otsustab süüdistatava ametist kõrvaldamise vajaduse ning saadab toimiku prokurörile	04.07.2002 esitab kapo Malahhovile süüdistuse altkäemaksu andmises. Ida-Viru maakohtu kohtunik pikendab Malahhovi vahi all pidamise tähtaega kuni 27.08.2002. Ida-Viru maakohtu kohtunik laseb Malahhovi vahi alt vabaks, kohaldades sanktsiooni allkiri elukohast mittelahkumise kohta	05.07.2002 Kapo (uurijale altkäemaksu andnud politseiinspektorile esitati süüdistus) 05.07.2002 BNS (uurijale pistist pakkunud politseinik sai süüdistuse) 05.07.2002 ETA (uurijale altkäemaksu andnud politseinikku ähvardab neli aastat vanglat) 06.07.2002 SLÕL (pistist pakkunud politseinik sai süüdistuse) 12.07.2002 Põhjarannik (alkäemaksuga seotud politseinikud võivad vangi minna) 28.08.2002 BNS (kohus lasi uurijale pistist pakkunud politseiniku vabaks) 28.08.2002 ETA (uurijale altkäemaksu andnud politseinik pääses vahi alt)	6
11.	Prokurör kinnitab süüdistuskokkuvõtte või tagastab uurijale			0

	täiendavaks eeluurimiseks koos juhistega			
12.	Prokurör saadab kriminaalasja kohtusse		26.03.2003 BNS (uurijale pistist pakkunud politseinik astub kohtu ette)	1
13.	Kohtunik koostab kohtu alla andmise määruse			0
14.	Esimese astme kohus			0
15.	Võimalik teise astme ehk apellatsioon- kohus			0
16.	Kohtuotsus pööratakse täitmisele			0
17.	Võimalik taotleda Riigikohtu loakogu nõusolekut edasi kaebamiseks kolmandasse astmesse			0

Malahhovi kaasust on kajastanud kirjutav meedia 8 korral. Malahhovi kaasust on kajastanud SL Õhtuleht (2 korral), uudisteagentuur BNS (3), uudisteagentuur ETA (1) ja Põhjarannik (1). Kõige aktiivsem oli meedia Malahhovile süüdistuse esitamise kajastamisel. Kapo 05.07.2002 avaldatud pressiteatele süüdistuse esitamisest järgnes 4 meediakajastust, kohtuniku otsus Malahhov 27.08.2002 allkirja vastu vabastada sai 2 kapo initsieeritud meediakajastust 28.08.2002. Malahhovi kaasuse 2 kapo pressiteadet ja 5 olulisemat teksti on toodud käesolevas töös (tekstid 15 – 20), ülejäänud kaasuse tekstid on toodud töö lisades (Lisad 3.1. – 3.3.)

Kohtupidamist Malahhovi üle ei ole alustatud, rohkem meediakajastusi ei ole Malahhovi kaasuse kohta ilmunud. Meedia huvi teostada järelevalvet õigussüsteemi üle Malahhovi kaasuse puhul ei avaldu.

5.3.3. Malahhovi kaasuse diskursuse analüüs

Malahhovi altkäemaksukaasusest annab teada kapo ametlikus pressiteates.

Tekst 15: Kapo, 01.07.2002

- 1 Kaitsepolitsei vahistas uurijale alkäemaksu andnud politseiinspektori
- 2 27. juunil 2002 õhtul pidas kaitsepolitsei jälitustöö ja uurimistoimingute tulemusena kahtlustatavana kinni Narva Politseiprefektuuri politseiinspektor Vladimiri (43), kes andis altkäemaksu Tallinna Halduskohtu loal altkäemaksu võtmist matkinud Ida-Viru Politseiprefektuuri uurijale.
- 3 Vladimir soovis, et uurija lõpetaks 6000 kroonise altkäemaksu eest kriminaalasja menetluse, milles Vladimir oli tunnistatud kahtlustatavaks mootorsõiduki ohutu liiklemise ja käituseeskirjade rikkumise eest, millega põhjustati kannatanu surm.
- 4 28. juunil 2002 andis kohus loa Vladimiri vahi all hoidmiseks kuni 7. juulini 2002.

Kapo pressiteate pealkirjast (tekst 15, lõik 1) nähtub kapo üleminek eeldatavast õiguslikust diskursusest ajakirjanduslikku, keeleliselt lihtsamasse, kuid juriidiliselt ebapädevasse, kahtlustust kindlas kõneviisis esitavasse käsitusse, rikkudes nii süütuse presumptsiooni. Tekstis väljendab kapo Vladimiri kinnipidamist kahtlustatavana (tekst 15, lõik 2), kuid jätkab samas lauses kindlas kõneviisis altkäemaksu andmist puudutavat (tekst 15, lõik 2).

Tegutsejad on institutsionaalsed: kapo, kes pidas kahtlustatava kinni (tekst 15, lõik 2), Tallinna halduskohus (tekst 15, lõik 2), kes andis loa matkimiseks ning kohus, kes andis loa Malahhovi vahi all pidamiseks (tekst 15, lõik 4). Identifitseerimata jäetakse Ida-Viru politseiprefektuuri uurija, kes matkis altkäemaksu võtmist (tekst 15, lõik 2). Kapo avaldab kuriteos kahtlustatavana kinni peetu ametikoha, eesnime ja seejärel sulgudes tema vanuse, identifitseerides isiku uudisdiskursuses sobival määral. Vahialune Vladimir ei ole vormiliselt identifitseeritud, kuid uudis asetub varasemate meediakäsitluste konteksti, millest tulenevalt on tegemist sisuliselt algusest peale kapo poolt identifitseeritud kahtlustatavaga. Vahi all viibiv kahtlustatav on vaikiv tegutseja, tema ütlusi kapo ei avalda, kuid räägib allikale viitamata Malahhovi soovidest (tekst 15, lõik 3).

Tekst 16: SLÕL, 02.07.2002

- 1 Narva politseinik andis uurijale alkäemaksu
- 2 Möödunud nädalal vahistas kaitsepolitsei neiu surnuks sõitmises kahtlustatava Narva politseiniku, keda kahtlustab uurijale altkäemaksu andmises.
- 3 Narva politseinik [Vladimir (43)] soovis, et uurija lõpetaks 6000 kroonise altkäemaksu eest kriminaalasja menetluse, milles Vladimir oli tunnistatud kahtlustatavaks mootorsõiduki ohutu liiklemise ja käituseeskirja rikkumises,

millega põhjustati kannatanu surm,] ütles kaitsepolitsei komissar Henno Kuurmann SL Õhtulehele. Traagiline õnnetus juhtus tänavu märtsis Vaivara vallas Narva- Narva-Jõesuu tee 2. kilomeetril, kus Narva politsei korrakaitseosakonna kerges joobes politseiinspektor Vladimir ei tulnud toime isikliku Nissan Primera juhtimisega. Auto sõitis teelt välja ja paiskus vastu puud, kaasreisija Tatjana (s. 1978) sai kohapeal surma.

- 4 Kaitsepolitsei komissari Henno Kuurmanni sõnul matkis Ida-Viru politseiprefektuuri uurija Tallinna halduskohtu loal altkäemaksu võtmist. Kohus on andnud loa Vladimirit vahi all hoida 7. juulini.

SL Õhtuleht, tuginedes kapo teatele, annab uudisele samuti kindlast kõneviisis pealkirja, mis viitab õigusliku diskursuse mõttes ebakorrektselt sellele, nagu oleks Vladimir juba süüdi mõistetud (tekst 16, lõik 1), kuid jätkab juhtlõigus õiguslikus diskursuses korrektse sõnakasutusega kahtlustuse osas (tekst 16, lõik 2).

SL Õhtuleht püüab jätta muljet, et kapo komissar Henno Kuurmann on otsene infoallikas (tekst 16, lõik 2,3), kellega ajakirjanik on vestelnud, kasutades Kuurmannile viidates verbe 'ütles' (tekst 16, lõik 3) ja 'sõnul' (tekst 16, lõik 4). Tegelikult on uudise nähtavaks allikaks kapo eelmise päeva pressiteade, SL Õhtuleht kordab ühel juhul autentselt kapo eelmise päeva pressiteate sõnastust (tekst 16, lõik 3 nurksulgudes), teisel juhul sõnastab pressiteates avaldatud info ümber (tekst 16, lõik 4).

SL Õhtuleht toob lisaks tausta autoõnnetusest (tekst 16, lõik 3), mida vahetult toimumise järel meedia kajastas.

Uudisest nähtub, et kapo on SL Õhtulehe jaoks autoriteetne ja ainus allikas, sest kasutatakse ainult kapo teadet ning samas väljaandes poolt juba varem avaldatud autoavarii asjaolude kirjeldust taustana.

Küsimusi, miks võeti kahtlustatav vahi alla ja kas see on põhjendatud, SL Õhtuleht ei esita.

SL Õhtuleht ei pööra tähelepanu olulisele detailile väidetava kuriteo avastamisel – uurijale, kes on samuti politseinik ja kes ei võtnud altkäemaksu vastu, mis oleks olnud ka kuritegu, vaid teatas sellest õiguskaitseorganitele. Üldpreventiivne efekt jääb saavutamata, kuna kuritegu tõkestavat käitumist ei väärtustata. Uurija poole SL Õhtuleht ka ei pöördunud, tehes temast vaikiva tegutseja.

SL Õhtuleht võtab kapo tekstist (tekst 15, lõik 3) üle Malahhovi väidetava soovi (tekst 16, lõik 3). Malahhovit kui kahtlustatavat on asunud esindama kapo (tekst 15, lõik 3) kui süüdistav ametkond ja SL Õhtuleht aktsepteerib seda.

Tekst 17: Kapo, 05.07.2002

- 1 Uurijale altkäemaksu andnud politseiinspektorile esitati süüdistus
- 2 4. juulil 2002 esitas kaitsepolitsei Narva Politseiprefektuuri politseiinspektor Vladimir Malahhovile süüdistuse altkäemaksu andmises (KrK § 165 lg 1).
- 3 Süüdistuse kohaselt andis Narva Politseiprefektuuri politseiinspektor Vladimir Malahhov Ida-Viru Politseiprefektuuri uurijale altkäemaksuna 6000 krooni, et uurija lõpetaks kriminaalasja menetluse, milles Vladimir Malahhov oli tunnistanud kahtlustatavaks mootorsõiduki ohutu liiklemise ja käituseeskirjade rikkumise eest, millega põhjustati kannatanu surm.
- 4 V.Malahhovilt raha vastu võtnud uurija matkis altkäemaksu võtmist Tallinna Halduskohtu loal.
- 5 4. juulil 2002 pikendas Ida-Viru Maakohtu kohtunik uurija taotlusel süüdistava Vladimir Malahhovi vahi all pidamise tähtaega kuni 27. augustini 2002.
- 6 Vladimir Malahhov peeti kaitsepolitsei poolt kahtlustatavana kinni 27.juunil 2002 jälitustöö ja uurimistoimingute tulemusena.

Institutsionaalne, jõupositsioonil olev kapo väidab ametliku pressiteate pealkirjas taas kindlas kõneviisis (tekst 17, lõik 1) altkäemaksu andmist kui fakti, mis oleks justkui tõendatud, rikkudes taas süütuse presumptsiooni. Muus osas jääb süüdistust refereeriv kapo oma teates õiguslikus diskursuses korrektseks ning kasutab kahtlustust (tekst 17, lõik 3) ja süüdistust (tekst 17, lõik 2, 3) õiguslikult korrektselt. Traditsiooniliselt esindab kapo oma teates ka kohtunikku (tekst 17, lõik 5). Kapo kordab oma esimeses teates (tekst 15) avaldatu taustana üle (tekst 15 lõik 4, 5, 6).

Soovist ajakirjanduslikule tarbijale kergelt omastatav olla, esitab kapo esmalt pealkirja viitega sündinud kuriteole kindlas kõneviisis, kuid kapo tähtsustamise ja positiivse tegutsejana esitamise asemel võtab teate pealkiri üle ka ajakirjanduslikku diskursusesse kuuluva sagedase vea, esitades enese kui institutsiooni kohta käiva verbi umbisikulises tegumoes (tekst 17, lõik 1).

Kapo avaldab süüdistuse esitamise järel süüdistatava täisnime (tekst 17, lõik 2), omistades täielikult identifitseeritud süüdistatavale kindlas kõneviisis süüdistuse kohaste tegude toimepanemise, mis ei ole korrektne juriidilise diskursuse reglemendi järgi (tekst 17, lõik 1).

Ajakirjanduslikus mõttes olulist informatsiooni teade (tekst 17) võrreldes kapo esimese pressiteatega (tekst 15) ei lisa. Juba esitatud informatsiooni kordavad lõigud 1, 3, 4 ja 6. Ajakirjandusliku lõpptarbija jaoks ei saa olla oluline informatsioon järgmisse kriminaalmenetluse etappi jõudmise, süüdistuse esitamise kohta ja vahi all pidamise tähtaja pikendamise kohta. 68 % ulatuses esimest teadet kordav kapo saavutab tähelepanu korduse efektiga.

Tegutsejad on identifitseerimata uurija, süüdistatav identifitseeritud Malahhov ning institutsionaalsed kapo, Tallinna halduskohus ja identifitseerimata institutsionaliseeritud Ida-Viru maakohtu kohtunik.

Tekst 18: ETA, 05.07.2002

- 1 Uurijale alkäemaksu andnud politseinikku ähvardab neli aastat vanglat
- 2 Kaitsepolitsei esitas eile kriminaalsüüdistuse uurijale 6000 krooni alkäemaksu andnud Narva politseiinspektor Vladimir Malahhovile, keda ähvardab kohtus süüdimõistmisel kuni nelja aasta pikkune vanglakaristus. Uurija esitas Narva politseiprefektuuri korrakaitseosakonna patrulli- ja liiklusjärelvalvetalituse inspektor Malahhovile süüdistuse altkäemaksu andmises, ütles ETAlle kaitsepolitsei komissar Henno Kuurmann. Ida-Viru maakohus pikendas eile uurija taotlusel Malahhovi vahi all pidamise tähtaega kuni 27. augustini.
- 3 Süüdistuse kohaselt andis Malahhov Ida-Viru politseiprefektuuri uurijale altkäemaksuna 6000 krooni, et uurija lõpetaks kriminaalasja menetluse, milles Malahhov oli tunnistanud kahtlustatavaks mootorsõiduki ohutu liiklemise ja käituseeskirjade rikkumises, millega põhjustati kannatanu surm. Malahhovilt raha vastu võtnud uurija matkis altkäemaksu võtmist Tallinna halduskohtu loal. Kaitsepolitsei pidas Vladimir Malahhovi (43) jälitustöö ja uurimistoimingute tulemusena kahtlustatavana kinni 27. juunil.
- 4 Malahhov sõitis 23. märtsi varahommikul Ida-Virumaal Vaivara vallas purjuspäi oma autoga vastu puud, mille tagajärjel sai sõidukis viibinud Tatjana (23) kohapeal surma.
- 5 Malahhovi vereanalüüsi tulemuste kohaselt oli tal veres 0,25 promilli alkoholi. Õnnetuse hetkel ei täitnud Malahhov töökohustusi.

ETA käsitleb uudise pealkirjas (tekst 18 lõik 1) altkäemaksu andmist kindlas kõneviisis, kasutades ideoloogilise eeldusena sõna 'ähvardab' ning asub samas ka karistust ennustama (tekst 18 lõik 1, 2), rikkudes nii süütuse presumptsiooni kui ka kallutades selgelt avalikku arvamust, millele viitab altkäemaksu dispositsioonis toime pandud kuriteo eest sanktsioonis ette nähtud vangistuse pikkuse esitamine maksimaalmääras, jättes välja korrektse õiguslikus

diskursuses sellesse kuuluva sõna 'kuni' (tekst 18, lõik 1), mis 2. lõigus siiski korrektselt esitatud on.

Tegemist on ühe allika looga, mille tasakaalustamiseks ei ole meedia midagi teinud, ajakirjanduslik tasakaalustatuse printsiip (Hennoste 2001) saab rikutud. Tegutsejad ei muutu võrreldes kapo teadetes esinevate tegutsejatega. ETA allikaks on kapo sama päeva pressiteade, kuigi kapo komissari näidatakse aktiivselt informatsiooni edastanud allikana, kasutades verbi 'ütles' (tekst 18 lõik 2). ETA on kasutanud taustana varasemates uudistes edastatud informatsiooni (tekst 18 lõik 3, 4, 5).

Kapo autoriteetsus allikana tingib, et ETA jätab esitamata küsimused, miks taotles kapo uurija vahi all pidamise pikendamist ja miks kohtunik nõustus. Samuti pole vastust uudisdiskursuse mõttes olulisele küsimusele saabuvast perspektiivist (Hennoste 2001) ehk vastust küsimusele, mis saab edasi.

Tekst 19, Põhjarannik, 12.07.2002

- 1 Altkäemaksuga seotud politseinikud võivad vangi minna
- 2 Kahele altkäemaksude pärast süüdistuse saanud politseiametnikule ennustavad nende süüdistustega tutvunud ametiisikud reaalselt vabadusekaotust.
- 3 Kaitsepolitsei on kohtusse saatnud *alktäemaksu võtnud Sillamäe politsei vaneminspektori Vladimir Muravljovi süüasja*,* altkäemaksu andnud Narva politseiniku Vladimir Malahhovi süüdistus on praegu uurimistasandil ja jõuab kohtu ette sügisel.
- 4 Mõlemad mehed on saanud süüdistuse kaitsepolitseilt. *Muravljovi süüdistati 10 000 krooni suuruse altkäemaksu väljapressimises, alkoholijoobes roolis olles kaassõitja surmaga lõppenud liiklusavarii tekitanud Malahhovit 6000kroonise altkäemaksu andmises* tema suhtes algatatud kriminaalasja uurijale.
- 5 Väljapressimine ja relvad
- 6 *Juuni lõpus saatis kapo kohtusse Ida-Viru politseiprefektuuri vaneminspektorina töötanud Vladimir Muravljovi süüasja. Talle esitatud süüdistuse kohaselt pressis Muravljov möödunud aasta 12. detsembril salajases varguses kahtlustatavana kinni peetud Allanilt välja 10 000 krooni altkäemaksu, ähvardades kinnipeetut raha mitte maksmise korral vabaduse piiramise ja vägivallaga. Väljapressitava summa andis Allan Muravljovile kaks päeva hiljem üle Sillamäel asuvas tanklas.*
- 7 *Lisaks on Muravljovile esitatud süüdistus tulirelva ja laskemoona ebaseaduslikus hoidmises. Mehe elukohast leiti läbiotsimise käigus loata vintpüss ning seitse padrunit.*
- 8 *Tõenäoliselt astub Muravljov kohtu ette lähikuudel. "Talle esitatud süüdistuste kogumi põhjal võib kohus ta tõenäoliselt paariks aastaks realselt kinnipidamiskohta saata," arvas üks süüdistusmaterjali näinud anonüümsust palunud ametiisik. Oma arvamust põhjendas ametnik mitmete süüdistuses sisalduvate raskendavate asjaoludega.*

- 9 *Praegu viibib Muravljov allkirja vastu vabaduses. Varem on Muravljovi seostatud mitmesuguste seaduserikkumistega. Tema suhtes on politseis läbi viidud ametkondlik juurdlus pärast seda, kui ta tabati varastatud metsa vedavat veokit konvoeerimas.*
- 10 6000 krooni eest priiks
- 11 4. juulil esitas kaitsepolitsei süüdistuse Narva politseiprefektuuri politseiinspektorile Vladimir Malahhovi.
- 12 Malahhovit süüdistab kaitsepolitsei 6000 krooni suuruse altkäemaksu maksmises uurijale, kes tegeles Malahhovi suhtes algatatud kriminaalasja uurimisega. Kaitsepolitsei teatel soovis Malahhov süüdistuse kohaselt altkäemaksuga mõjutada uurijat kriminaalasja lõpetama. Malahhov oli tunnistanud kahtlustatavaks kriminaalasjas, mis oli algatatud surmaga lõppenud liiklusõnnetuse tekitamist sätestava paragrahvi alusel. Uurija matkis altkäemaksu võtmist Tallinna halduskohtu loal. Malahhov vahistati.
- 13 Läinud aasta sügisel sõitis alkoholihoobes Malahhov Narva-Narva-Jõesuu teel isikliku autoga vastu puud. Avarii tagajärjel hukkus temaga koos sõitnud noor naine.
- 14 Süüdistuse esitamise päeval, 4. juulil pikendas Ida-Viru maakohus Malahhovi vahi all pidamist kuni 27. augustini.
- 15 Ka Malahhovi süüasja hakkab kohus tõenäoliselt arutama sügisel, praegu on see veel kaitsepolitseis uurimise staadiumis. 22aastase politseistaaziga Malahhovit ähvardab tema süüdistusega tutvunud ametnike arvates samuti reaalne vabadusekaotus.

* Tekstis kasutatud kursiiv on käesoleva töö autori tekstieristus.

Väljaande levialas töötanud kahe eri prefektuuri politseiniku täiesti erinevaid süüasju käsitletakse koos samas artiklis, kusjuures ainsateks neid kaasusi ühendavateks joonteks on uurimisasutus (kapo) ja süüdistatavate töökoht lehe ilmumis- ja levipiirkonnas.

Tegemist on suhtumist kujundava artikliga, milles uudisele omased tunnused nagu uudisväärtus, konflikti esitamine, värskus, olulisus (Hennoste 2001) puuduvad. Malahhovi kuriteos kahtlustamist toetab Muravljovile esitatud süüdistus (tekst 19, lõik 3, 4, 6, 7, 8, 9, teksti osad paigutatud kursiivi) mis võimendab esimest, ning loob politsei kui korruptiivse organisatsiooni fooni. Malahhovi kahjustab ajakirjanduslik interdiskursiivsus (Fairlough 1992), mis lisaks tema enda kahtlustamisele seob tema kohale teise süüasja fooni, kus politseinik altkäemaksu välja pressis.

Korruptsiooni, mis kahte lugu ühendab, ei käsitleta. Selle asemel tegeldakse eeluurimise faasis isikutele süü omistamisega (tekst 19, lõik 3, 4) ja saabuvate karistuste ennustamisega

(tekst 19, lõik 2, 8, 15), millest tunneb ära ajakirjaniku mittetegelemise uurimise üle teostatava järelevalvega, mis oleks ajakirjanduse kui neljanda võimu ülesanne.

Karistusi on ajakirjanik lasknud 'ennustada' ja selle kohta 'arvata' (tekst 19, lõik 2, 8, 15) süüdistusmaterjali näinud ametiisikutena identifitseeritud ajakirjanduslikel allikatel, kelle töökoht on tõenäoliselt õiguskaitseorganites. Ajakirjanduslikus mõttes ei ole allikaanonüümsus põhjendatud, kuna kompetentse allika kommentaari ei peaks esitama anonüümselt ja isikute varjamine antud kontekstis ei kaalu üles ajakirjanduslike allikate avalikkuse ja jälgitavuse vajalikkust eriti süüdistust esindaval poolel. Enda nime avaldamist mitte soovivad isikud ei ole antud juhul küündinud aduma korruptsiooni kui probleemi, käsitledes esiplaanil inimesi kui tulevikus süüdimõistetavaid. Ajakirjanik justkui ei esita endale küsimust, miks allikad ei taha identifitseerimist, genereerides anonüümsust motiveerimatult.

Uurimise faasis Malahhovi kaasusele ennustatakse kohtuteed umbmääraselt sügisel. Sisustamata jääb ainult mainimisega piirdunud esimene isiklik märkus, Malahhovi 22 aastane politseistaaz, mille edukusest lugeja artikli vahendusel midagi teada ei saa. Prefektuuri kui tööandjat ajakirjanduslike allikate seas ei ole.

Tegutsejad on: süüdistusega tutvunud identifitseerimata ametiisikud, keda esindab tsitaadiga ajaleht, ülejäänud tegutsejad vaikivad: institutsionaliseeritud kapo, Sillamäe politsei vaneminspektor Vladimir Muraljov ja Narva politseinik Vladimir Malahhov.

Kahe politseiniku kriminaalmenetluse protsessi käsitlemisega loob ajakirjanik ideoloogilise eelduse politseinikest kui õigusrikkujatest, korruptantidest ja eeldatavasti süüdi olevatest isikutest (tekst 6, lõik 1, 3, 4).

Tekst 20: ETA, 28.08.2002

- 1 Uurijale altkäemaksu andnud politseinik pääses vahi alt
- 2 Kaitsepolitsei vabastas purjuspäi kaasreisija surnuks sõitnud ja selle eest kriminaalvastutusest pääsemiseks uurijale 6000 krooni altkäemaksu andnud Narva politseiinspektor Vladimir Malahhovi vahi alt.
- 3 Ida-Viru maakohus ei andnud uurijale Malahhovi vahi all pidamise pikendamiseks luba, mistõttu mees tuli eile õhtul vabastada, ütles ETAlle kaitsepolitsei pressiesindaja Henno Kuurmann. Kaitsepolitsei pidas Malahhovi

jälitustöö ja uurimistoimingute tulemusena kinni 27. juunil.

- 4 Kapo süüdistab Narva politseiprefektuuri korrakaitseosakonna patrulli- ja liiklusjärelvalvetalituse inspektor Vladimir Malahhovit (43) altkäemaksu andmises. Kohus võib Malahhovi süüdimõistmisel kuni neljaks aastaks vangi mõista.
- 5 Süüdistuse kohaselt andis Malahhov Ida-Viru politseiprefektuuri uurijale altkäemaksuna 6000 krooni, et uurija lõpetaks kriminaalasja menetluse, milles Malahhov oli tunnistanud kahtlustatavaks mootorsõiduki ohutu liiklemise ja käituseeskirjade rikkumises, millega põhjustati kannatanu surm. Malahhovilt raha vastu võtnud uurija matkis altkäemaksu võtmist Tallinna halduskohtu loal.
- 6 Malahhov sõitis 23. märtsi varahommikul Ida-Virumaal Vaivara vallas purjuspäi oma autoga vastu puud, mille tagajärjel sai sõidukis viibinud Tatjana (23) kohapeal surma.
- 7 Malahhovi vereanalüüsi tulemuste kohaselt oli tal veres 0,25 promilli alkoholi. Õnnetuse hetkel ei täitnud Malahhov töökohustusi.

ETA teksti süüdimõistev eeldus väljendub selgelt kindla kõneviisi kasutamises süüdistuse faasis (tekst 20, lõik 1, 2). ETA esindab taas süüdistavat poolt, tuginedes ainsa allikana kapo informatsioonile. Pealkirjas kasutatav verb 'pääses' on hinnanguline, ega seo vabastamist ühegi institutsiooni otsusega.

Ajakirjandusliku uudisdiskursuse mõttes on informatsioonis intriig, mis sunniks professionaalset ajakirjanikku esitama küsimust, miks Ida-Viru maakohus ei andnud kapo uurijale luba Malahhovi edasi vahi all pidada (tekst 20, lõik 3). Kuid sellist küsimust ajakirjanik ei esita, lastes kohtuniku eest rääkida kapol, kes ilmselgelt ei ole rahul kohtuniku otsusega, vt (tekst 20, lõik 3) "... mees tuli eile õhtul vabastada, ütles ETAle kaitsepolitsei pressiesindaja Henno Kuurmann." Kohtunik jääb identifitseerimata ja tema motiivid selgitamata, kuna ajakirjanik annab talle vaikiva tegutseja staatuse. ETA käsitluses vabastas Malahhovi vahi alt kapo (tekst 20, lõik 2), mitte kohtunik.

Taustana korratakse Malahhovi süüdistust ja autoõnnetuse asjaolusid, kuigi uudisväärtus on vahi all hoidmise pikendamata jätmine.

Tekst 21: BNS, 28.08.2002

1	<u>Kohus lasi</u> uurijale <u>pistist pakkunud</u> politseiniku vabaks
2	Ida-Viru maakohus lasi teisipäeval vabaks uurijale <u>alkäemaksu andmises süüdistatava</u> politseiniku, kuigi <u>kaitsepolitsei</u> soovis mehe vahi alla jätmist.
3	Kaitsepolitsei komissari Henno Kuurmanni sõnul ei rahuldanud <u>kohtunik Kadri Põldma</u> kaitsepolitsei taotlust Narva politseiprefektuuri politseiinspektori Vladimir Malahhovi vahi all hoidmise tähtaja pikendamiseks.

4	<u>Kaitsepolitsei uurija</u> võttis Malahhovilt allkirja elukohast mittelahkumise kohta ja vabastas mehe.
5	Kaitsepolitsei esitas juuli alguses Malahhovile süüdistuse altkäemaksu andmises.
6	Kaitsepolitsei süüdistab 43-aastast Malahhovit 6000-kroonise pistise andmises Ida-Viru politseiprefektuuri uurijale, kes matkis Tallinna halduskohtu loal raha vastuvõtmist.
7	<u>Kuurmanni sõnul soovis</u> Malahhov, et uurija lõpetaks liiklusõnnetuse uurimiseks algatatud kriminaalasja menetlemise. Selles kriminaalasjas oli politsei tunnistanud Malahhovi kahtlustatavaks mootorsõiduki ohutu liiklemise korra rikkumise eest, millega põhjustati kannatanu surm.
8	Kerges joobes Malahhov põhjustas üliraske liiklusõnnetuse 23. märtsi varahommikul Ida-Virumaal Vaivara vallas. Õnnetus juhtus kella viie ajal Narva - Narva-Jõesuu tee teisel kilomeetril, kus Malahhov kaotas kontrolli oma isikliku Nissan Primera üle ja kihutas teelt välja vastu puud.
9	Kokkupõrke tagajärjel sai Malahhovi kõrval istunud 24-aastane Tatjana kohapeal surma. Õnnetusejärgse vereanalüüsi tulemused näitasid, et politseiniku veres oli 0,25 promilli alkoholi ehk tal oli kerge joove.
10	<u>Narva politseiprefektuur</u> alustas <u>distsiplinaarjuurdlust</u> , mille tulemusena inspektor <u>tõenäoliselt vallandatakse</u> . Seni on juurdluse läbiviimine olnud häiritud, kuna <u>Malahhov jäi pärast õnnetust haiguslehele</u> .

BNS uudis on pealkirjas defineerinud võimaliku süüdistuse Malahhovile kui 'pistise pakkumise'. BNS defineerib erinevalt ETAst (tekst 20) Malahhovi vabastajana siiski kohtuniku (tekst 21, lõik 1, 2), kes tegi sellekohase otsuse, mitte kapo, kes füüsiliselt Malahhovi vabastas (tekst 20, lõik 2). Kapo seisukohast (tekst 21, lõik 2) negatiivses kontekstis, milleks on vahi all pidamise pikendamata jätmine, avalikustab kapo ka seni institutsioonina esitletud kohtuniku nimeliselt (tekst 21, lõik 3). BNS kordab vana, juba varasemates artiklites avaldatud tausta, kus teeb Malahhovi soovidest rääkides allikaomistuse komissar Henno Kuurmannile.

BNS ei küsi kohtunikult, miks ta Malahhovi vahi all pidamise pikendamiseks luba ei andnud, nagu ei küsi ta ka kapolt, miks on vaja pikendada vahi all pidamise tähtaega enne süüdimõistvat kohtuotsust, kui seda korra juba on pikendatud.

Esimest korda saab lugeja uudise viimases lõigus teada distsiplinaarjuurdlusest, mis Malahhovi suhtes käib, ehkki süüdistuse taustu (tekst 21, lõik 7, 8, 9) on avaldanud kõik väljaanded. Samuti selgub, et Malahhov on endiselt politseis, sest ta jäi pärast õnnetust haiguslehele ja sisejuurdluse läbiviimine on takistatud. Ilma allikaviiteta ennustatakse ka distsiplinaarjuurdluse tulemust (tekst 21, lõik 10).

Kokkuvõte

Malahhovi kaasuses on ajakirjandus kõigis üheksas ajakirjanduslikus käsitluses lähtunud vaid ühest, jõupositsioonil olevast süüdistavast allikast kapost. Kapo on saatnud 2 pressiteadet

Malahhovi väidetava altkäemaksukaasuse kohta. Kokku on kapo esitanud ametlikes teadetes informatsiooni 98 sõna ulatuses, millest esimese teates oli 69, teises 92 sõna, millest 29 sisaldas uut informatsiooni.

Tekstide konstrueerimise jälgimiseks on käesolevas töös ühe kaasuse analüüsitavate tekstide sõnad kokku loetud ning eristatud ja kokku loetud kapo tekstidel põhineva info maht kui sellesse kuuluva kapo originaalteksti osa. Kumulatiivse efekti jälgimiseks on loetud ka korduvate sõnade hulk ning originaalse uudisteksti sõnade hulk. Andmed Malahhovi kaasuse olulistes tekstides sisalduva kohta on toodud alljärgnevas tabelis.

Skeem 6, Malahhovi kaasuse tekstide ülesehituse jagunemine

	Teksti maht sõnades	Kapo tekstil põhineva maht sõnades, (% kogu tekstist)	Kapo originaalteksti maht sõnades (% kogu tekstist)	Korratava teksti maht sõnades, (% kogu tekstist)	Originaalse uudisteksti maht sõnades, (% kogu tekstist)
Kapo tekst 15	69				
SLÕL tekst 16	113	72 (64)	25 (22)		41 (36)
Kapo tekst 17	92			63 (68)	
ETA tekst 18	150	101 (67)	41 (27)	72 (48)	49 (33)
Põhjarannik tekst 19	343	203 (59)	60 (17)	234 (68)	109 (32)
ETA tekst 20	159	114 (72)	58 (36)	98 (62)	61 (38)
BNS tekst 21	194	111 (57)	46 (24)	116 (60)	78 (40)
kokku	959	601 (63)	230 (24)	520 (54)	338 (35)

Loodud ajakirjanduslikes tekstides kasutab meedia 63 % allikana kapot, 24 % ajakirjanduslikest tekstidest kopeerivad kapo teadete originaaltekste. Malahhovi kaasuse ajakirjanduslikes kajastustes ei ole identifitseeritud ühtegi allikat peale kapo, kes on domineeriv infoallikas, esindatud 2 pressiteate ja ühe kapo initsiatiivil toimunud infot jagava telefoniusutlusega.

Kapo on meedia jaoks autoriteetne ja ainus allikas Malahhovi kaasuse käsitlemisel. Kapo autoriteetus allikana on kõigutamatu. Kapo teksti edastamisele pühendatakse veerand lugude mahust ja üle 60 % tuginetakse kapole, kes edastas õiguslikus diskursuses ebakorrektsed pressiteated, mis rikkusid süütuse presumptsiooni ja õigust eelarvamusteta kohtumõistmisele. Arvestades kapo autoriteeti, trükib meedia kapo juriidiliselt ebakorrektselt süüd omistavat

teksti ilma kriitikata, eksides uudisdiskursuses kohustusliku täpsuse nõude vastu, eriti negatiivse info edastamise korral ning ei tule selle pealegi, et kapole tema tegevuse kohta küsimusi esitada. Samade fraaside kasutamine meedia poolt viitab ilmsele allikate puudusele, mis tingib, et meedia loob vaid 35 % ulatuses originaalteksti.

Ajakirjanduslikku uudisdiskursust meedia ei loo, teise poole kommentaare ei küsita, ka ei ole ühtegi allikat ega informatsiooni, mis toetaks kuidagi kahtlustatavat, eksides nii tasakaalustatuse printsiibi vastu.

Kapo autoriteetsus ja teadetes edastatav kindlakõneviisiline korruptsioonidiskursus loob ka ajakirjanduslikes väljaannetes eelduse, et kui kapo on kellegi kinni pidanud ja milleski kahtlustab, siis see on sama hea kui kohtuotsus. Meedia nagu kapogi kasutab õiguslikult korrektset diskursuses olevate tekstide või süüdistuste avaldamise vahel ebakorrektsed, kallutavaid väljendeid, konstrueerides süüd juba ette.

Kogu kaasust läbivalt on ilmekaks ajakirjanduse poolt aktsepteeritav norm pidada isik kinni ja kohaldada enne kohtuotsust sanktsiooni vahi all pidamine. Meedia ei esita küsimust vahi all pidamise põhjendatusest, legitimeerides küll kohtuniku sanktsiooniga, kuid ilma süüdimõistva kohtuotsuseta vabaduse võtmise. Meedia ei võta uurida isegi ilmselt joonistuvat konflikti kapo ja kohtuniku vahel kahtlustatava kinnipidamise pikendamise asjus.

Meedia ei käsitle korruptsiooni kui ühiskonnaohtlikku kuritegu, vaid räägib konkreetsest korrumpeerunud politseinikust. Politseiniku kui õigusrikkuja diskursus muutub põhiküsimuseks, mille varju jäävad kõik teised võimalikud käsitlused.

Ükski ajakirjanduslikest käsitlustest ei too positiivse eeskujuna välja altkäemaksust keeldumist ja teise politseiniku, uurija, pöördumist õiguskaitseorganite poole. Ometi on selles võimalus luua positiivse kangelse näide. Ükski väljaanne ei seleta, et kuriteod on mõlemad, nii altkäemaksu andmine kui ka võtmine. Samuti ei defineerita, kas tegemist on altkäemaksu või pistisesüüdistusega, vahelduvalt kasutatakse mõlemat õiguslikku terminit.

Ajakirjandus ei täida neljanda võimu ülesannet teostada järelevalvet kriminaalmenetluse üle, mis tingib õiguskaitseorganite puutumatuse meedia poolt, kuna küsimusi uurimisorganite,

kohtunike ja prokuratuuri töö kohta ei esitata. Õiguskaitseorganite autoriteetsus realiseerib meedias infomonopoli süüdistust esindava domineerimise kaudu uudislugudes.

5.4. Konstaablite kaasus

5.4.1. Konstaablite kaasuse faabula

Tallinna lõuna politseiosakonna konstaablid Priit Olup, Risto Pärn ja Arvi Tammekänd ning endine politseinik Dmitri Kilinkarov pressivad juunis ja juulis 2002 välja altkäemaksu väidetavalt intiimteenustega tegeleva MTÜ Madam juhatuse liikmelt ja Kadaka turul tegutsevatel müüjatelt, ähvardades vastasel korral politseireididega. Kapo vahistab jälitustoimingu käigus bordelli raha välja pressima läinud Olupi, Kilinkarovi ja Pärna ning mõned päevad hiljem Tammekännu. Pärn asub õiguskaitseorganitega koostööle ja uurija vabastab ta vahi alt. Kapo otsib meediat kaasates tunnistajaid, et esitada meestele süüdistus ka politseiinfo lekitamises Kadaka turu piraattoodangu müüjatele.

Süüdistatavad tunnistavad ennast süüdi ja nende advokaadid sõlmivad lihtmenetluse kokkuleppe, mille kohus kinnitab. 9.10.2002 tunnistab Tallinna Linnakohus Olupi, Pärna ja Tammekännu süüdi KrK 164 lg 2 p 1, 2 ja 4 ja KrK 161 järgi ning Kilinkarovi KrK 164 märgiga 1 lg 2 p 1 järgi. Tallinna Linnakohus mõistab Olupile 1 aasta ja 6 kuud vangistust, Pärnale 2 aastat vangistust tingimisi 3-aastase katseajaga, Tammekännule 1 aasta ja 6 kuud vangistust, Kilinkarovile 10 kuud vangistust.

5.4.2. Konstaablite juhtumi kriminaalmenetluse ja selle kajastamise protsessi võrdlus

Skeem 7 Konstaablite juhtumi kriminaalmenetluse ja selle kajastamise protsessi võrdlus ajalisel teljel

Nr	Kriminaalmenetluse käik	Malahhovi kaasus	Publikatsioonid	Kajastusi
1.	Kuritegu (tegu või tegevusetus)	Konstaablid Priit Olup, Risto Pärn ja Arvi Tammekänd ning endine politseinik Dmitri Kilinkarov pressivad välja altkäemaksu MTÜ Madam juhatuse liikmelt ja Kadaka turul tegutsevatel müüjatelt		0
2.	Uurimisorgan saab teada kuriteost			0
3.	Uurija või	Kapo alustab		0

	prokurör alustab kriminaalmenetlust või keeldub alustamisest	kriminaalmenetlus Krk § 164 lg 2 p 4 tunnustel altkäemaksu väljapressimise faktis politseitöötajate poolt.		
4.	Kohtueelse uurimise alustamine: tõendite kogumine, fakti kontrollimine, tunnistajate ülekuulamine			0
5.	Politseiasutus peab isiku kahtlustatavana kinni, kui ta on tabatud vahetult teo toimepanemiselt või jälitustoi-ningute (näiteks kuriteo matkimise) käigus	18.07.2002 kapo vahistab Pärna, Olupi ja Kilinkarovi jälitustoimingu käigus 8000 krooni väljapressimiselt MTÜ-st Madam. 22.07.2002 vahistab kapo Tammekännu.		
6.	Uurija tunnistab isiku kahtlustatavaks, mis võimaldab kahtlustataval alustada kaitsetegevust ja võtta kaitsja	26.07.2002 vabastab kapo koostööle asunud Pärna vahi alt		0
7.	Prokurör kontrollib süüdistuse seaduslikkust ja kinnitab süüdistatavana vastutusele võtmise määruse			0
8.	Uurija annab süüdistatavate võimaluse tutvuda toimiku kõigi materjalidega.	Kapo esitab süüdistuse konstaablitele Priit Olupile, Risto Pärnale ja Arvi Tammekännule ning endisele politseinikule Dmitri Kilinkarovile altkäemaksu väljapressimises.	12.08.2002 EPL (kapo tabas politseiinfo lekitajad) 12.08.2002 Postimees (kapo tabas politseiinfo lekitajad) 12.08.2002 BNS (kaitsepolitsei tabas politseiinfo lekitajad) 13.08.2002 EPL (kapo otsib kuriteos	6

			kahtlustatavate politseinike vastu tunnistajaid) 13.08.2002 Postimees (kapo otsib kuriteos kahtlustatavate politseinike vastu tunnistajaid) 13.08.2002 ETA (kapo otsib kuriteos kahtlustatavate politseinike vastu tunnistajaid)	
9.	Prokurör ja kaitsja võivad karistuses kokku leppida, kui süüdistatav tunnistab ennast süüdi ja kasutab oma õigust lihtmenetlusele	Konstaablid Priit Olup, Risto Pärn ja Arvi Tammekänd ning endine politseinik Dmitri Kilinkarov tunnistavad end süüdi ja sõlmivad esialgse lihtmenetluse kokkuleppe.	23.09.2002 EPL (pistist võtnud politseinikud on nõus vanglaga) 23.09.2002 BNS (pistist võtnud politseinikud on nõus vanglaga) 08.10.2002 BNS (pistist võtnud politseinikud astuvad kohtu ette)	3
10.	Uurija koostab süüdistuskokkuvõtte, milles esitab süüdistuse sisu ja otsustab süüdistatava ametist kõrvaldamise vajaduse ning saadab toimiku prokurörile			0
11.	Prokurör kinnitab süüdistuskokkuvõtte või tagastab uurijale täiendavaks eeluurimiseks koos juhistega			0
12.	Prokurör saadab kriminaalasja kohtusse			0
13.	Kohtunik koostab kohtu alla andmise määruse			0
14.	Esimese astme	9.10.2002 tunnistab	09.10.2002 BNS	3

	kohus	Tallinna Linnakohus Olupi, Pärna ja Tammekännu süüdi KrK 164 lg 2 p 1, 2 ja 4 ja KrK 161 järgi ning Kilinkarovi KrK 164 märgiga 1 lg 2 p 1 järgi. Tallinna Linnakohus mõistab Olupile 1 aasta ja 6 kuud vangistust, Pärnale 2 aastat vangistust tingimisi 3-aastase katseajaga, Tammekännule 1 aasta ja 6 kuud vangistust, Kilinkarovile 10 kuud vangistust.	(kohus pani pistist välja pressinud politseinikud vangi) 10.10.2002 EPL (kohus mõistis väljapressijaist konstaablitele vanglakaristuse) 10.10.2002 Postimees (kohus mõistis väljapressijaist konstaablitele vanglakaristuse)	
15.	Võimalik teise astme ehk apellatsioonikohus			0
16.	Kohtuotsus pööratakse täitmisele			0
17.	Võimalik taotleda Riigikohtu loakogu nõusolekut edasi kaebamiseks kolmandasse astmesse			

Konstaablite Priit Olupi, Risto Pärna ja Arvi Tammekännu ja endise politseiniku Dmitri Kilinkarovi altkäemaksujuhtumi kaasuse kajastusi ilmub kirjutavas meedias 12 korral. Esimesena loo avalikustanud Eesti Päevaleht kirjutab altkäemaksukaasusest 4 korral, Postimees 3, BNS 4 ja ETA 1 korral. Kajastused algavad kriminaalmenetluse eeluurimise faasis, kus süüdistus on juba esitatud. Süüdistatavad kasutavad lihtmenetluse kokkulepet, mida meedia kajastab 3 korral, nagu ka hilisemat kohtuotsust konstaablite kaasuses.

Meediakajastused on menetluse faasides jagunenud optimaalselt, kajastuse saab nii kapo võimalike tunnistajate otsimine kui ka lihtmenetluse kokkulepe ja kohtuotsus.

5.4.3. Konstaablite kaasuse diskursuse analüüs

Tekst 22: EPL, 12.08.2002

- 1 Kapo tabas politseiinfo lekitajad
- 2 Konstaablid teatasid altkäemaksu eest turumüüjaile politseireididest
- 3 Kaitsepolitsei esitas eelmisel nädalal süüdistuse kolmele Tallinna politseikonstaablile, kes pressisid välja altkäemaksu lõbustusteenust pakkunud firmalt ning hoiatasid Kadaka turul piraatkaubaga kauplejaid politseihaarangute eest.
- 4 Iga kuu pressis kolmik 6000 krooni välja nende teeninduspiirkonnas Lepatriinu tänaval tegutsenud väidetavalt bordellilt selle eest, et sinna ei tehtaks politseireide. Samuti lubasid konstaablid reididest ette hoiatada või siis mitte anda seaduserikkumiste kohta koostatud protokollidele ametlikku käiku. Politseinikud külastasid ka ise lõbustusasutust.
- 5 “Raha mittemaksmisel ähvardati sellega, et politsei hakkab just nimelt selles mittetulundusühingus viima rikkumiste tuvastamiseks läbi politseireide,” ütles eile kaitsepolitsei pressiesindaja.
- 6 Altkäemaksu võtmise eest esitas kaitsepolitsei süüdistused Lõuna politseiosakonna konstaablitele Priidule (31), Ristole (28) ja Arvile (29) ning koos nendega tegutsenud endisele konstaablile Dmitrile (58). Kolm meest on vahi all, üks vabaduses.
- 7 Väljapressimist uurides said kaitsepolitseinikud jälile, et sama politseinike grupp on paari aasta jooksul seotud ka altkäemaksu väljapressimisega Kadaka turul kauplevatelt äri meestelt.
- 8 “Politseitöötajatele altkäemaksu andnud ettevõtjate tegevust reidide käigus ei kontrollitud ning neid hoiatati reidide toimumisest ette, mille tulemusena olid reidid ebaefektiivsed,” ütles kaitsepolitsei pressiesindaja. Tema sõnul võtsid politseinikud ka endale või müüsid maha mitteametlike politseireidide käigus ettevõtjatel aravõetud kaupa.
- 9 Osa süüdistatuist on eeluurimisel oma osalust Kadaka turu äri meestelt pistise väljapressimises ka ise tunnistanud.
- 10 Lõuna politseiosakonna ülemkomissari Raivo Kүүdi sõnul kahtlustas ta neid konstaableid juba ammu. “Töö selle juhtumi kallal käis kaua. Selliste asjade avastamine on raske,” ütles Kүүt. “On hästi, et nii läks.”
- 11 Tallinna prefekt Kalle Laanet hindas väljapressijate vahistamist politsei töövõiduks.
- 12 “Oleme tõsiselt alustanud Tallinna politsei ridade puhastamist ebaväärikast ja kuritegelikust elemendist.” lausus Laanet. “Arendame selles vallas koostööd nii kaitsepolitsei kui ka politseiameti sisekontrolliga ja oleme loonud ka endale tugeva sisekontrolli talituse.”
- 13 Politsei juhtkonnale polnud prefekti sõnul see lugu üllatuseks, “Kuluaarivestlustes kuuleb mõne Tallinna politseiniku kohta igasuguseid jutte – kes käitub ebaeetiliselt, kes võtab raha.” lausus Laanet. “Eesmärgiks on need üksikud inimesed avastada ja neist lahti saada. Töö selle nimel käib juba pikemat aega.”

Uudises ajakirjanike poolt kasutatud kindel kõneviis (tekst 22 lõik 1, 2, 3, 6) viitab eeldusele, et konstaablid on süüdi politseiinfo lekitamises ja altkäemaksu väljapressimises, ehkki

tegemist on alles süüdistusega. Samuti toetab kapo pressiesindaja tsitaatidena esitatud tekst süüdistust, kuna esitab süüdistust kindlas kõneviisis kui tõendatud süüd (tekst 22 lõik 4, 7).

Allikatena kasutab EPL kapo pressiesindajat, Tallinna politseiprefekti Kalle Laanetit ja Tallinna lõuna politseiosakonna ülemkomissari Raivo Kүүti. Kapo pressiesindaja esindab juhtumit uuriva ametkonnana süüdistust (tekst 22 lõik 3, 4, 5, 6, 7). Laanet ja Kүүt distantseerivad politseijuhtidena kriminaaluurimise all olevad konstaablid organisatsioonist, tehes ka preventsiiooni (tekst 22, lõik 9, 10, 11, 12). Laanet teeb lisaks avalduse, milles laseb Tallinna politseil paista mitte kui süüdistatavate organisatsioonil vaid aktiivselt taolisi juhtumeid takistaval ja avastaval organisatsioonil (tekst 22, lõik 10, 11, 12). Konstaablid ja endine politseinik artiklis sõna ei saa, nende teenistuse kohta pole samuti informatsiooni rohkem, kui nende vastu suunatud ülemkomissarile omistatud hinnang (tekst 22, lõik 9).

Negatiivse taustana toob artikli autor sisse informatsiooni, et süüdistatavad külastasid ka ise lõbustusasutust, mis on väidetavalt bordell (tekst 22 lõik 3, 4). Huvitavaks asjaoluks on artikli keeleline konstrueerimine viisil, et kindlas kõneviisis on esitatud politseinike süüdi olemine altkäemaksu väljapressimises, kuid samas lauses kasutatakse lõbustusasutuse kohta väljendit 'väidetav bordell' (tekst 22 lõik 3).

Ajakirjandus jätab Kүүdile esitamata küsimuse, miks Tallinna politsei ise ei reageerinud, kui kahtlustas neid juba ammu (tekst 22 lõik 9). Laanetil lastakse rahulikult anda tsitaat, kus ta peab väljapressijate 'vahistamist' töövõiduks (tekst 22, lõik 11), ometi pole probleem ju mitte vahistamises, vaid kuriteo avastamises. Kuriteo avastamise viisist ei ole artiklis juttu.

Tekst 23: EPL, 13.08.2002

- 1 Kapo otsib kuriteos kahtlustatavate politseinike vastu tunnistajaid
- 2 Tallinna Lõuna politseijaoskonna konstaableid Lepatriinu tänava lõbustusasutusest pistise võtmises süüdistav kapo peab leidma tunnistajad, kes kinnitaksid, et kolmik oli seotud ka Kadaka turu piraatkaubitsejatele info lekitamisega.
- 3 Seni pole konstaablitele Priit Olupile (31), Risto Pärnale (28) ja Arvi Tammekännule (29) turul pistise eest ametisaladuste lekitamise eest süüdistust esitatud. Lisaks neile kahtlustab kapo piraatkaubitsejatega seotuses mitme aasta eest politseist lahkuma pidanud Dmitri Kilinkarovi (58).
- 4 Kreeka rahvusest endist konstaablit üritas Tallinna politseiprefektuur töölt vabastada mitu aastat tagasi, sest teda kahtlustati Kadaka turu müüjatele eesoleva reidi aja avalikustamises.

- 5 Kilinkarov vaidlustas töölt vabastamise kohtus ja prefektuur võttis mehe tagasi tööle. Seejärel vabastati aastakümneid korrakaitse-süsteemis töötanud mees aga eesti keele vähese oskuse tõttu.
- 6 Eesti Päevalehe andmeil on kapol teada teisigi politseinikke, kes võivad olla seotud Kadaka turuga. Väidetavalt võivad turuärikatega läbi käia Lõuna politseijaoskonna naisuurija ja tema abipolitseinikust meessõber, kes ise ka turul kaupleb.
- 7 Ühe allika sõnul tekkis Kadaka turul süsteem, kus uurija ei tagastanud abipolitseinikuga koostöö tegemisest keeldunud müügiboksides sealt kontrollimiseks võetud kaupa.
- 8 ”Kaup viidi minema müüja käest. Kui see osutus seaduslikuks, väitis uurija, et tagastab selle ainult omanikule,” lausus tundmatust palunud infoallikas. ”Kuna äride omanikud olid sageli kaukaasia päritolu, kes ei tahtnud politseisse tulla, siis tekkis uurijal nii võimalus tema kätte jäänud kaup omastada.”
- 9 Vältimaks kaupade konfiskeerimist, võisid augusti alguses vahistatud konstaablid pakkuda turuärikatele tehingut, et katuseraha eest hoiatavad nad kauplejaid politseireididest.
- 10 ”Mulle polnud saladus, et teave osakonnast lekib,” ütles konstaablite ülem, Lõuna politsei korrakaitsetalituse komissar Margo Reiska. ”Olin kindel, et informaatore oli meie hulgas, sest mulluste reidide ajal olid politsei turule jõudes müügiboksid alati suletud.”
- 11 Reiska sõnul teatas ta alluvatele kahtlustest koosolekul. ”Väliselt jätsid kõik ausa mulje. Vaatasid tõsiste nägudega otsa ja noogutasid,” ütles komissar.
- 12 Reiska sõnul said Olup ja Pärn mullu noomituse, sest jäid kriminaalasjade menetluste tähtaegade pikendamistega pidevalt hiljaks. Tammekänd on saanud distsiplinaarkorras karistada selle eest, et sõitis vabal ajal purjuspäi autoga.

Tundub, et tegemist on kapo initsieeritud artikliga, hankimaks informatsiooni ja tunnistajaid kriminaalasja uurimise huvides, kuigi kapo ei ole allikana identifitseeritud ega tsiteeritud. Õiguslikus diskursuses korrektne informatsioon konstaablite kahtlustamise kohta (tekst 23, lõik 1, 2, 3) on täiendatud süüdistust ette valmistava kapo selge sooviga inkrimineerida kahtlustatavatele politseiinfo lekitamine, vt sõnakasutust ‘peab’ ja kindlas kõneviisis ‘kolmik oli seotud’ (tekst 23, lõik 2). Kapo uurimise ülesandest lähtuvalt tundub olevat kapo pressiteenistus süüdistuse formeerimise teenistusse pandud, kui kasutab ajakirjandust kui tribüüni kuriteo avastamisele kaasa aitamiseks, toimides ühemõtteliselt seadusega pandud kohustust täites (KrMK § 107 lg 1).

Negatiivse, samas politseid õigustava taustana on toodud Kilinkanovi politseist vabastamise lugu (tekst 23, lõik 4, 5), kuid ajakirjanik jätab küsimata küsimused esialgse vabastamise asjaoludest nii politseilt kui kohtult (tekst 23, lõik 5).

Süüdistatava rahvuse esile toomine (tekst 23, lõik 4) tähendab delikaatsete isikuandmete avaldamist ning on vastuolus demokraatliku ühiskonna hea ajakirjandustavaga, kus asjaosaliste rahvust ei rõhutata, kui sellel olulist tähtsust ei ole (Bagerstam, 1997). Kilinkarovi kreeka rahvuse väljatoomine on seda kummalisem, et hilisemas kohtuotsuses on tema isikuandmetes märgitud rahvus venelane.

Artikli eesmärk tundub võimalike altkäemaksuskeemide kirjeldamise kaudu tekitada äratundmist altkäemaksu väljapressimise ohvriks langenutel ja asjast teadlikel, leidmaks tunnistajaid. Kuna tegemist on täisnimedega identifitseeritud politseinikega, kellele esitatava täiendava süüdistuse loomiseks tunnistajaid otsitakse, halvendab see nende seisundit ka potentsiaalsete kohtualustena.

Tõenäoliselt on süüdistust koostav kapo, keda meedia katab väljenditega 'Eesti Päevalehe andmeil on kapol teada' (tekst 23, lõik 6) ja 'üks allikas' (tekst 23, lõik 7), kes annab informatsiooni ka järgmistest, kelle suhtes altkäemaksu võtmist kahtlustab, identifitseerides need isikud kahtlustatavatena ja kirjeldades teguviisi võimalike asjassepuutuvate tunnistajate leidmiseks piisaval määral, kuid nimesid nimetamata (tekst 23, lõik 6, 7, 8, 9). Tähelepanuväärne on identifitseerimise aste uute kahtlusalluste kirjeldamisel, kus vormiliselt ei avaldata kellegi nime (tekst 23, lõik 6).

Uudislugu põhineb identifitseerimata allikate kasutamisel, vaid konstaablite ülem saab sõna süüdistuse kinnitamiseks (tekst 23, lõik 10) ja konstaablite eelnevate rikkumiste esile toomiseks (tekst 23, lõik 12). Toodud negatiivne taust ebapuhtast teenistuskäigust (tekst 23, lõik 12) rõhutab süüdistavate eeldatavat süüd.

Tekst 24: EPL, 23.09.2002

- 1 Pistist võtnud politseinikud nõus vanglaga
- 2 Kolm väljapressijat tunnistavad süüd ja on nõus vabadusekaotusega
- 3 Kadaka turu müüjatelt ja lõbustusasutuselt altkäemaksu välja pressinud Tallinna politseinikud nõustasid kandma vanglakaristust, kui kohus on nõus kokkuleppemenetlusega.
- 4 Prokurör Kristel Siitam ei soovinud kolme endise politseiniku advokaatidega sõlmitud esialgset kokkulepet avaldada. Ta märkis, et jutt käib reaalsetest, mitte tingimisi vanglakaristustest.
- 5 "Praegu on see veel ehku peal asi, kuni kohus pole karistusi kinnitanud," ütles Siitam.

- 6 Kaitsepolitsei süüdistab väljapressimises ja altkäemaksu võtmises Tallinna Lõuna politseijaoskonna vanemkonstaablit Risto Pärna, konstaablit Arvi Tammekändu ning nende kolleegi, vahendajana tegutsenud Dmitri Kilinkarovit. Kõik kolm on ennast süüdi tunnistanud.
- 7 Turumüüja maksis 300 krooni. Üks turumüüja, kes kolmiku vastu tunnistusi andis, väitis, et maksis neile tänavu mais ja juunis 300 krooni. 56-aastane müüja tegutses Kadaka turul füüsilisest isikust ettevõtjana. Tema sõnul oli ta politseinikele makstes sundseisus, sest tahtis pääseda sagedastest politseireididest, mis häirisid tema müügiboksis kliente ja vähendasid äri kasumit. Müüjanna maksis igakuist summat otse Kilinkarovile.
- 8 Endist konstaablit Kilinkarovit üritas Tallinna politseiprefektuur töölt vabastada mitu aastat tagasi, sest teda kahtlustati juba siis reidi aegade avalikustamises Kadaka turu müüjatele.
- 9 Kilinkarov vaidlustas töölt vabastamise kohtus ja prefektuur võttis mehe tagasi tööle. Seejärel vabastati aastakümneid korrakaitseüsteemis töötanud mees eesti keele vähese oskuse tõttu.
- 10 Pistis hoidis ära politseireidid. Lisaks süüdistab kaitsepolitsei korralvalvureid selles, et iga kuu pressisid nad oma teeninduspiirkonnas Lepatriinu tänavas väidetavalt bordellina tegutsenud asutuselt välja 6000 krooni, et sinna ei tehtaks politseireide.
- 11 Samuti lubasid konstaablid reididest ette hoiatada või siis mitte anda seaduserikkumiste protokollidele ametlikku käiku. Politseinikud külastasid ka ise lõbustusasutust.
- 12 ”Raha mittemaksmisel ähvardati sellega, et politsei hakkab just nimelt selles mittetulundusühingus rikkumiste tuvastamiseks politseireide korraldama,” on kaitsepolitsei pressiesindaja öelnud Eesti Päevalehele.

Ajakirjanik edastab informatsiooni võimalikust lihtmenetluse kokkuleppest, kasutades uudist konstrueerides allikana prokurör Kristel Siitamit (tekst 24, lõik 4, 5).

Karistusseadustiku kehtimise 23. päeval ei seleta ajakirjanik kokkuleppemenetluse olemust, mis on Eesti õigusruumis seni rakendamata viis õigustmõistva otsuse saamiseks. Samas pole põhjust eeldada, et lugeja sellest ilma juurde kuuluvate selgitusteta aru saaks.

EPL jätab käsitlemata neljanda samas kuriteos süüdistatava konstaabli Priit Olupi nõustumise või mittenõustumise menetlusega, mainimata isegi talle esitatud süüdistust tema osalusest samades kuriteoepisoodides (tekst 24, lõik 6). Arusaamatul põhjusel kaob käsitlest ära üks süüdistatavatest, kuigi uudis konstrueeritakse selgelt eelnevate uudiste taustale, kus juttu neljast. Siiski võib arvata, et põhjuseks on taas kord tuginemine ühele allikale, antud juhul prokurör Siitamile, kes andis info sellest, et kolm süüdistatavat on nõus reaalse vangistusega, kuid jättis käsitlemata ühe, kes ei olnud nõus. Kuna kapoga ei ole ajakirjanik värskest kontakti võtnud ja eelmisel korral oli kirjutajaks teine ajakirjanik, siis tekib artiklisse tüüpiline allikatasakaalustamatusest tulenev viga.

Vastukäivat informatsiooni annab artikkel Kilinkanovi kohta, kelle väidab olevat politseinike kolleegi (tekst 24, lõik 6) ning paar lõiku hiljem endise politseiniku (tekst 24, lõik 8). Samas artiklis on nimetatud ka kõiki kolme ekspolitseinikeks (tekst 24, lõik 4). Nende tegelik staatus ja võimalik seotus politseiga artikli ilmumise ajal jääb selgusetuks.

Identifitseerimata allikast pärineb informatsioon turumüüja antud altkäemaksust (tekst 24, lõik 7). Lõikudes 8-12 kordab EPL juba avaldatud taustainfot süüdistuse kohta.

Kuigi süüdistatavad on süü omaks võtnud, pole kohtuotsust veel tulnud ja nende nimetamine pistist võtnud ja altkäemaksu välja pressinud politseinikeks on pisut ennatlik.

Tegutseja ja rääkiv allikas on prokurör Kristel Siitam, institutsionaalne tegutseja on kapo, allikas, kelle varem öeldut tsiteeritakse, on kapo pressiesindaja, süüdistatavad on vaikivad tegutsejad, kelle nõustumist vahendab prokurör. Turumüüjat esindab ilmselt kapo süüdistus (tekst 23, lõik 7).

Tekst 25: BNS, 08.10.2002

- 1 Pistist välja pressinud politseinikud astuvad kohtu ette
- 2 Tallinna linnakohus võib kolmapäevasel kohtuprotsessil kinnitada Kadaka turu müüjatelt ja bordellilt altkäemaksu välja pressinud politseinike lihtmenetluse kokkuleppe.
- 3 Altkäemaksu väljapressimise ja ametiseisundi kuritarvitamise eest on kohtu ees Tallinna Lõuna politsei endised töötajad Priit Olup (31), Risto Pärn (29), Arvi Tammekänd (29) ja Dmitri Kilinkarov (58).
- 4 Prokurör Kristel Siitam on kolme kohtualuse advokaadiga sõlminud kokkuleppe reaalse vanglakaristuse osas ning ühe kohtualuse advokaadiga tingimisi karistuse.
- 5 Kaitsepolitsei süüdistuse järgi pressisid politseinikud juunis ja juulis Tallinnas Lepatriinu tänavas tegutsenud bordellipidajalt välja 12.000 krooni, et tema ettevõttesse ei tehtaks politseireide.
- 6 Samuti lubasid konstaablid reididest ette hoiatada või siis mitte anda seaduserikkumiste protokollidele ametlikku käiku ning kasutasid ka ise lõbuteenust.
- 7 Süüdistuse järgi pressisid politseinikud 2000. aasta juunist kuni käesoleva aasta juulini Kadaka turul tegutsenud müüjatelt välja raha ning ähvardasid mittemaksmisel konfiskeerida kogu kauba.
- 8 Samuti konfiskeerisid politseinikud tõrksatelt turumüüjatelt korduvalt erinevat kaupa, kuid ei viinud seda politseihoidlasse ning jätsid selle endale.

Kuigi artiklis kasutab BNS õiguslikus diskursuses korrektset kapo süüdistuse refereeringut, annab kindlas kõneviisis pealkiri (tekst 25, lõik 1) selge suuna süüle.

BNS ei identifitseeri loo allikaid. Tegutsejatena on toodud süüdistatavad, kapo, prokurör, kohtualuste advokaadid, bordellipidaja, müüjad. Ükski tegutseja pole identifitseeritud allikana, kõik vaikivad

Tekst 26: BNS, 09.10.2002

- 1 Kohus pani pistist välja pressinud politseinikud vangi
- 2 Tallinna linnakohus kinnitas kolmapäeval lihtmenetluse kokkuleppe, mille järgi said Kadaka turu müüjatelt ja bordellilt raha välja pressinud politseinikud reaalsed vanglakaristused.
- 3 Kohus mõistis Tallinna Lõuna politsei endised töötajad Priit Olupi (31), Arvi Tammekännu (29), Dmitri Kilinkarovi (58) ja Risto Pärna (29) süüdi altkäemaksu väljapressimises ja ametiseisundi kuritarvitamises ning mõistis kolmele esimesele reaalsed vanglakaristused.
- 4 Olup ja Kilinkarov on vahi all olnud alates 18. juulist ning Tammekänd alates 22. juulist. Pärnal arvati karistuse hulka tema vahi all oldud aeg 18. juulist 26. juulini.
- 5 Olup ja Tammekänd said ühe aasta ja kuue kuu pikkuse ning Kilinkarov kümne kuu pikkuse reaalse vangistuse. Ainsana neljast kohtualusest sai kaheaastase tingimisi vangistuse Pärn.
- 6 Pärn sai tingimisi vanglakaristuse, kuna ta tunnistas puhtsüdamlikult oma süüd ning aitas kriminaalasja eeluurimisele igati kaasa.
- 7 Samuti peavad kõik neli maksma riigile teise astme kuriteo eest 1850 krooni sundraha.
- 8 Kilinkarov taotles kolmapäeval oma halvenenud tervisliku seisundi tõttu linnakohtult karistuse kergendamist, kuid kohus ei rahuldanud seda taotlust.
- 9 Kaitsepolitsei süüdistuse järgi pressisid politseinikud juunis ja juulis Tallinnas Lepatriinu tänavas tegutsenud bordellipidajalt välja 12.000 krooni, et tema ettevõttesse ei tehtaks politseireide.
- 10 Samuti lubasid konstaablid reididest ette hoiatada või siis mitte anda seaduserikkumiste protokollidele ametlikku käiku ning kasutasid ka ise lõbuteenust.
- 11 Süüdistuse järgi pressisid politseinikud 2000. aasta juunist kuni käesoleva aasta juulini Kadaka turul tegutsenud müüjatelt välja raha ning ähvardasid mittemaksmisel konfiskeerida kogu kauba.
- 12 Samuti konfiskeerisid politseinikud tõrksatelt turumüüjatelt korduvalt erinevat kaupa, kuid ei viinud seda politseihoidlasse ning jätsid selle endale

Uudis kajastab kohtuotsust lihtmenetluse kokkuleppe kinnitamise kohta. Artikkel toob välja karistused (tekst 26, lõik 4, 5, 6, 7), mõjudes nii preventiivselt ja kuriteole järgneva karistuse vältimatust propageerides. Veel toob uudis ära põhjenduse ühe kohtualuse kergemale karistusele (tekst 26, lõik 6), mõjudes õpetlikult ja õiguskaitstesüsteemi õiglust loovat kuvandit toetavalt.

Ajakirjanik jääb kuritegusid kirjeldades kapo süüdistuse juurde (tekst 26, lõik 9, 10, 11, 12), kuigi tegemist on juba kohtu poolt kindlaks tehtuga.

Ajakirjanduslikud allikad on identifitseerimata. Tegutsejad on Tallinna linnakohus, müüjad, bordell, täisnime ja vanusega identifitseeritud kohtualused ja kapo. Ükski neist ei saa sõna.

Ei ole toodud informatsiooni sellel kohta, millist sanktsioonivahemikku näeb ette antud dispositsioon ning mis oleks eeldatavalt võinud muutuda, kui lihtmenetluse kokkulepet poleks sõlmitud.

Tekst 27: EPL , 10.10.2002

- 1 Kohus mõistis väljapressijaist konstaablitele vanglakaristuse
- 2 Kadaka turu müüjalt ja lõbumajalt raha välja pressinud politseikonstaablid nõustusid eile Tallinna linnakohtus lihtmenetluse korras pooleteistaastase vangistusega, sest pika kohtuliku arutelu korral ähvardanuks neid kuni seitse aastat vanglat.
- 3 Kolm kuud vahi all veetnud endised Lõuna politseijaoskonna konstaablid Priit Olup (31) ja Arvi Tammekänd (29) said karistuseks poolteist aastat vangistust. Konstaablite ja väljapressitavate sidemeheks olnud Dmitri Kilinkarov (58), kes mitu aastat tagasi viletsa keeleoskuse tõttu politseitöölt lahkus, peab vanglas veetma kümme kuud.
- 4 Konstaabel Risto Pärn (28) pääses kaheaastase tingimisi karistusega, sest oli väljapressijaist passiivseim ja aitas pärast vahelejäämist uurimisele kaasa. Seetõttu vabastati ta vahi alt nädal pärast arreteerimist.
- 5 Konstaablid, keda kolleegid Tallinna politseist kahtlustasid väidetavalt pikka aega kokkumängus Kadaka turu müüjatega, jäid vahele, kui hakkasid juunis raha välja pressima Lepatriinu tänaval lõbumaja pidanud mittetulundusühingult Madam.
- 6 Vahistati rahanõudmisel. Reidide ähvardusel bordelli perenaiselt 12 000 krooni nõudnud konstaablid tegidki 20. juuni öösel lõbustusasutusse mitteametliku reidi, mille käigus saadud 4000 krooni mehed tasku pistsid. Vahi alla võeti politseinikud juulis, kui nad tulid lõbumajja 8000 krooni järele.
- 7 Vahistamise ajaks oli kaitsepolitsei salvestanud mitmed konstaablite telefonivestlused, kus nad nimesid mainimata rääkisid rahaasjadest.
- 8 Edasise uurimise käigus õnnestus kapol tõestada seegi, et mehed said igaüks

alates 2000. aasta juunist Kadaka turu müüjatelt iga kuu 3000 krooni. Tasuks informeerisid nad pistisemaksjaid turul plaanitavatest politseireididest.

- 9 Konstaablite ja müüjate kontaktisikuks oli kreeka rahvusest Kilinkarov, keda juba politseis töötamise ajal kahtlustati seotuses Kadaka turuga.
- 10 Altkäemaksu andjaid kapol tuvastada ei õnnestunud, kuid seaduse silmis oluks nemadki kurjategijad.
- 11 Tõestada õnnestus ainult ühe füüsilisest isikust ettevõtja juhtum, kellelt nõuti alates tänavu maist igakuiselt 300 krooni tasumist. Naise mõjutamiseks viisid konstaablid 4. mail Kadaka turul tema müügikohast minema 13 T-särki väärtusega 1300 krooni.
- 12 Müüsid äravõetud riideid. Samal päeval viisid mehed 2500 krooni väärtuses riidekaupa minema kahest teisestki müügiboksist, ilma et oleks vormistanud haldusõigusrikkumiste protokolle.
- 13 Minema viidud riideid müüjad hiljem tagasi ei saanud, sest tõenäoliselt vahetasid politseinikud need rahaks. Riiete võetuse protokollid leidis kapo Pärna kodu läbiotsimisel.
- 14 Politseikonstaablid (vasakul) Priit Oolup ja Arvi Tammekänd nõustasid neile mõistetud karistusega. Väljapressimise vahemeheks olnud Dmitri Kilinkarov (paremal) kurtis halba tervist ja uuris võimalust, kas talle oleks võimalik kümnest vanglakuust vähem mõista.

EPL kajastab kohtus mõistetud karistust hästistruktureeritult. Artiklil on selgelt preventiivne mõju, kuna asetab politseinike altkäemaksujuhtumi põhjus-tagajärg seosesse, kajastades nii kuritegusid kui ka karistusi.

EPL selgitab võimalikku karistust tavapärase kohtuprotsessi korral, võrreldes seda antud kaasuses tehtud lihtmenetluse kokkuleppega (tekst 27, lõik 2). Preventiivne on õiguskaitseorganitega koostööle läinud kohtualuse Risto Pärna karistuse ja selle mõistmise asjaolude selge väljatoomine (tekst 27, lõik 4). Samuti on oluline, et artiklis räägitakse ka altkäemaksu andmisest kui kuriteost (tekst 27, lõik 10), juhtides tähelepanu võimalike tulevaste seaduserikkumiste ärahoidmisele.

Siiski on artiklis esitatud informatsioonid ka vastuolusid. Lõigus 10 kirjutab ajakirjanik, et kapol ei õnnestunud tuvastada altkäemaksu andjaid, samas järgmises lõigus on kirjas juhtum, kus ühe füüsilisest isikust ettevõtja (FIE) altkäemaksu andmine leidis tõendamist. Ajakirjanik jätab käsitlemata selle FIE karistamise või karistusest vabastamise altkäemaksu andmise eest.

Artiklist küll ei nähtu, kuid ilmselgelt on tegemist kohtuprotsessilt saadud informatsiooniga, kuna varasematest käsitlustest selgemalt on välja toodud ka seaduserikkumised kauba konfiskeerimisel. Identifitseeritud allikaid loos ei ole.

Tegutsejatena tuuakse välja kohus, kohtualused, bordelli perenaine, Kadaka turu müüjad ja kapo, ent kõik on vaikivad tegutsejad ning peale kohtualuste identifitseerimata.

Taas on ühe kohtualuse rahvusena välja toodud kreeklane, kuigi kohtuotsuses on kirjas tema rahvusena venelane ning tegelikult on rahvuse näol Isikuandmete kaitse seaduse mõttes tegemist delikaatsete isikuandmete hulka kuuluva informatsiooniga.

Kokkuvõte

Tegemist on meedias üldiselt hästi kajastatud kriminaalmenetluse kaasusega, millesse meedia oli kaasatud eesmärgipäraselt, taotledes abi tunnistajate leidmisel ning andes kohtuotsuse järgselt üldpreventiivse efekti kuritegusid ja karistusi kõrvutades. Kindlasti oli oma osa käsitluse adekvaatsusest selles, et sõlmiti lihtmenetluse kokkulepe, mis järgnes kuriteo toimepanemisele üsna peatselt.

Süüdistamise faasis eksis meedia süütuse presumptsiooni ja ajakirjanduseetika koodeksi vastu, nimetades süüdistatavaid kindlas kõneviisis kuritegudes süüdi olevat.

Meedia ei kasutanud terve kaasuse kajastamisel ühtegi allikat, kes oleks süüdistatavate poolel esinenud, kogu kajastus toetas ainult süüdistust, olles ajakirjanduslikust diskursusest lähtuvalt ühepoolne ning esindades vaid niigi jõupositsioonil olevat süüdistavat poolt.

Uurimist uuriv diskursus kaasuse kajastuses puudub. Meedia toimib dominantse kapo vahendajana.

6. Järeldused

Analüüsinud nelja korruptsioonikahtluse uurimiseks läbi viidud kriminaalmenetluse meediakajastusi ja uurimisasutuste poolt edastatud teavet, võib väita, et õigusliku diskursuse muutumist ajakirjanduslikuks diskursuseks kriminaalmenetluse protsesside kajastamisel ei saa käsitleda ainult kui meedia initsiatiivil toimuvat deformatsiooni õiguslikust reaalsusest.

Kriitilise diskursuse analüüsi meetodil meediatekste ja nende lähteallikateks olnud uurimisametkondade pressiteateid ja -avaldusi analüüsides ilmnes oluline nii politseivõimu kui ka meediavõimu kuritarvitamine. Läbi kommunikatsiooni rikuvad uurimisametkonnad kriminaalmenetluses isikute põhiseaduslikke õigusi ja mõjutavad nii avalikku arvamust kui ka potentsiaalselt kohtupidamist. Uurimisametkonnad ja meedia inkrimineerivad kahtlusalustele läbi avaliku kommunikatsiooni nende süülisust nii keelekasutuse, ebaproportsionaalse ja tasakaalustamata infoallikate valiku, menetlusinformatsiooni kriitikavaba käsitlemise kui ka negatiivsete taustade lisamisega. Uurimisorganite pressiteenistused toetavad läbi oma avaliku kommunikatsiooni eeluurimist kui süüdistuskokkuvõttele eelnevat faasi kriminaalmenetluses. Nad konstrueerivad ise süüdistavat eelhoiakut, millele on meedial kalduvus politseilise institutsiooni autoriteetsuse tõttu omistada privilegeeritud, kriitikavaba staatus, mis lisaks diskursiivsete hoiakute ülevõtmisele tagab jõuametkondadele sageli ka ainsa allika staatuse ebatäielikku ajakirjanduslikku diskursust loova meediateksti konstrueerimisel.

Meediakäsitluste kallutatust loob kõnelevate tegelaste valik ja nende tsiteerimise maht. Meedia annab meelsamini sõna jõupositsioonil olevale uurimisorganile ja allikatele, kelle informatsioon toetab uurimisorgani süüdistust, võrdse esindatuse või selle asemel, et valida esindamiseks protsessi nõrgem pool, kus üksikisik riikliku süüdistusega võrreldes alati on. Meedia on valmis tegema süüdistust toetava uudise ka siis, kui uurimisorgan ei anna uut uudisväärtuslikku infot: sellisel juhul toetab meedia süüdistust kasvõi juba publitseeritud info taaskordamisega, mis kinnistab süüdistust.

Ajakirjandus ei analüüsi korruptsiooni, selle võimalikuks saamist, mõju ühiskonnale või politseiorganisatsiooni usaldatavusele. Ajakirjandus edastab kahe kolmandiku osas lõpptekstidest kapo loodud originaaldiskursust, veerandi osas lausa originaalteksti. Meedia publitseerib politseiallikaid kriitikavabalt, omapoolse ajakirjandusliku panuseta loo analüüsi,

tehes seda ka siis, kui info allikad ei pea võimalikuks endale kui info allikale viitamist. Politsei korruptsioonikaasuste kajastamisel meedias on edukad need allikad, kes ise informatsiooni pakuvad.

Vältimaks kohtu kallutamist, ei tohiks meedia konstrueerida publikatsioone selliselt, et need saaksid mõjutada avalikku arvamust ja/või kohtupidamise sõltumatust. Eriti ohtlikuks saab taoline kallutav käsitlemine Eesti kohtunike seas läbi viidud uuringu valguses, kus 40 % kohtunikest tunnistas, et eeldatav avalik arvamus võib teatud juhul nende tehtavat otsust mõjutada (Ginter 2002).

Lisaks kohtueelsele avaliku arvamuse ja seeläbi kohtusüsteemi mõjutamisele tuleks meedial ja uurimisametkondadel enda tegevus kriminaalmenetluse materjalide avaldamisel viia kooskõlla Põhiseadusega, mis selgelt süütuse presumptsiooni sätestab. Süüdistust formeeriva ametkonna standardne mõtlemine kahtluselusest kui süüdi olevast isikust peaks muutuma süülistust tõestava ametkonna suhtumisest süüdi olemist uuriva ametkonna suhtumiseks. Kriminaalmenetluse materjalide avaldamises eksimuste ärahoidmiseks ja seeläbi isikute põhiõiguste riive välistamiseks tuleks nii uurimisasutustel kui ka meedial lükata kriminaalmenetluse kajastamise peaarõhk kohtupidamise faasile, kus süüdistaja ja süüdistatav saavad mõlemad oma õigusi kaitsta ning avalikkuse põhjendamatu negatiivse tähelepanu alla ei satu kahtlustatavad, kellele süüdistust kuriteokooosseisu puudumise tõttu ei esitatagi.

Nelja kriminaalmenetluse kajastust analüüsides nähtub iseloomulik interdiskursiivsus, sageli toimuvad üleminekud sama publitseeringu sees täiesti märkamatuult. Uudistes kasutatakse õigusliku diskursuse infot (allikas: kapo teated või muu politseiline allikas), lisades sellele õiguslikust käsitlusest väljuvaid väiteid, mis on iseloomulikud ajakirjanduslikule diskursusele. Artiklites on kaasust käsitlev info juhtumi kohta õiguslikus diskursuses, muus osas on tekstid konstrueeritud ebatäielikus ajakirjanduslikus diskursuses.

Loo kajastamine kohtumõistmise faasi jõudmisega uut mõõdet ei saa ning meedia ei kajasta kaasust menetluse lõpuni, analüüsist rääkimata. Eriti taunitav on (SL Õhtulehe) kohtuotsuseid ignoreeriv kajastuspoliitika: analüüsitavatest kaasustest ei kajastanud väljaanne kordagi kaasuste kohtufaasi.

Taolisel korruptsioonijuhtumite kajastamisel meedias ei ole ühiskonna korruptsioonitaseme alandamise mõttes eeldatavat efekti, kuna meedia ei käsitle korruptsiooni uurivast aspektist, vaid toodab kahtlustatavast süüdlase juba eeluurimise faasis.

Avalikkuse arvamus politsei korruptsioonist on meedia ja süüdistavate ametkondade konstrueeritud politseinike kui üksikisikute tasandil. Meedia ei võta politsei korruptsiooni kriitiliselt uurida, ei esita küsimusi sellise tegude võimalikkusest, toimimise ja kontrolli süsteemidest.

Meedia defineeriks enda ülesandena justkui uurimisorganitega võidukihutamise või vähemalt sammu pidamise süüdistuse esitamisel, kaasuse uurimisel ja kohtumõistmisel. Meedia jätab tagaplaanile enda ajakirjandusliku ülesande uurida ja tegeleda uurimise järelevalvega, mis avaldub küsimuste mitteesitamises autoriteetsetele õiguskaitseorganitele ning kriminaalmenetluse ja kohtupidamisega venitamise korral kriitiliste publikatsioonide puudumises.

Summary

After having analysed the media coverage of four criminal proceedings carried out to investigate suspicion of corruption as well as the data forwarded by the investigative bodies, it may be argued that the change of legal discourse into journalistic discourse of coverage of criminal proceedings cannot only be deemed to be a deformation of legal reality on the initiative of the media.

Critical discourse analysis of media texts and press releases of investigative bodies (acting as the sources of the former) made the material abuse of police and media power evident. Investigative bodies use the communication to violate the constitutional rights of persons in criminal proceedings as well as influence the public opinion and potential trial. The investigative bodies and the media incriminate the suspects via public communication with their choice of words, disproportional and unbalanced choice of information sources, discussion of information relevant to the proceedings with no criticism and also addition of negative background information. Press bureau's of investigative bodies support the pre-trial investigation as a phase in the criminal proceedings that leads up to the summary of charges by way of their public communication. They come up with a preliminary attitude of accusing nature, which the media tends to treat with a privileged status free of criticism, mainly due to the authority held by the institution of police — this, in addition to the transfer of discursive stances, guarantees the power authorities a status of sole source of information.

The attitude of media coverage is the result of the choice of players and the extent that they are cited. The media tends to give floor to an investigative body and sources that speak from a position of power and whose information supports the charges filed by the investigative authority rather than give equal representation or choose to represent the weaker party (bearing in mind that an individual is always in a weaker position in comparison to the summary of charges filed by the state). The media is willing to present news supportive to the charges even if an investigative body fails to provide new and reliable information: in this case the media seconds the charges only by repeating the supportive information already once published.

The press does not analyse corruption, the possibilities of occurrence thereof, influence on the society or the reliability of the police organisation. Two thirds of the final texts of the press

present the original discourse compiled by the Security Police, whereas a quarter of it actually are original texts of the Security Police. The media publicises its police sources with no criticism, without adding its own journalistic contribution to the analysis, even if the sources of information refuse to be referred to. When reflecting upon cases about police corruption in the media, only sources willing to offer information are successful.

In order to avoid affecting the court, the media should not compile its publications in a way that allows them to shape the public opinion and/or the independence of the judiciary. This becomes extremely dangerous in the light of a study carried out among Estonian judges where forty per cent of the judges admitted to letting the presumable public opinion affect their judgments in certain cases (Ginter 2002).

In addition to the pretrial public opinion and its effects on the judiciary, the media and the investigative bodies should make sure that their activities in presenting the materials of criminal proceedings to the public conform to the Constitution, which explicitly sets forth the presumption of innocence. The standard line of thinking of prosecuting officials, which regards the suspect as a person guilty of a crime, should change from proving the person's guilt to investigating such guilt. In order to avoid mistakes in the publication of criminal proceedings and the subsequent violation of fundamental rights of persons, the investigative bodies and the media should move the emphasis of coverage of criminal proceedings to the trial phase where both the prosecutor and the accused can defend their rights. This would also prevent the public from paying unnecessary and negative attention to suspects, the charges against who are withdrawn due to the lack of necessary elements of a criminal offence.

When analyzing the coverage of four criminal proceedings, a characteristic inside the discourse becomes evident; often the transitions within the same publication are completely unnoticeable. The news employs information from the legal discourse (source: Security Police announcements or other police source), adding statements that are beyond legal coverage and bear the characteristics of journalistic discourse. In the articles, the information regarding the case is presented in the manner of legal discourse whereas in other sections the texts have been compiled in the mode of incomplete journalistic discourse.

The coverage of a story does not gain any new dimensions once it reaches the trial phase and the media neither covers the case all the way to its end nor presents an analysis of the case.

What deserves particular reprobation is a coverage policy (e.g. of SL Õhtuleht) that completely ignores judgments: of all the cases analyzed, not once did the publication cover the trial phase of the cases.

Such media reflection on corruption does not have the desired effect of decreasing the level of corruption in the society because the media does not regard the corruption from an investigative angle but instead makes the suspect an offender already during the preliminary investigation.

The public opinion on police corruption as reflected by the media and the investigative bodies exists on the level of policemen as single individuals. The media would neither investigate police corruption in a critical manner nor ask questions about the possibility of such actions, the operation and control systems thereof.

The media seems to define its task as a race with the investigative bodies or at least keeping up with them in bringing charges, investigating cases and delivering judgments. The media completely overlooks its obligation to investigate and supervise investigations, which is manifest in its failure to submit questions to the law enforcement authorities as well as in the absence of critical publications in the event of prolongation in criminal investigations and court proceedings.

Kasutatud kirjandus

Fairclough, N. (1992). *Discourse And Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Bell A. (1998). The Discourse Structure Of News Stories, *Approaches To Media Discourse*. Allan Bell and Peter Garrett, Oxford & Massachusetts: Blackwell Publishers

Harro, H. (2001). *Changing Journalistic Conventions In The Press. Empirical Studies On Daily Newspapers Under Different Political Conditions In*. 220, 238.

Ginter, J. (2002). Sotsioloogilise uuringu tulemused. *Korruptsiooni piiramisest Eestis*. Tartu: Sihtasutus Iuridicum, 125-134.

van Dijk, T. (1988). *News As Discourse*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Klitgaard, R. (1988). *Controlling Corruption*. Berkley & Los Angeles: University Of California Press.

Sootak, J.(1998). Altkäemaks: kas uus tõlgendus seadusele? *Juridica* nr 1998, 8.

Pöör, J. (1997). Kas ametnikud peaksid oma tulud avalikult deklareerima? *Äripäev*, 20. oktoober.

Mõtsar, S. (1997). Majanduslike huvide deklaratsioonidega tegeleva komisjoni volitused laienesid. *Äripäev*, 31. märts.

Sillaots, M. (2002). Objektivse õiguse alasuund. *Korruptsiooni piiramisest Eestis*. Tartu: Sihtasutus Iuridicum, 91-104.

Frank, B. & Schulze, G. (1998). How Tempting Is Corruption? More Bad News About Economists. *Discussionsbeiträge* 1998, 164 aus dem Institut Volkswirtschaftslehre, Universität Hohenheim, Stuttgart, april 1998

Entire Report Monitoring The EU Accession Process, Corruption And Anti-Corruption Policy. Open Society Institute (2002). <http://www.eumap.org/reports/2002/content/50>, mai, 2003.

Corruption And Anti-Corruption Policy In Estonia. Open Society Institute (2002). http://www.eumap.org/reports/2002/content/50/233/2002_c_estonia.pdf, mai, 2003.

Harro-Loit, H. (2003). Missugust tegelikkust konstrueerivad uudised? Keel ja Kirjandus maikuu number

Sigal, L. (1986). Sources Make The News. *Reading The News*. New York: Pantheon Books

Harro, H. (2003) *Intertekstuaalne analüüs ajakirjanduslike tekstide dekonstrueerimise võimalusena*. Tartu: Õpetatud Eesti Seltsi väljaanne, 62-71.

Bagerstam, E. (1997). *Ajakirjandusvabadus demokraatlikus ühiskonnas*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Kasutatud allikad

Eesti Vabariigi Põhiseadus. <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=24304>, veebruar, 2003.

Eesti ajakirjanduseetika koodeks. <http://www.eall.ee/eetikakoodeks.html>, märts, 2003.

Korruptsioonivastane seadus. <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=239851>, veebruar, 2003.

Karistusseadustik. Riigi Teataja I 2001, 61, 364. Juura, Õigusteabe AS, 2001.

Kriminaalkoodeks. http://seadus.ibs.ee/aktid/%FCn.sk.19920507.1221.*.html, mai, 2003

Avaliku teabe seadus. <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=191530>, veebruar, 2003

Kriminaalmenetluse koodeks. Riigi Teataja I osa nr 85. Riigi Teataja Kirjastus, 18. oktoober 2002

Lisa 1 Muravljovi kaasuse meediakajastused

Väljaanne	Kuupäev	Artikli pealkiri	Asukoht
Kapo	17.12.01	Kaitsepolitsei vahistas altkäemaksu väljapressijast politseiniku	Tekst 1
SL Õhtuleht	18.12.01	Kapo vahistas Sillamäe politseiniku	Tekst 2
BNS	18.12.01	Kaitsepolitsei tabas altkäemaksu nõudnud vaneminspektori	Lisa 1.1.
EPL	19.12.01	Kapo tabas altkäemaksu nõudnud politseiniku	Lisa 1.2.
BNS	27.12.01	Pistist nõudnud Virumaa politseinik sai süüdistuse	Lisa 1.3.
BNS	12.02.02	Pistist võtnud Virumaa politseinik pääses vabadusse	Lisa 1.4.
EPL	12.02.02	Vargalt altkäemaksu nõudnud politseinik pääses vahi alt	Lisa 1.5.
Põhjarannik	22.05.02	Altkäemaksu süüdistusega politseinik vallandati päevapealt	Tekst 3
Kapo	02.07.02	Altkäemaksu väljapressinud politseinik astub kohtu ette	Tekst 4
BNS	02.07.02	Pistist välja pressinud endine politseinik astub kohtu ette	Lisa 1.6.
SL Õhtuleht	03.07.02	Altkäemaksu välja pressinud ekspolitseinik läheb kohtu alla	Tekst 5
Põhjarannik	12.07.02	Altkäemaksuga seotud politseinikud võivad vangi minna	Tekst 6
BNS	17.10.02	Kohus pistist välja pressinud ekspolitseiniku üle jäi ära	Lisa 1.7.
Põhjarannik	07.11.02	Altkäemaksu võtmises süüdistatud kriminaalpolitseinik eitas kohtus süüd	Tekst 7
BNS	21.11.02	Kohus endise politseiniku üle jätkub kohtuvaidlustega	Lisa 1.8.
BNS	23.01.03	Kohus langetab otsuse endise politseiniku süüasjas	Lisa 1.9.
BNS	24.01.03	Kohus mõistis pistist nõudnud politseiniku vangi	Lisa 1.10
Põhjarannik	25.01.03	Kohus mõistis raha eest narkomaani vabastanud politseiniku vangi	Tekst 8
EPL	27.01.03	Kohus mõistis raha eest narkomaani vabastanud politseiniku vangi	Lisa 1.11

Lisa 1.1. BNS, 18.12.2001

Kaitsepolitsei tabas altkäemaksu nõudnud vaneminspektori

Kaitsepolitsei vahistas altkäemaksu väljapressimise eest Sillamäe politseijaoskonna vaneminspektori Vladimir Muravljovi.

Kaitsepolitsei alustas kriminaalmenetlust möödunud neljapäeval, kui tuli ilmsiks, et Muravljov ähvardab vabaduse võtmise ja vägivallaga Kohtla-Järvel salajase varguse toime pannud isikut, nõudes temalt 10.000 krooni.

Reedel viis kaitsepolitsei Tallinna halduskohtu loal läbi kuriteo matkimise, mille käigus Muravljovi poolt 10.000 krooni altkäemaksu võtmine fiksteeriti, teatas kaitsepolitsei teisipäeval.

Pärast altkäemaksu saamist võeti Muravljov kahtlustatavana kümneks päevaks vahi alla.

Lisa 1.2. EPL, 19.12.2001

Kapo tabas altkäemaksu nõudnud politseiniku

Kaitsepolitsei vahistas altkäemaksu väljapressimise eest Sillamäe politsei vaneminspektori Vladimir Muravljovi.

Kapo alustas kriminaalmenetlust möödunud neljapäeval, kui tuli ilmsiks, et Muravljov ähvardab vabaduse võtmise ja vägivallaga Kohtla-Järvel salajase varguse toime pannud isikut, nõudes temalt 10 000 krooni.

“Reedel viis kaitsepolitsei Tallinna halduskohtu loal läbi kuriteo matkimise, mille käigus Muravljov võttis 10 000 krooni altkäemaksu,” teatas kaitsepolitsei eile. Muravljov võeti kümneks päevaks vahi alla.

Lisa 1.3. BNS, 27.12.2001

Pistist nõudnud Virumaa politseinik sai süüdistuse

Kaitsepolitsei esitas möödunud nädala lõpus süüdistuse pistist võtnud Virumaa politseinikule ja kohus jättis mehe järgmise aasta veebruarini vahi alla.

Kaitsepolitsei pressiesindaja sõnul sai Sillamäe politseijaoskonna vaneminspektor Vladimir Muravljov süüdistuse altkäemaksu väljapressimises ja tulirelva või laskemoona ebaseaduslikus omamises.

Kohtu määruse järgi peab Muravljov olema vahi all vähemalt kuni 12. veebruarini.

Kaitsepolitsei vahistas Vladimir Muravljovi 13. veebruaril, kui tuli ilmsiks, et Muravljov ähvardas vabaduse võtmise ja vägivallaga Kohtla-Järvel salajase varguse toime pannud isikut. Politseinik pressis esialgsetel andmetel kurjategijalt välja 10.000 krooni.

Kaitsepolitsei viis Tallinna halduskohtu loal läbi kuriteo matkimise, mille käigus fikseeriti Muravljovi poolt 10.000 krooni altkäemaksu võtmine.

Pärast altkäemaksu saamist võeti Muravljov kahtlustatavana kümneks päevaks vahi alla.

Lisa 1.4. BNS, 12.02.2002

Pistist võtnud Virumaa politseinik pääses vabadusse

Möödunud aasta lõpus kaitsepolitseilt pistise võtmises süüdistuse saanud Virumaa politseinik Vladimir Muravljov pääses teisipäeval vabadusse.

Urija ja prokurör pidasid võimalikuks lubada Muravljov vabadusse, kuna ta tunnistas end täies mahus süüdi ja kriminaalasjas on kõik vajalikud uurimistoimingud teostatud.

Muravljovi suhtes kohaldati tõkendina allkirja elukohast mittelahkumise kohta.

Kaitsepolitsei vahistas Vladimir Muravljovi mullu 14. detsembril, kui tuli ilmsiks, et ta ähvardas vabaduse võtmise ja vägivallaga Kohtla-Järvel salajase varguse toime pannud isikut. Politseinik pressis esialgsetel andmetel kurjategijalt välja 10.000 krooni.

Kaitsepolitsei viis Tallinna halduskohtu loal läbi kuriteo matkimise, mille käigus fikseeriti Muravljovi poolt 10.000 krooni altkäemaksu võtmine.

Kaitsepolitsei esitas Sillamäe politseijaoskonna vaneminspektorina töötanud Muravljovile süüdistuse altkäemaksu väljapressimises ja tulirelva või laskemoona ebaseaduslikus omamises.

Lisa 1.5. EPL, 12.02.2002

Vargalt altkäemaksu nõudnud politseinik pääses vahi alt

Kaitsepolitsei vabastas teisipäeval vahi alt vargalt 10 000 krooni altkäemaksu välja pressinud Sillamäe politseijaoskonna kriminaalpolitsei vaneminspektori Vladimir Muravljovi.

Kuna uurija on kõik vajalikud uurimistoimingud kriminaalasjas teostanud ning Muravljov tunnistas end süüdistuses täielikult süüdi, otsustasid uurija ja prokurör tõkendit muuta ning mehe vahi alt vabastada, ütles kaitsepolitsei komissar Henno Kuurmann. Uurija võttis Muravljovilt allkirja elukohast mittelahkumise kohta.

Kriminaalmenetluse järgmiseks tähtajaks on 7. märts.

Kaitsepolitsei süüdistab 47-aastast Vladimir Muravljovi vägivallaga ähvardamise abil väljapressimises ja tulirelva ebaseaduslikus omandamises ning hoidmises. Süüdimõistmisel võib kohus mehe kuni seitsmeks aastaks vangi mõista ja võtta talt õiguse töötada politseis.

Kaitsepolitsei pidas Vladimir Muravljovi kinni möödunud aasta 14. detsembril jälitusoperatsiooni käigus. Kuriteo matkimise ajal võttis Muravljov salajase varguse toime pannud Kohtla-Järve elanikult 10 000 krooni altkäemaksu, mille ta pressis välja vabaduse võtmise ja vägivallaga ähvardades.

Kriminaalpolitseiniku elukoha läbiotsimisel leidsid kaitsepolitseinikud vintraudse tulirelva, mille süüdistatav oli ilmselt ise valmistanud.

Lisa 1.6. BNS, 02.07.2002

Pistist välja pressinud endine politseinik astub kohtu ette

Kaitsepolitsei saatis kohtu ette Virumaa endise politseiniku, kes pressis seaduserikkujalt välja altkäemaksu.

Kaitsepolitsei süüdistuse järgi pressis Ida-Viru politseiprefektuuri vaneminspektorina töötanud Vladimir Muravljov mullu 12. detsembril salajases varguses kahtlustatavana kinni peetud Allanilt välja 10.000 krooni altkäemaksu, ähvardades seaduserikkujat raha maksmata jätmisel vabaduse piiramise ja vägivallaga.

Allan andis väljapressitava summa vaneminspektor Muravljovile üle 14. detsembril Sillamäel asuvas tanklas, ütles kaitsepolitsei komissar Henno Kuurmanni.

Kaitsepolitsei süüdistab Muravljovi ka tulirelva ja laskemoona ebaseaduslikus hoidmises, kuna mehe elukohas oli nõutava relvaloata vintpüss ja seitse padrunit.

Ida-Viru prokuratuur kinnitas Muravljovi süüdistuse juuni lõpus ja saatis süüasja arutamiseks Ida-Viru maakohtule.

Lisa 1.7. BNS, 17.10.2002

Kohus pistist välja pressinud ekspolitseiniku üle jäi ära

Ida-Viru maakohus lükkas neljapäeval kohtuprotsessi pistise väljapressimises süüdistatava endise politseiniku üle advokaadi vahetuse tõttu edasi.

Kuna kohtualune Vladimir Muravljov otsustas vahetada advokaati, siis lükkas kohus uue istungi 6. novembrile, ütles BNS-ile maakohtu kohtunik Anu Ammer.

Kaitsepolitsei süüdistuse järgi nõudis Ida-Viru prefektuuri vaneminspektorina töötanud Muravljov mullu 12. detsembril salajases varguses kahtlustatalt Allanilt 10.000 krooni pistist ja ähvardas teda raha maksmata jätmisel tema vabaduse piiramise ja vägivallaga.

Allan andis väljapressitava summa vaneminspektor Muravljovile üle mullu 14. detsembril Sillamäel asuvas tanklas, ütles kaitsepolitsei komissar Henno Kuurmann.

Kaitsepolitsei süüdistab Muravljovi ka tulirelva ja laskemoona ebaseaduslikus hoidmises, kuna mehe elukohas oli nõutava relvaloata vintpüss ja seitse padrunit.

Lisa 1.8. BNS, 21.11.2002

Kohus endise politseiniku üle jätkub kohtuvaidlustega

Ida-Viru maakohus jätkab kohtuprotsessi vargalt altkäemaksu väljapressimises süüdistatava endise politseiniku Vladimir Muravljovi üle 2. detsembril kohtulike vaidlustega.

Kaitsepolitsei süüdistuse järgi nõudis Ida-Viru prefektuuri vaneminspektorina töötanud Muravljov mullu 12. detsembril varguses kahtlustatavalt Allanilt 10.000 krooni altkäemaksu ning ähvardas teda raha maksmata jätmisel vabaduse piiramise ja vägivallaga.

Allan andis väljapressitava summa vaneminspektor Muravljovile üle mullu 14. detsembril Sillamäel asuvas tanklas.

Kaitsepolitsei süüdistab Muravljovi ka tulirelva ja laskemoona ebaseaduslikus hoidmises, kuna tema elukohas olid relvaloata vintpüss ja seitse padrunit.

Lisa 1.9. BNS, 23.01.2003

Kohus langetab otsuse endise politseiniku süüasjas

Ida-Viru maakohus langetab reedel otsuse väidetavalt vargalt altkäemaksu nõudnud endise politseiniku Vladimir Muravljovi süüasjas.

Prokurör nõudis mullu detsembri alguses Ida-Viru prefektuuri endisele vaneminspektorile Muravljovile altkäemaksu väljapressimise ning tulirelva ja laskemoona ebaseadusliku omamise eest kaheaastast reaalselt vangistust.

Kaitsepolitsei süüdistuse järgi nõudis Ida-Viru prefektuuri vaneminspektorina töötanud Muravljov 2001. aasta 12. detsembril varguses kahtlustatavalt Allanilt 10.000 krooni altkäemaksu ning ähvardas teda raha maksmata jätmisel vabaduse piiramise ja vägivallaga.

Allan andis väljapressitava summa vaneminspektor Muravljovile üle 2001. aasta 14. detsembril Sillamäel asuvas tanklas.

Kaitsepolitsei süüdistab Muravljovi ka tulirelva ja laskemoona ebaseaduslikus hoidmises, kuna tema elukohas olid relvaloata vintpüss ja seitse padrunit.

Lisa 1.10. BNS, 24.01.2003

Kohus mõistis pistist nõudnud politseiniku vangi

Ida-Viru maakohus mõistis reedel vargalt altkäemaksu nõudnud politseiniku Vladimir Muravljovi reaalselt vangi ning mees võeti otse kohtusaalis vahi alla.

Kohus mõistis Ida-Viru prefektuuri endise vaneminspektori Muravljovi süüdi altkäemaksu väljapressimises ning tulirelva ja laskemoona ebaseaduslikus omamises ja karistas teda selle eest kaheaastase vanglakaristusega.

Kaitsepolitsei süüdistuse järgi nõudis Ida-Viru prefektuuri vaneminspektorina töötanud Muravljov 2001. aasta 12. detsembril varguses kahtlustatavalt Allanilt 10.000 krooni altkäemaksu ning ähvardas teda raha maksmata jätmisel vabaduse piiramise ja vägivallaga.

Allan andis väljapressitava summa vaneminspektor Muravljovile üle 2001. aasta 14. detsembril Sillamäel asuvas tanklas.

Kaitsepolitsei leidis Muravljovi kodu läbiotsimisel ebaseadusliku vintpüssi ja seitse padrunit

Lisa 1.11, EPL 27.01.2003

Kohus mõistis raha eest narkomaani vabastanud politseiniku vangi

Ida-Viru maakohus mõistis eile vargalt vabadusse laskmise eest altkäemaksu võtmise ja ebaseadusliku relva omamise pärast kohtu alla antud ekspolitseiniku Vladimir Muravljovi kaheks aastaks vangi, kirjutas Põhjarannik.

Kohus tunnistas süüdistajale vastu tulles Sillamäel kriminaalpolitseinikuna töötanud Vladimir Muravljovi süüdi mõlemas talle esitatud süüdistuse punktis ning määras talle karistuseks kaks aastat vabadusekaotust.

Muravljov võeti kohtusaalis vahi alla. Tema karistusest võetakse maha eelvangistuse aeg ning kokku tuleb Muravljovil vahi all viibida aasta, kümme kuud ja kaks päeva. Kohtualuse kaitsja Mihhail Firssov ütles, et kaebab maakohtu otsuse ringkonnakohtusse edasi. Muravljov ei tunnistanud ei uurimise ajal ega kohtuprotsessi käigus talle esitatud süüdistusi.

Kaitsepolitsei süüdistas Vladimir Muravljovi Sillamäel automaki vargusega vahele jäänud narkomaanilt vabastamise eest 10 000 krooni suuruse altkäemaksu võtmises.

Vahi alt väidetavalt operatiivinformatsiooni kogumise eesmärgil vabastatud narkomaan pöördus pärast oma emaga konsulteerimist kaitsepolitseisse.

Kokkulepitud ajal istus ta 500krooniste kupüüride pakki käes hoides Sillamäe tanklas Muravljovi Volkswagenisse ning asetaski raha kindalaekasse. Raha üleandmise momendi salvestasid kaitsepolitsei töötajad varjatud jälgimistehnikat kasutades.

Muravljov väitis kohtus, et narkomaan andis talle operatiivinformatsiooni üheksa Peipsi ääres ja Vokas aset leidnud varguse kohta. Muravljovil oli kohtus kaasas kaustik, kuhu oli muu hulgas üles märgitud ka väidetavalt saadud operatiivinfo. Kaitsepolitsei seda kohtumaterjalidesse ei lisanud ning ka kohus seda arvesse ei võtnud.

Pakutud lihtmenetluse võimalusest Muravljov keeldus.

Lisa 2 Tederi kaasuse meediakajastused

Väljaanne	Kuupäev	Artikli pealkiri	Asukoht
PM	25.03.02	Kõrge politseiametnik uurimise all	Tekst 9
BNS	25.03.02	Postimees: kõrge politseiametnik on uurimise all	Lisa 2.1.
PM	26.03.02	Erik Teder politsei siseuurimise all	Tekst 10
EPL	26.03.02	Julgestuspolitsei asejuhil lasub kahtlus korruptsioonis	Tekst 11
BNS	26.03.02	Julgestuspolitsei asejuhil lasub kahtlus korruptsioonis	Lisa 2.2.
EPL	27.03.02	Uurimisel politseinik: ma ei võtnud pistist	Lisa 2.3.
Postimees	27.03.02	Julgestuspolitsei asedirektor Eerik Teder eitab pistisevõtmist	Lisa 2.4.
BNS	02.04.02	Julgestuspolitsei senine juht Erki Teder pani ameti maha	Tekst 12
ELP	03.04.02	Pistisevõtmises kahtlustatav politseijuht lahkus töölt	Tekst 13
BNS	03.04.02	Pistisevõtmises kahtlustatav politseijuht lahkus töölt	Lisa 2.5.
PM	03.04.02	Pistisevõtmises kahtlustatav politseijuht lahkus töölt	Lisa 2.6.
BNS	04.09.02	Julgestuspolitsei endine juht vabanes kuriteokahtlusest	Tekst 14

Lisa 2.1. BNS, 25.03.2002

Postimees: kõrge politseiametnik on uurimise all

Postimehe andmeil on üks kõrge politseiametnik sattunud politsei sisekontrolli uurimise alla.

Hiljuti olulist ametikõrgendust saanud ametniku kohal on kahtlus, et ta vahendas liikluseeskirjade rikkujale juhiloa altkäemaksu eest tagasi.

Politseiamet keeldus Postimehele avalikustamist kahtluse alla sattunud ametniku nime.

Põhjendus oli selles, et sisejuurdlus lõpeb alles selle nädala alguses ja enne peadirektor Harry Tuule otsust kommentaare ei anta.

Juhul kui kahtlused väidetavalt asedirektori ametikohal töötava ametniku suhtes leiavad kinnitust, peab politseiamet materjalid saatma kaitsepolitseile, kes alustab kriminaaluurimist, kirjutas Postimees.

See oleks esimene kord viimase paari aasta jooksul, kui sedavõrd kõrge politseiametnik seaduserikkumise tõttu ametikoha kaotaks.

Lisa 2.2. BNS, 26.03.2002

Julgestuspolitsei asejuhil lasub kahtlus korruptsioonis

Julgestuspolitsei asedirektorit Eerik Tederit ähvardab süüdistus kuriteos, sest väidetavalt tõi ta altkäemaksu eest politseist välja liiklushuligaanilt rikkumise eest ära võetud juhiloa.

Pistise võtmises kahtlustatav Teder pani väidetava seaduserikkumise toime märtsi algul, avalikuks tuli juhtum üht kelmust käsitleva kriminaalasja raames, kirjutas Eesti Päevaleht.

Vaevalt kuu aega tagasi julgestuspolitsei asedirektoriks saanud Tederi suhtes alustati kriminaalmenetlust 6. märtsil ja praeguseks on ta kuulutatud kriminaalasjas ametlikult kahtlustatavaks. Politseiameti peadirektor Harry Tuul otsustab mehe töölt vabastamise teisipäeval, kui on tutvunud sisekontrolli osakonna koostatud ettekandega, kirjutas ajaleht.

Julgestuspolitsei direktori Ain Lepikulti sõnul on Teder jõudnud nende asutuses töötada ligi viis aastat. Enne ametikõrgendust oli ta politsei vaneminspektor ja töötas ihukaitsemeeskonnas, ütles Lepikult.

Ametikõrgenduse järel oli Tederi ülesandeks julgestuspolitsei tööga seotud tugitalituste juhtimine.

Kui distsiplinaarkorras ähvardab Tederit töökohakaotus, siis kriminaalasja hakkab politseiameti pressiesindaja Indrek Raudjala sõnul erapooletuse huvides uurima ilmselt kaitsepolitsei. Teder on kõrgeim politsei-ametnik, keda on viimastel aastatel kuriteos kahtlustatud, kirjutas Eesti Päevaleht.

Varem on ametialaste seaduserikkumiste pärast tipp-politseinikest kohtu alla antud endine Narva prefekt Rein Laid, tema Lääne-Viru kolleeg Eero Kadarik ja Ida-Viru prefekt Helmut Paabo. Ainsana mõistis kohus neist õigeks Paabo.

Süüdi jäid politseinike advokaaditasusid prefektuuri eelarvest tasunud Laid ja arestialuseid oma eramaja ehitusel tasuta tööjõuna kasutanud Kadarik.

Lisa 2.3. EPL, 27.03.2002

Uurimisel politseinik: ma ei võtnud pistist

Tuttavalt roolijoodikult pistisevõtmises kahtlustatav julgestuspolitsei asedirektor Eerik Teder eitab süüd.

"Mind süüdistatakse praegu liikluspolitseiniku töö tegemises. Minu ametipädevuste juures on see võimatu," ütles Teder (36) Eesti Päevalehele. "Ma pole seda teinud."

Politseiameti sisekontroll heidab Tederile ette, et ta aitas pistise eest politseist juhiloa tagasi saada naistuttaval, kes jäi märtsi alguses vahele purjuspäi sõitmisega.

Tederi väidetav seaduserikkumine tuli avalikuks kelmust käsitleva kriminaalasja uurimisel, mispeale politseiamet algatas omakorda 6. märtsil kriminaalmenetluse kõrge politseiametniku tegevuse suhtes.

"Kõne all olev naine on minu ammune teretuttav," ütles Teder. "Talle määrati liikluspolitseis karistus (juhilubade äravõtmine - toim) tagaselja ja ta pole oma lube siiani tagasi saanud," ütles Teder.

Tederi sõnul ei tea ta, miks ja kust tema suhtes tekkinud kuriteokahtlused esile kerkisid. "Ma absoluutselt ei kujuta ette," ütles ta.

Kuigi politseiameti sisekontrolli osakond esitas eile peadirektor Harry Tuulele Tederi väidetavat seaduserikkumist käsitleva distsiplinaarjuurdلuse kokkuvõtte, lükkas julgestuspolitsei asedirektori töölt vabastamist kaaluv Tuul keerulise otsuse langetamise edasi homsele.

"Peadirektor pidas vajalikuks asjas igakülgsest objektiivse otsuse vastuvõtmiseks täpsustada juurdلuse mõningaid asjaolusid," ütles politseiameti pressiesindaja Indrek Raudjalg.

Teder on siseminister Ain Seppiku soosik. Kui Seppik töötas seitse aastat tagasi politseiameti peadirektorina, juhtis Teder politsei automajandit.

Kuu aega tagasi edutati Teder Seppiku soovitusel peaministri kaitseauto autojuhi kohalt julgestuspolitsei majandusjuhiks.

Erik Tederi ametikäik:

- 1990-1991 autoinspeksioon
- 1991-1995 politseiameti liikluspolitsei büroo
- 1995-1997 politseiameti majandus- ja transpordiosakonna automajandi direktor
- 1997-1997 politseiameti referent
- 1997-2002 politseiameti julgestuspolitsei politseivaneminspektor
- 18.02.2002- politseiameti julgestuspolitsei politseiasedirektor

Lisa 2.4. Postimees, 27.03.2002

Julgestuspolitsei asedirektor Eerik Teder eitab pistisevõtmist

Politseiameti sisekontroll heidab julgestuspolitsei asedirektorile Eerik Tederile (36) ette, et ta aitas pistise eest politseist juhiloa tagasi saada naistuttaval, kes jäi märtsi alguses vahele purjuspäi sõitmisega, kirjutab Eesti Päevaleht.

Tederi väidetav seaduserikkumine tuli avalikuks kelmust käsitleva kriminaalasja uurimisel, mispeale politseiamet algatas omakorda 6. märtsil kriminaalmenetluse kõrge politseiametniku tegevuse suhtes.

«Kõne all olev naine on minu ammune teretuttav,» ütles Teder. «Talle määrati liikluspolitseis karistus, milleks oli juhilubade äravõtmine tagaselja ja ta pole oma lube siiani tagasi saanud,» ütles Teder.

Tederi sõnul ei tea ta, miks ja kust tema suhtes tekkinud kuriteokahtlused esile kerkisid.

Kuigi politseiameti sisekontrolli osakond esitas eile peadirektor Harry Tuulele Tederi väidetavat seaduserikkumist käsitleva distsiplinaarjuurdluse kokkuvõtte, lükkas julgestuspolitsei asedirektori töölt vabastamist kaaluv Tuul keerulise otsuse langetamise edasi homsele.

«Peadirektor pidas vajalikuks asjas igakülselt objektiivse otsuse vastuvõtmiseks täpsustada juurdluse mõningaid asjaolusid,» ütles politseiameti pressiesindaja Indrek Raudjalg.

Lisa 2.5. BNS, 03.04.2002

Pistisevõtmises kahtlustatav politseijuht lahkus töölt

Pistisevõtmises kahtlustatav julgestuspolitsei asedirektor Eerik Teder lahkus esmaspäeval omal soovil töölt, tema suhtes algatatud kriminaalasja hakkab menetlema kaitsepolitsei.

"Ma ei tunnista end jätkuvalt pistisevõtmises süüdi, kuid arvan, et minu politseitöölt lahkumine on kõigile parem. Nii mulle kui ka politseiametile," ütles siseminister Ain Seppiku soosikute hulka kuuluv Teder Eesti Päevalehele.

Poolteist kuud tagasi peaministri ihukaitseüksusest tulnud ja julgestuspolitsei majandusjuhiks saanud Tederit kahtlustatakse selles, et ta aitas purjuspäi autoroolis vahele jäänud naistuttaval liikluspolitseist raha eest juhiload välja tuua.

Väidetav kuritegu toimus märtsi alguses, kui Teder oli siseministri soovitusel äsja nimetatud kõrgemaks politseiametnikuks.

Politseiameti sisekontrolli töötajatele põhjendas Teder naiselt raha saamist laenuga. Eesti Päevalehele keeldus Teder juhtunut selgitamast. "Las politseiamet teeb seda," ütles ta.

Enne julgestuspolitseisse tööle asumist oli Teder 1990. aastate keskel politseiameti majandusjuht, samal ajal töötas politsei peadirektorina Ain Seppik.

12 aastat politseisüsteemis töötada jõudnud Teder pole enda sõnul veel otsustanud, mis ametit ta töö kaotamise järel pidama hakkab. "Pole sel teemal mõelda jõudnud," ütles ta.

Tederi ametist lahkuma sundinud politseipeadirektor Harry Tuul saadab julgestuspolitsei eksjuhi kriminaalasja materjalid Tallinna prokuratuuri, kus asi antakse kaitsepolitsei menetleda.

Lisa 2.6. Postimees, 03.04.2002

Pistisevõtmises kahtlustatav politseijuht lahkus töölt

Pistisevõtmises kahtlustatav julgestuspolitsei asedirektor Eerik Teder lahkus esmaspäeval omal soovil töölt, tema suhtes algatatud kriminaalasja hakkab menetlema kaitsepolitsei, kirjutab Eesti Päevaleht.

Ma ei tunnista end jätkuvalt pistisevõtmises süüdi, kuid arvan, et minu politseitöölt lahkumine on kõigile parem, ütles siseminister Ain Seppiku soosikute hulka kuuluv Teder. «Nii mulle kui ka politseiametile».

Poolteist kuud tagasi peaministri ihukaitseüksusest tulnud ja julgestuspolitsei majandusjuhiks saanud Tederit kahtlustatakse selles, et ta aitas purjuspäi autoroolis vahele jäänud naistuttaval liikluspolitseist raha eest juhiload välja tuua.

Väidetav kuritegu toimus märtsi alguses, kui Teder oli siseministri soovitusel äsja nimetatud kõrgemaks politseiametnikuks.

Politseiameti sisekontrolli töötajatele põhjendas Teder naiselt raha saamist laenuga.

Enne julgestuspolitseisse tööle asumist oli Teder 1990. aastate keskel politseiameti majandusjuht, samal ajal töötas politsei peadirektorina Ain Seppik.

12 aastat politseisüsteemis töötada jõudnud Teder pole enda sõnul veel otsustanud, mis ametit ta töö kaotamise järel pidama hakkab.

Tederi ametist lahkuma sundinud politseipeadirektor Harry Tuul saadab julgestuspolitsei eksjuhi kriminaalasja materjalid Tallinna prokuratuuri, kus asi antakse kaitsepolitsei menetleda.

Lisa 3 Malahhovi kaasuse meediakajastused

Väljaanne	Kuupäev	Artikli pealkiri	Asukoht
Kapo	01.07.02	Kaitsepolitsei vahistas uurijale altkäemaksu andud politseiinspektori	Tekst 15
SLÕ	02.07.02	Narva politseinik andis uurijale altkäemaksu	Tekst 16
Kapo	05.07.02	Uurijale altkäemaksu andnud politseiinspektorile esitati süüdistus	Tekst 17
BNS	05.07.02	Uurijale pistist pakkunud politseinik sai süüdistuse	Lisa 3.1.
ETA	05.07.02	Uurijale altkäemaksu andnud politseinikku ähvardab neli aastat vanglat	Tekst 18
SLÕ	06.07.02	Pistist pakkunud politseinik sai süüdistuse	Lisa 3.2.
PR	12.07.02	Altkäemaksuga seotud politseinikud võivad vangi minna	Tekst 19
ETA	28.08.02	Uurijale altkäemaksu andnud politseinik pääses vahi alt	Tekst 20
BNS	28.08.02	Kohus lasi uurijale pistist pakkunud politseiniku vabaks	Tekst 21
BNS	26.03.03	Uurijale pistist pakkunud politseinik astub kohtu ette	Lisa 3.3.

Lisa 3.1. BNS, 05.07.2002

Uurijale pistist pakkunud politseinik sai süüdistuse

Kaitsepolitsei esitas kriminaalsüüdistuse politseinikule, kes pakkus tema põhjustatud üliirasket liiklusõnnetust uurivale ametnikule pistist.

Kaitsepolitsei esitas Narva politseiprefektuuri politseiinspektorile Vladimir Malahhovile süüdistuse altkäemaksu andmises ning kohus andis loa hoida meest vähemalt 27. augustini vahi all.

Kaitsepolitsei süüdistab 43-aastast Malahhovit 6000-kroonise pistise andises Ida-Viru politseiprefektuuri uurijale, kes matkis Tallinna halduskohtu loal raha vastuvõtmist.

Kaitsepolitsei komissari Henno Kuurmanni sõnul soovis Malahhov, et uurija lõpetaks liiklusõnnetuse uurimiseks algatatud kriminaalasja menetlemise. Selles kriminaalasjas oli politsei tunnistanud Malahhovi kahtlustatavaks mootorsõiduki ohutu liiklemise korra rikkumise eest, millega põhjustati kannatanu surm.

Kaitsepolitsei vahistas Malahhovi möödunud laupäeva õhtul.

Kerges joobes Malahhov põhjustas üliirasket liiklusõnnetuse 23. märtsi varahommikul Ida-Virumaal Vaivara vallas. Õnnetus juhtus kella 5 ajal Narva - Narva-Jõesuu tee teisel kilomeetril, kus Malahhov kaotas kontrolli oma isikliku Nissan Primera üle ja kihutas teelt välja vastu puud.

Kokkupõrke tagajärjel sai Malahhovi kõrval istunud 24-aastane Tatjana kohapeal surma. Õnnetusejärgse vereanalüüsi tulemused näitasid, et politseiniku veres oli 0,25 promilli alkoholi ehk tal oli kerge joove.

Narva politseiprefektuur alustas distsiplinaarjuurdlust, mille tulemusena inspektor tõenäoliselt vallandatakse. Seni on juurdluse läbiviimine olnud häiritud, kuna Malahhov jäi pärast õnnetust haiguslehele.

Lisa 3.2. SL Õhtuleht, 06.07.2002

Pistist pakkunud politseinik sai süüdistuse

Kaitsepolitsei esitas kriminaalsüüdistuse politseinikule, kes tema põhjustatud ühirasket liiklusõnnetust uurivale ametnikule pistist pakkus.

Kapo esitas Narva prefektuuri politseiinspektorile Vladimir Malahhovile süüdistuse altkäemaksu andmises ning kohus andis loa meest vähemalt 27. augustini vahi all hoida. Kapo süüdistab 43aastast Malahhovit 6000kroonise pistise andmises Ida-Viru politseiprefektuuri uurijale, kes matkis Tallinna halduskohtu loal raha vastuvõtmist. Kapo komissari Henno Kuurmanni sõnul soovis Malahhov, et uurija lõpetaks liiklusõnnetuse uurimiseks algatatud kriminaalasja menetlemise. Selles kriminaalasjas oli politsei tunnistanud Malahhovi kahtlustatavaks mootorsõiduki ohutu liiklemise korra rikkumise eest, millega põhjustati neiu surm.

Lisa 3.3. BNS, 26.03.2003

Uurijale pistist pakkunud politseinik astub kohtu ette

Kaitsepolitsei saatis kohtu ette Ida-Viru politseiniku, kes põhjustas mullu kevadel kaassõitja surmaga lõppenud liiklusõnnetuse ja pakkus juhtunut menetlenud uurijale hiljem pistist.

Kaitsepolitsei süüdistab Narva politseiprefektuuris politseiinspektorina töötanud Vladimir Malahhovit surmaga lõppenud liiklusõnnetuse põhjustamises ja altkäemaksu andmises, mille eest saab kohus teda karistada kuni 12-aastase vangistusega.

Kaitsepolitsei süüdistab 44-aastast Malahhovit 6000-kroonise pistise andmises Ida-Viru politseiprefektuuri uurijale, kes matkis Tallinna halduskohtu loal raha vastuvõtmist.

Kuurmanni sõnul soovis Malahhov, et uurija lõpetaks liiklusõnnetuse uurimiseks algatatud kriminaalasja menetlemise. Selles kriminaalasjas oli politsei tunnistanud Malahhovi kahtlustatavaks mootorsõiduki ohutu liiklemise korra rikkumises, millega põhjustati kannatanu surm.

Kerges joobes Malahhov põhjustas üliraske liiklusõnnetuse mullu 23. märtsi varahommikul Ida-Virumaal Vaivara vallas. Õnnetus juhtus kella viie ajal Narva - Narva-Jõesuu tee teisel kilomeetril, kus Malahhov kaotas kontrolli oma isikliku Nissan Primera üle ja kihutas teelt välja vastu puud.

Kokkupõrke tagajärjel sai Malahhovi kõrval istunud 24-aastane Tatjana kohapeal surma. Õnnetusejärgse vereanalüüsi tulemused näitasid, et politseiniku veres oli 0,25 promilli alkoholi ehk tal oli kerge joove.

Malahhovi süüasja hakkab arutama Narva linnakohus.

Lisa 4 Konstaablite kaasuse meediakajastused

Väljaanne	Kuupäev	Artikli pealkiri	Asukoht
EPL	12.08.02	Kapo tabas politseiinfo lekitajad	Tekst 22
Postimees	12.08.02	Kapo tabas politseiinfo lekitajad	Lisa 4.1.
BNS	12.08.02	Kaitsepolitsei tabas politseiinfo lekitajad	Lisa 4.2.
EPL	13.08.02	Kapo otsib kuriteos kahtlustatavate politseinike vastu tunnistajaid	Tekst 23
Postimees	13.08.02	Kapo otsib kuriteos kahtlustatavate politseinike vastu tunnistajaid	Lisa 4.3.
ETA	13.08.02	Kapo otsib kuriteos kahtlustatavate politseinike vastu tunnistajaid	Lisa 4.4.
EPL	23.09.02	Pistist võtnud politseinikud nõus vanglaga	Tekst 24
BNS	23.09.02	Pistist võtnud politseinikud on nõus vanglaga	Lisa 4.5.
BNS	08.10.02	Pistist välja pressinud politseinikud astuvad kohtu ette	Tekst 25
BNS	09.10.02	Kohus pani pistist välja pressinud politseinikud vangi	Tekst 26
EPL	10.10.02	Kohus mõistis väljapressijaist konstaablitele vanglakaristuse	Tekst 27
Postimees	10.10.02	Kohus mõistis väljapressijaist konstaablitele vanglakaristuse	Lisa 4.6.

Lisa 4.1. Postimees, 12.08.2002

Kapo tabas politseiinfo lekitajad

Kaitsepolitsei esitas eelmisel nädalal süüdistuse kolmele Tallinna politseikonstaablile, kes pressisid välja altkäemaksu lõbustusteenust pakkunud firmalt ning hoiatasid Kadaka turul piraatkaubaga kauplejaid politseihaarangute eest, vahendab Postimees Online Eesti Päevalehte.

Iga kuu pressis kolmik 6000 krooni välja nende teeninduspiirkonnas Lepatriinu tänaval tegutsenud väidetavalt bordellilt selle eest, et sinna ei tehtaks politseireide. Samuti lubasid konstaablid reididest ette hoiatada või siis mitte anda seaduserikkumiste kohta koostatud protokollidele ametlikku käiku. Politseinikud külastasid ka ise lõbustusasutust.

Altkäemaksu võtmise eest esitas kaitsepolitsei süüdistused Lõuna politseiosakonna konstaablitele Priidule (31), Ristole (28) ja Arvile (29) ning koos nendega tegutsenud endisele konstaablile Dmitrile (58). Kolm meest on vahi all, üks vabaduses.

Väljapressimist uurides said kaitsepolitseinikud jälile, et sama politseinike grupp on paari aasta jooksul seotud ka altkäemaksu väljapressimisega Kadaka turul kauplevatelt ärim meestelt.

«Politseitöötajatele altkäemaksu andnud ettevõtjate tegevust reidide käigus ei kontrollitud ning neid hoiatati reidide toimumisest ette, mille tulemusena olid reidid ebaefektiivsed,» ütles kaitsepolitsei pressiesindaja. Tema sõnul võtsid politseinikud ka endale või müüsid maha mitteametlike politseireidide käigus ettevõtjatelt äravõetud kaupa.

Osa süüdistatuist on eeluurimisel oma osalust Kadaka turu ärim meestelt pistise väljapressimises ka ise tunnistanud.

Lõuna politseiosakonna ülemkomissari Raivo Kүүdi sõnul kahtlustas ta neid konstaableid juba ammu. «Töö selle juhtumi kallal käis kaua. Selliste asjade avastamine on raske,» ütles Kүүt. «On hästi, et nii läks.»

Lisa 4.2. BNS, 12.08.2002

Kaitsepolitsei tabas politseiinfo lekitajad

Kaitsepolitsei esitas eelmisel nädalal süüdistuse kolmele Tallinna politseikonstaablile, kes pressisid välja altkäemaksu lõbustusteenust pakkunud firmalt ning hoiatasid Kadaka turul piraatkaubaga kauplejaid politseihaarangute eest.

Iga kuu pressis kolmik 6000 krooni välja nende teeninduspiirkonnas Lepatriinu tänaval tegutsenud väidetavalt lõbumajalt selle eest, et sinna ei tehtaks politseireide, kirjutas Eesti Päevaleht.

Samuti lubasid konstaablid reididest ette hoiatada või siis mitte anda seaduserikkumiste kohta koostatud protokollidele ametlikku käiku.

"Raha mittemaksmisel ähvardati sellega, et politsei hakkab just nimelt selles mittetulundusühingus viima rikkumiste tuvastamiseks läbi politseireide," ütles kaitsepolitsei pressiesindaja ajalehele.

Altkäemaksu võtmise eest esitas kaitsepolitsei süüdistused Lõuna politseiosakonna konstaablitele Priidule (31), Ristole (28) ja Arvile (29) ning koos nendega tegutsenud endisele konstaablile Dmitrile (58). Kolm meest on vahi all, üks vabaduses.

Väljapressimist uurides said kaitsepolitseinikud järele, et sama politseinike grupp on paari aasta jooksul seotud ka altkäemaksu väljapressimisega Kadaka turul kauplevatelt ärim meestelt.

"Politseitöötajatele altkäemaksu andnud ettevõtjate tegevust reidide käigus ei kontrollitud ning neid hoiatati reidide toimumisest ette, mille tulemusena olid reidid ebaefektiivsed," ütles kaitsepolitsei pressiesindaja Eesti Päevalehele. Tema sõnul võtsid politseinikud ka endale või müüsid maha mitteametlike politseireidide käigus ettevõtjatelt äravõetud kaupa.

Osa süüdistatuist on eeluurimisel oma osalust Kadaka turu ärim meestelt pistise väljapressimises ka ise tunnistanud.

Lõuna politseiosakonna ülemkomissari Raivo Kүүdi sõnul kahtlustas ta neid konstaableid juba ammu. Tallinna prefekt Kalle Laanet hindas väljapressijate vahistamist politsei töövõiduks.

Lisa 4.3. Postimees, 13.08.2002

Kapo otsib kuriteos kahtlustatavate politseinike vastu tunnistajaid

Tallinna Lõuna politseijaoskonna konstaableid Lepatriinu tänava lõbustusasutusest pistise võtmises süüdistav kapo peab leidma tunnistajad, kes kinnitaksid, et kolmik oli seotud ka Kadaka turu piraatkaubitsejatele info lekitamisega, kirjutab Eesti Päevaleht.

Seni pole konstaablitele Priit Olupile (31), Risto Pärnale (28) ja Arvi Tammekännule (29) turul pistise eest ametisaladuste lekitamise eest süüdistust esitatud. Lisaks neile kahtlustab kapo piraatkaubitsejatega seotuses mitme aasta eest politseist lahkuma pidanud Dmitri Kilinkarovi (58).

Kreeka rahvusest endist konstaablit üritas Tallinna politseiprefektuur töölt vabastada mitu aastat tagasi, sest teda kahtlustati Kadaka turu müüjatele eesoleva reidi aja avalikustamises.

Kilinkarov vaidlustas töölt vabastamise kohtus ja prefektuur võttis mehe tagasi tööle. Seejärel vabastati aastakümneid korrakaitseüsteemis töötanud mees aga eesti keele vähese oskuse tõttu.

Eesti Päevalehe andmeil on kapol teada teisigi politseinikke, kes võivad olla seotud Kadaka turuga. Väidetavalt võivad turuärikatega läbi käia Lõuna politseijaoskonna naisuuri ja tema abipolitseinikust meessõber, kes ise ka turul kaupleb.

Ühe allika sõnul tekkis Kadaka turul süsteem, kus uurija ei tagastanud abipolitseinikuga koostöö tegemisest keeldunud müügiboksides sealt kontrollimiseks võetud kaup.

«Kaup viidi minema müüja käest. Kui see osutus seaduslikuks, väitis uurija, et tagastab selle ainult omanikule,» lausus tundmatust palunud infoallikas. «Kuna äride omanikud olid sageli kaukaasia päritolu, kes ei tahtnud politseisse tulla, siis tekkis uurijal nii võimalus tema kätte jäänud kaup omastada.»

Vältimaks kaupade konfiskeerimist, võisid augusti alguses vahistatud konstaablid pakkuda turuärikatele tehingut, et katuseraha eest hoiatavad nad kauplejaid politseireididest.

«Mulle polnud saladus, et teave osakonnast lekib,» ütles konstaablite ülem, Lõuna politsei korrakaitsetalituse komissar Margo Reiska. «Olin kindel, et informaatoreid oli meie hulgas, sest mulluste reidide ajal olid politsei turule jõudes müügiboksid alati suletud.»

Reiska sõnul teatas ta alluvatele kahtlustest koosolekul. «Väliselt jätsid kõik ausa mulje. Vaatasid tõsiste nägudega otsa ja noogutasid,» ütles komissar.

Reiska sõnul said Olup ja Pärn mullu noomituse, sest jäid kriminaalasjade menetluste tähtaegade pikendamistega pidevalt hiljaks. Tammekänd on saanud distsiplinaarkorras karistada selle eest, et sõitis vabal ajal purjuspäi autoga.

Lisa 4.4. ETA, 13.08.2002

Kapo otsib kuriteos kahtlustatavate politseinike vastu tunnistajaid

Tallinna Lõuna politseijaoskonna konstaableid Lepatriinu tänava lõbustusasutusest pistise võtmises süüdistav kapo peab leidma tunnistajad, kes kinnitaksid, et kolmik oli seotud ka Kadaka turu piraatkaubitsejatele info lekitamisega.

Seni pole konstaablitele Priit Olupile (31), Risto Pärnale (28) ja Arvi Tammekännule (29) turul pistise eest ametisladuste lekitamise eest süüdistust esitatud, kirjutab Eesti Päevaleht. Lisaks neile kahtlustab kapo piraatkaubitsejatega seotuses mitme aasta eest politseist lahkuma pidanud Dmitri Kilinkarovi (58).

Kreeka rahvusest endist konstaablit üritas Tallinna politseiprefektuur töölt vabastada mitu aastat tagasi, sest teda kahtlustati Kadaka turu müüjatele eesoleva reidi aja avalikustamises.

Kilinkarov vaidlustas töölt vabastamise kohtus ja prefektuur võttis mehe tagasi tööle. Seejärel vabastati aastakümneid korrakaitseüsteemis töötanud mees aga eesti keele vähese oskuse tõttu.

Eesti Päevalehe andmeil on kapol teada teisigi politseinikke, kes võivad olla seotud Kadaka turuga. Väidetavalt võivad turuärikatega läbi käia Lõuna politseijaoskonna naisuurija ja tema abipolitseinikust meessõber, kes ise ka turul kaupleb.

Ühe allika sõnul tekkis Kadaka turul süsteem, kus uurija ei tagastanud abipolitseinikuga koostöö tegemisest keeldunud müügiboksides sealt kontrollimiseks võetud kaupa.

"Kaup viidi minema müüja käest. Kui see osutus seaduslikuks, väitis uurija, et tagastab selle ainult omanikule," lausus tundmatust palunud infoallikas. "Kuna äride omanikud olid sageli kaukaasia päritolu, kes ei tahtnud politseisse tulla, siis tekkis uurijal nii võimalus tema kätte jäänud kaup omastada."

Vältimaks kaupade konfiskeerimist, võisid augusti alguses vahistatud konstaablid pakkuda turuärikatele tehingut, et katuseraha eest hoiatavad nad kauplejaid politseireididest.

"Mulle polnud saladus, et teave osakonnast lekib," ütles konstaablite ülem, Lõuna politsei korrakaitsetalituse komissar Margo Reiska. "Olin kindel, et informaatoreid oli meie hulgas, sest mulluste reidide ajal olid politsei turule jõudes müügiboksid alati suletud."

Reiska sõnul teatas ta alluvatele kahtlustest koosolekul. "Väliselt jätsid kõik ausa mulje. Vaatasid tõsiste nägudega otsa ja noogutasid," ütles komissar.

Reiska sõnul said Olup ja Pärn mullu noomituse, sest jäid kriminaalasjade menetluste tähtaegade pikendamistega pidevalt hiljaks. Tammekänd on saanud distsiplinaarkorras karistada selle eest, et sõitis vabal ajal purjuspäi autoga.

Lisa 4.5. BNS, 23.09.2002

Pistist võtnud politseinikud on nõus vanglaga

Kadaka turu müüjatelt ja lõbustusasutuselt altkäemaksu välja pressinud Tallinna politseinikud nõustusid kandma vanglakaristust, kui kohus on nõus kokkuleppemenetlusega.

Prokurör Kristel Siitam ei soovinud kolme endise politseiniku advokaatidega sõlmitud esialgset kokkulepet EESTi Päevalehele avaldada. Ta märkis, et jutt käib reaalsest, mitte tingimisi vanglakaristustest.

"Praegu on see veel ehku peal asi, kuni kohus pole karistusi kinnitanud," ütles Siitam.

Kaitsepolitsei süüdistab väljapressimises ja altkäemaksu võtmises Tallinna Lõuna politseijaoskonna vanemkonstaablit Risto Pärna, konstaablit Arvi Tammekändu ning nende kolleegi, vahendajana tegutsenud Dmitri Kilinkarovit. Kõik kolm on ennast süüdi tunnistanud.

Üks turumüüja, kes kolmiku vastu tunnistusi andis, väitis, et maksis neile tänavu mais ja juunis 300 krooni. 56-aastane müüja tegutses Kadaka turul füüsilisest isikust ettevõtjana. Tema sõnul oli ta politseinikele makstes sundseisus, sest tahtis pääseda sagedastest politseireididest, mis häirisid tema müügiboksis kliente ja vähendasid äri kasumit. Müüjanna maksis igakuist summat otse Kilinkarovile.

Endist konstaablit Kilinkarovit üritas Tallinna politseiprefektuur töölt vabastada mitu aastat tagasi, sest teda kahtlustati juba siis reidi aegade avalikustamises Kadaka turu müüjatele.

Kilinkarov vaidlustas töölt vabastamise kohtus ja prefektuur võttis mehe tagasi tööle. Seejärel vabastati aastakümneid korrakaitseüsteemis töötanud mees eesti keele vähese oskuse tõttu.

Lisaks süüdistab kaitsepolitsei korraalvureid selles, et iga kuu pressisid nad oma teeninduspiirkonnas Lepatriinu tänavas väidetavalt bordellina tegutsenud asutuselt välja 6000 krooni, et sinna ei tehtaks politseireide.

Samuti lubasid konstaablid reididest ette hoiatada või siis mitte anda seaduserikkumiste protokollidele ametlikku käiku. Politseinikud külastasid ka ise lõbustusasutust.

"Raha mittemaksmisel ähvardati sellega, et politsei hakkab just nimelt selles mittetulundusühingus rikkumiste tuvastamiseks politseireide korraldama," on kaitsepolitsei pressiesindaja EESTi Päevalehele öelnud.

Lisa 4.6. Postimees, 10.10.2002

Kohus mõistis väljapressijaist konstaablitele vanglakaristuse

Kadaka turu müüjailt ja lõbumajalt raha välja pressinud politseikonstaablid nõustusid eile Tallinna linnakohtus lihtmenetluse korras pooleteistaastase vangistusega, sest pika kohtuliku arutelu korral ähvardanuks neid kuni seitse aastat vanglat, kirjutab Eesti Päevaleht.

Kolm kuud vahi all veetnud endised Lõuna politseijaoskonna konstaablid Priit Olup (31) ja Arvi Tammekänd (29) said karistuseks poolteist aastat vangistust.

Konstaablite ja väljapressitavate sidemeheks olnud Dmitri Kilinkarov (58), kes mitu aastat tagasi viletsa keeleoskuse tõttu politseitöölt lahkus, peab vanglas veetma kümme kuud.

Konstaabel Risto Pärn (28) pääses kaheaastase tingimisi karistusega, sest oli väljapressijaist passiivseim ja aitas pärast vahelejäämist uurimisele kaasa. Seetõttu vabastati ta vahi alt nädal pärast arreteerimist.

Konstaablid, keda kolleegid Tallinna politseist kahtlustasid väidetavalt pikka aega kokkumängus Kadaka turu müüjatega, jäid vahele, kui hakkasid juunis raha välja pressima Lepatriinu tänaval lõbumaja pidanud mittetulundusühingult Madam.